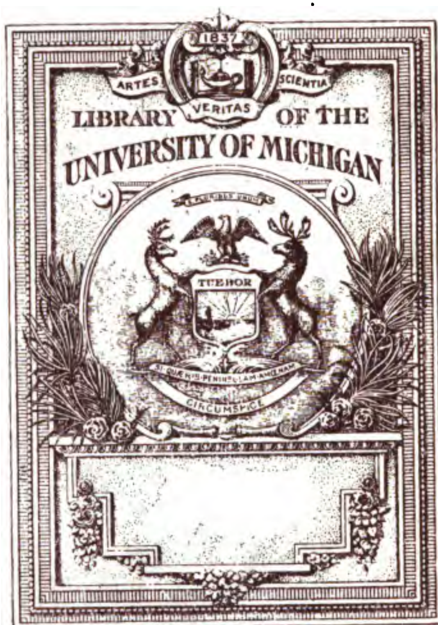

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

ZEVEN-EN-VEERTIGSTE DEEL.

VADERLANDSCHE HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

ZINTS DEN AANVANG DER NOORD-AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigste Schryvers, en egte Gedenkstukken, zamengesteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

ZEVEN- EN- VEERTIGSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY
JOHANNES ALLART.
MDCCCXI.

TE AMSTERDAM, TER DRUKKERIJ VAN J. RUYS.

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

HONDERD ACHT EN DERTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Gesteldheid des Vaderlands, by den aanvange deezes Jaars. Veelvuldigheid onzer Staatsomwentelingen in de laatste Jaaren. De gunstige vooruitzigten, by het invoeren der thans standgrypende Staatsregeling, verdonkeren. Oordeel in Frankryk over onzen Staatkundigen toestand. Schynbaarheden eener verandering in de Regeering deezes Lands. Op eene ingediende Petitie een weigerend verslag uitgebragt. Ingewilligde Gelden voor een bepaalden tyd. Frankryk neemt de betaaling der Fransche Troepen hier te Lande op zich. De Semonville, *Fransche Afgezant, trekt naa Frankryk.* R. J. Schimmelpenninck *komt uit Frankryk herwaards. Het Syndicaat ontbonden. Nieuw plan van Staatsregeling* CXXXVIII. BOEK.

 door

CXXVIII. BOEK. *door het Staatsbewind aan het Wetgeevend Lichaam ingezonden. Brief van het Staatsbewind, ten geleide van dit Plan. Voordragt wegens de Geldheffing teffens ingediend. Het Wetgeevend Ligchaam besluit tot de voordragt der nieuwe Staatsregeling aan den Volke. Het deswegen gedaan Verslag alsmede op de voorgedraagene Geldheffing. Oproeping der Stemgeregtigden. De Staatsregeling door eene groote meerderheid aangenomen. Aanmerkingen deswegen. Ontbinding van het Staatsbewind en van het Wetgeevend Lichaam.* VAN HOOFFS *Aanspraak te dier gelegenheid aan het Wetgeevend Lichaam. Besluit deezes Boeks.*

1805. 's Lands gesteldheid by den aanvange dezes Jaars.

Hoe zeer men, by het invoeren der thands standgrypende Staatsregeling, van de veelvuldige botzingen, uit de laatstvoorgaande ontstaande, gesprooken, en deeze, onder andere bezwaaren, aangevoerd hadt als eene der klemmendste drangredenen, om die voor eene nieuwe te verwisselen; hoe zeer men, ten tyde der daarstellinge, hoog opgaf van de eenstemmigheid nu te wagten; van de eendragt, die magt maakt, daar uit gebooren, en op dien grondslag den Vaderlande veelvuldig en duurzaam heil spelde; hoe zeer men, door den teffens opdaagenden Vrede, in den beginne den dageraad van dat gewenschte heil mogt zien

zien aanbreeken en des vreugde fcheppen, deed de weldra weder ontftaane Oorlog, waar het Landsbeftuur ons Vaderland niet kon buiten en onzydig houden, die troostvolle en heuchlyke uitzigten verdonkeren. Een nagt van zorgen en bekommernisfen, vol van zwaarigheden, zonder tal, volgde op dien kortftondigen dag.

Niet zonder huivering, niet zonder poogingen om de Onzydigheid te bewaaren en den Vrede te behouden, was het Landbeftuur, in gevolge van de aangegaane Verbintenisfen met *Frankryk*, in de noodzaaklykheid gekomen, om deel te neemen in een kryg, die de even op nieuw wellende bronnen van voorfpoed en welvaard, zo zeer als immers, ftopte, van veelvuldig gebrek, 't geen de Oorlog in zynen trein omvoert, allerwege gevolgd.

Het roer van Staat, by de bedaardheid des Vredes, voor den Staatsman zelfs foms moeilyk te houden, en niet dan met veel beleids en behoedzaamheids zo te beftuuren, dat het fchip van Staat de dan nog te vreezene, meer en min bedekte, klippen vermyde, en de haven van voortduurend Volksheil bezeile, wordt, ten tyde wanneer de oorlogsftormen opfteeken en woeden, niet dan met de grootfte zorge en de afmattendfte moeite gehouden, en, des ondanks, dreigt het gevaar, om ramp op ramp

CXXXVIII. BOEK. — 1805.

te beloopen, dikwyls van alle zyden; en doet met reden voor stranden duchten. In zulk eenen veegen toestand ziet men om na redmiddelen. Niets valt eerder in de gedagten, dan, of ook een ander Bestuur het dreigend kwaad zou kunnen afwenden. Van daar de Staatsomwentelingen, de veranderingen in het Regeeringsbestuur, bovenal in Gemeenebesten.

Veelvuldigheid onzer Staatsomwentelingen in de laatste jaaren.

Onze Vaderlandsche Geschiedenis is des vol, en het laatste gedeelte der verstreekene, als mede het begin deezer loopende Eeuwe, heeft hiervan de duidelykst spreekendste bewyzen opgeleverd. De Jaarkring, welker beschryving wy thans onderhanden hebben, voegt er een alleropmerkelykst nevens. Onze Geschiedenis van 't gemelde tydvak zou, in zeker opzigt, den naam van de *Geschiedenis der Staatsomwentelingen*, als mede die der *Staatsomwentelingen onzes Vaderlands* mogen heeten. Herinneren wy ons de voornaamste Tydperken, ten deezen zoo zonderlingen als belangryken aanziene. De groote Staatsomwenteling, by der *Franschen* komst in dit Land, daargesteld zynde, zagen wy, in Lentemaand des Jaars MDCCXCVI, de Eerste *Nationaale Vergadering* te zamen komen om eene andere Regeering in den Lande in te voeren. — Deeze werd door eene Tweede *Nationaale Vergadering* vervangen, die slegts van den eer-

sten

ſten van Herfstmaand MDCCXCVII, tot den twee en twintigſten van Louwmaand des volgenden Jaars, duurde. — Wanneer Eenheid en het Revolutionair Beſtuur, tot den twaalfden van Zomermaand van MDCCXCVIII plaats greep. — Van dien tyd, tot den één en dertigſten in Wiedemaand deszelfden Jaars, door een Intermediair of Tusſchenbeſtuur vervangen. — De Staatsregeling des gemelde Jaars en dags zagen wy ſtand houden tot den achttienden van Herfstmaand van het eerſte Jaar deezer Eeuwe, wanneer de thans nog werkende Staatsregeling ten regelmaat van 's Lands Beſtuur werd aangenomen en ingevoerd. CXXXVIII. BOEK. 1805.

Wy hebben voorheen eene ſchets opgehangen der geſteltenisſe van 's Lands Ingezetenen, in 't laatstgemelde tydsgewricht, ten aanziene van hunne ſtaatkundige denkwyze. Welke gevoelens bij de Inwooners der Land- en Zee-gewesten, als mede by de lieden van onderſcheidene Staatsbegrippen en Godsdienstbelydenisſen, plaats greepen en heerschten. De yverige Voorſtanders en althans de Bewerkers van de toen omhelsde Staatsregeling, zagen de veelvuldige zwaarigheden over 't hoofd, of ſtelden zo veel vertrouwen op den ſtaat van 's Lands zaaken in dat Tydsgewrichte, zo wat de Inwendige Geſteltenis, als de Buitenlandſche Betrekkingen

betrof, dat zy, indien niet geheel en al zonder beangstigenden kommer, nogthans de hoop op een den Vaderlande gelukkigen uitslag ten sterksten koesterden, daarover uitbundig spraken en schreven; daarin gesterkt door de gegeevene aanleidingen in het denkbeeld van de goedkeuring daaraan gehegt door het *Fransche* Staatsbewind.

Gunstige vooruitzigten by de invoering der tegenwoordige Staatsregeling.

Men vond er in den Lande, die alle voorgaande Staatsregelingen, zints de Omwenteling ingevoerd, wraakten, en gebreken bij gebreken daarin aanweezen; doch met de tegenwoordige hoogst verkuisd, die van de botzingen bevryd, by de vroegere Staatswetten veelvuldig plaats grypende, welke niet gelochend konden worden, tot derzelver verwerpelykheid besllooten, en tevens van gevoelen waren, dat deeze hindernissen, de thans ingevoerde, niet zouden drukken; althans deswegen de sterkste hoop koesterden (†).

Deze verdonkeren.

In den aanvange, zo lang de kortschynende Vredezon de nieuwdaargestelde Staatsregeling en derzelver Handhaaveren bestraalde, was die eenstemmigheid

(†) Men leeze het Werkje getyteld: *De Staatsomwenteling van* 1798. *in haaren aart, loop en gevolgen beschouwd.* Te *Leyden*. by D. DU MORTIER en ZOON, 1801.

heid groot, en ſcheen alles, in allen deelen, te zullen beantwoordden aan die gunſtig gevormde uitzigten. Met het hervatten des Krygs reezen er meer en meer belemmerende omſtandigheden, die eigenaartig verſchil van inzigten en gevoelens ter baane bragten, — verſchil van gevoelens en inzigten dat niet kon uitblyven, en, tot zekere maate zich bepaalende, geene botzingen kunnen heeten, althans dien naam niet met regt draagen; doch deeze, bykans dag aan dag, wederkomende en in maate, zo wel als in aantal, toeneemende, zal men, zonder onregt, den naam van *Staatkundige Botzingen* daaraan mogen toevoegen. — Zodanige zagen wy allengskens, meer en meer, geboren worden en opgroeijen, onder het Landsbeſtuur in een en ander vak. Verre van eenſtemmig vonden wy, op veele ſtukken, de Leden des Staatsbeſtuurs onderling verdeeld. Het terugzenden van daar by genomene Beſluiten, door het Wetgeevend Lichaam, vermenigvuldigden van tyd tot tyd. Een verſchil tusſchen die beide Staatslichaamen maakte eene Groote Vergadering, door de Staatsregeling, in dit geval, verordend, noodzaaklyk. Het Syndicaat, tot beſcherming der Grondwet van Staat daargeſteld, vond ſtoffe van klaagen. Het inrukken der *Franſche* Legerbenden met de gevolgen

CXXXVIII. BOEK. 1805. daaraan verknogt, bragt verschillen en herhaalde onderhandelingen met het *Fransche* Staatsbestuur te wege, die niet altoos op eene zo minzaame wyze, als men wel wenschte, afliepen. Wel verre van te verminderen, groeiden dezelve, in tal en maate, aan. Tot dat in 't einde, een en ander Lid des Staatsbewinds, op eisch des *Franschen* Keizers, de zitting in die Vergadering niet meer mogt bywoonen (*).

Oordeel in *Frankryk* over onzen Staatkundigen toestand. Verschynzels, die duidelyk spellende tekens van eene naderende ontbinding deezes Staatsbestuurs met zich droegen, en gepaard met het morrend misnoegen der Landzaaten, wegens de drukkende gevolgen des Krygs en der zwaare elkander als verdringende Geldheffingen. — *Frankryk* mogt, in den aanvang van het invoeren deezer Staatsregelingen, dezelve aangezien hebben (†), thans deelde het in de verregaande kleinagting, of liever versmaading, van dat Ryksbewind. Hoe diep wy, in 't oog des Ministers van Binnenlandschen Zaaken in *Frankryk* vervallen waren, mogen wy opmaaken uit diens taal, op den laatsten dag des jongstverstreeken Jaars gevoerd, wanneer hy, eene schets ophan-

(*) Dit viel voor in Wintermaand des verstreeken Jaars.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XLIV D. bl. 113.

hangende van *Frankryk* en de andere Volken, ten opzigte van ons Land, op deezen zin spreekt: „*Batavie* zugt nog on„der een *Olygarchisch Gouvernement*, „zonder vereeniging in zyne bedoelin„gen, zonder Vaderlandsliefde, en zon„der kragt. Deszelfs Volkplantingen „zyn andermaal verkogt, en, zonder „een enkel kanonschot, aan *Engeland* „overgeleverd; maar die Natie heeft „kragt, zedelykheid en spaarzaamheid; „haar ontbreekt slechts een streng, va„derlandsch en verlicht Bestuur (*).

Schynbaarheden eener Regeeringsverandering in den Lande.

Geen wonder dat men, in een tydperk, wanneer andere Ryken op het punt stonden, om, door den magtigen invloed van *Frankryk*, groote Staatsveranderingen te ondergaan, dit lot ook ons Vaderland spelde. In *Parys* meende men, reeds in Louwmaand, gegronde redenen te hebben om te denken, dat de *Bataafsche* Republiek, welhaast eene andere Regeeringsvorm stondt te krygen. Men verzekerde, dat de *Bataafsche* Afgezant SCHIMMELPENNINCK, van tyd tot tyd, met het *Fransche* Gouvernement, over dit hoogstbelangryk stuk, in onderhandeling geweest was. Men meende aldaar grond te hebben om te geloven, dat de schikkingen ten dien einde te maaken geheel afgedaan zouden zyn voor het vertrek

(*) *Haarlemsche Courant*, 12 Jan. 1805.

XXXVIII. BOEK. trek van Keizer NAPOLEON na *Italie*; om op de aldaar gemaakte Regeerings-veranderingen het zegel te drukken.

1805. Veelvuldige spraak kon niet uitblyven in ons Vaderland te loopen, wegens eene Regeeringsverandering, als zo kort op handen, aangeduid. Het Staatsbewind en het Wetgeevend Lichaam, nu te meermaalen verre van eenstemmig, hadt geschil over het gedrag van twee Leden des laatstgemelden Lichaams VAN HASSELT en DE LANGE VAN WYNGAARDEN, wegens het plaatzen hunner Advyzen in eene beslootene Vergadering uitgebragt, in de openbaare Nieuwspapieren. Het Staatsbewind deedt een eisch, ten opzigte van die Burgers, in dit geval. Deeze in handen eener Commissie ter Wetgeevende Vergadering gesteld, hadt ten gevolge een raadslag, dat de Vergadering, noch behoorde noch bevoegdheid hadt om aan des Bewinds vorderingen te voldoen, door de sommatie haarer Medeleden VAN HASSELT en DE LANGE VAN WYNGAARDEN, met dat gevolg dat deezen konden geagt worden gehouden te zyn daaraan te moeten gehoorzaamen, of, in geval van weigering, daar toe zouden worden genoodzaakt: weshalven men des Bewinds Brief, daar toe byzonder ingericht, aanmerkte als geen stuk om verdere beraadslaging voor de Vergadering te kunnen uitmaaken. Overeenkomstig hier mede viel het Besluit

fluit. Te deezer gelegenheid wil men, dat VAN HASSELT zou gezegd hebben, „ dat „ hy, uit hoofde van de op handen „ zynde Verandering van zaaken, welke „ de Natie met verlangen te gemoet „ zag, zich niet zou bezig houden met „ den Brief des Staatsbewinds te weder- „ leggen."

Eene Petitie verworpen.

Het valt ligt te raamen, dat by een zo verzwakt en verdeeld Landsbestuur, 't geen op het punt stondt om welhaast geheel van kragt beroofd en vernietigd te worden, niet veel zaaken van algemeen belang voorvielen, en de meeste verrichtingen der Byeenkomsten zich bepaalden tot dagelyks voorkomende huishoudelyke zaaken, die geen uitstel leeden. Stukken van hooger aangelegenheid, en wydstrekkender uitzigten, bleeven agter wege, door mangel aan bekragtigende goedkeuring, of ondergingen eene wyziging, welke de kortstondigheid des tegenwoordigen Landbeheers als op het voorhoofd droeg.

Op de ingediende Petitie voor deezen Jaare bragt de Finantieele Commissie een weigerend verslag uit, en werd dezelve onbekragtigd aan het Staatsbewind terug gezonden. Men oordeelde de daarin gevorderde Geldsom, alsmede de middelen, om daar in te voorzien, voor den Volke te drukkend.

Ingewilligde Gelden.

Hier op zondt het Staatsbewind aan het Wetgeevend Lichaam een voordragt

in,

CXXXVIII BOEK. 1805. in, ſtrekkende, om de Nationaale Rekenkamer, voor den tyd van drie maanden, te volmagtigen, tot de Enregistratie der noodige betaalingen op den voet der Petitie, en tevens het Bewind te volmagtigen tot het heffen van één ten Honderd, op den voet der thans loopende Heffinge. — Zulks hadt ten gevolge het beſluit des Wetgeevenden Lichaams, dat aan het Staatsbewind, op rekening en in mindering van 't geen door het Wetgeevend Lichaam binnen drie maanden, naa den een en twintigſten van Louwmaand vóor den dienst der Republiek over de jaare MDCCCV, gewoon en buitengewoon zou worden verleend, by voorraad werd toegeſtaan, *f* 16,570,000 (*).

Om het te kort op de gewoone Inkom-

(*)

Voor 't Algemeen Beſtuur .	*f*	270,000
Voor de Buitenlandſche Betrekkingen	-	150,000
Voor de Defenſie te Water	-	3,000,000
Voor de Defenſie te Lande	-	4,750,000
Renten, Intresſen en Adminiſtratie der Finantiën .	-	8,000,000
Het Departement der Binnenlandſche Zaaken . .	-	150,000
De Algemeene Waterſtaat Departement der Rivieren .	-	100,000
De Algemeene Waterſtaat Departement der Zeehavens en Zeegaten. . . .	-	150,000
	f	16,570,000

komsten van den Staat in vergelyking met die toegestaane somme te vinden, bepaalde men een derde Termyn van de Buitengewoone Belasting, naar evenredigheid der Bezittingen of Inkomsten, op den voet als in Hooimaand MDCCCIV was vastgesteld, en die vóór den eersten van Grasmaand deezes Jaars zou moeten worden opgebragt, naar luid van eene des uitgevaardigde Publikatie aan den Volke. CXXXVIII. BOEK. 1805.

Gunstig klonk het en aangenaam was het den Landzaaten te verneemen, dat, als een der punten van Bezuiniging en verligting in de Oorlogslasten van den Staat, ingevolge der onderhandelingen tusschen den Keizer NAPOLEON en onzen Afgezant SCHIMMELPENNINCK, tot stand gebragt was de toezegging, dat, van het einde van Herfstmaand deezes Jaars, alle de *Fransche* Troepen, binnen de *Bataafsche* Republiek, zouden staan in Soldy van en onderhouden worden door zyne Majesteit den Keizer der *Franschen*. Een zeer groote uitwinst, in de daad, daar de kosten van dit Krygsvolk, naar de begrootingen der voorige Oorlogsjaaren gerekend, den Lande op omtrent acht Millioenen Guldens 's Jaars te staan kwamen.

Frankryk neemt de betaaling der *Fransche* Troepen op zich.

De *Fransche* Afgezant DE SEMONVILLE, van wien wy, in den loop der jongste Vaderlandsche Geschiedenisse, zo menigwerf spraken, gereed om naa *Frankryk*

DE SEMONVILLE trekt na *Frankryk*.

CXXXVIII. BOEK. 1805.

ryk te vertrekken, nam ſtaatlyk en hartelyk afſcheid van het Staatsbewind, en ſtelde den Heer MARIVAULT, die hem, te deezer gelegenheid, vergezelde, als Chargé d'Affaires, voor.

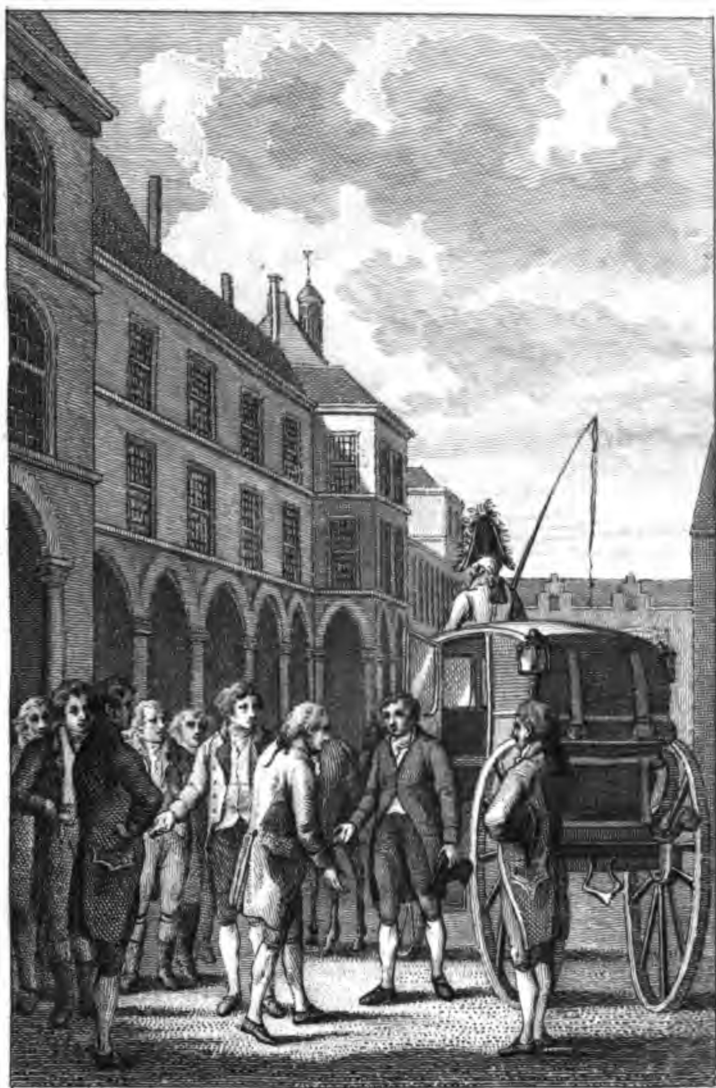
SCHIMMELPENNINCK keert herwaards

Zints eenigen tyd ging de ſpraake, dat onze Afgezant SCHIMMELPENNINK eerlang herwaards ſtondt te keeren, als mede, dat men den Generaal MARMONT in de *Bataafſche* Republiek weder te wagten hadt. — Het leedt niet lang of deeze beiden verſcheenen. — De Staatsverandering, waarvan reeds eene geruime wyl, als kort aanſtaande, geſprooken was, leedt weinig twyfels meer, wanneer de Heer SCHIMMELPENNINCK in den *Haage* kwam, en met het Staatsbewind, op 't einde van Sprokkelmaand, twee dagen agter den anderen buitengewoon lange geſprekken hieldt. Eene Bezending uit *Bataafsch Brabant*, beſtaande uit de Burgers P. VERHOYSEN en P. E. DE LA COURT, Leden van het Departementaal Beſtuur aldaar, hadden een byzonder onderhoud met den Heer SCHIMMELPENNINCK.

Het Syndicaat ontbindt zich.

Geen ſterker ſpreekend teken van de aanſtaande ontbinding der thans nog plaats hebbende Staatsregeling kon zich opdoen, dan dat het Syndicaat der *Bataafſche* Republiek, ingevolge van de Inſtelling, belast geweest met de handhaaving en inſtandhouding van de Staatsregeling, van dien post afſtand deedt.

De

Aankomst van den Heer R. J. SCHIMMELPENNINCK in den Haage.

CXXXVIII. BOEK. 1805.

De Heeren J. ROMSWINCKEL, en J. VAN HAAFTEN, Leden des Syndicaats, gaven, by eenen Brieve, de redenen op, welken hun bewoogen hadden, om hunne posten neder te leggen. Men mogt daar door dit Lichaam ontbonden rekenen.

Nieuw Plan van Staatsregeling door het Staatsbewind aan het Wetgeevend Lichaam ingezonden.

Gelyktydig, naamlyk half Lentemaand, werd, door het Staatsbewind aan het Wetgeevend Lichaam ingezonden, een nieuw Ontwerp van Staatsregeling des *Bataafschen* Volks, met verzoek om 's Bewinds volmagtiging; ten einde dezelve aan het *Bataafsche* Volk ter goed- of afkeuring aan te bieden, en tevens den Heer RUTGER JAN SCHIMMELPENNINCK, aan den Volke, als *Raadpensionaris* voor te draagen.

Hebben wy, by zo veele veranderingen in de Staatsgesteltenisse als wy moesten vermelden, telken maale de hoofdtrekken dier Grondwetten van Staat medegedeeld, ook deeze mogen wy den Leezeren onzer Geschiedenisse niet onthouden.

ONTWERP VAN STAATSREGELING DES BATAAFSCHEN VOLKS.

Algemeene Bepaalingen.

Het geluk van een Volk wordt voornaamlyk bevorderd door de wysheid der Wetten, welke het zich geeft. — Alle Wetten moeten altyd gegrond zyn op de on-

CXXXVIII. BOEK. 1805. ondervinding, en zo veel mogelyk, zyn ingericht naar den geest en zeden der Natie, en de byzondere omſtandigheden des Lands. — Het groote beginzel der maatſchappelyke Vryheid beſtaat daarin, dat de Wet gelyke Regten verzekere en gelyke Pligten oplegge aan alle Burgers, zonder onderſcheid van Rang of Geboorte. — 'Er beſtaat geene Heerſchende Kerk. Het Gouvernement verleent gelyke beſcherming aan alle Kerkgenootſchappen, binnen dit Gemeenebest beſtaande. Het handhaaft dezelve by de ongeſtoorde uitoefening van hunne Kerklyke Inſtellingen, geſchikt ter uitbreiding van Godsdienſtige Beginzelen en Goede Zeden, mitsgaders tot handhaaving der goede Orde; het neemt de noodige maatregelen, welke de byzondere omſtandigheden van deeze Kerklyke Genootſchappen met betrekking tot openbaare Rust en algemeene Welvaard vereiſchen. Ieder is onſchendbaar in zyne wooning, zyns ondanks, mag niemand in dezelve treeden, ten zy uit kragte van bevel der daartoe bevoegde Magt. — Niemand kan in hegtenis genomen worden dan volgens de Wet; niemand kan veroordeeld worden dan door den Regter, dien de Wet hem toekent, en naa alle middelen van verdeediging, by de Wet bepaald, te hebben gehad. — Ieder Burger heeft het regt om Verzoeken of Voordragten aan de daartoe bevoegde Magt ſchriftelyk in

te dienen; mits die perfoonlyk en niet uit naam van meerderen worden onderrekend: welk laatfte alleen zal kunnen gefchieden door, of van wegen Lichaamen wettig zamengefteld en als zodanig erkend, en dan nog niet anders dan over onderwerpen tot derzelver bepaalde Werkzaamheden behoorende. — Alle algemeene Wetten en Bepaalingen, welke, zedert den Jaare MDCCXCV, hebben gederogeerd aan de pecunieele waarde van Eigendommen of wettig verkregene Bezittingen, *zyn* aan herziening onderworpen. De vertoogen uit dit Artykel voortvloeijende kunnen geen onderwerp van regterlyk onderzoek uitmaaken. Ieder die door dezelve Wetten is benadeeld geworden, kan zich aan den Wetgeever vervoegen, die, naar bevind van zaaken; op de meest billykfte wyze, op de bovengemelde verzoeken zal disponeeren. — Het Leenregt blyft afgefchaft. Alle Goederen worden gehouden voor Allodiaal. De wet zorgt voor de billyke en rechtmaatige fchadeloosftelling der Grondeigenaaren, welke door deeze affchaffing blykbaar benadeeld zyn geworden.

Territoriaale Verdeeling der Republiek en Stemregt.

Het Grondgebied van het *Bataafsch* Gemeenebest in *Europa* blyft verdeeld in

CXXVIII. BOEK. 1805. in Acht Departementen, welker Grensscheidingen zyn die der voormaalige Gewesten. Het Landschap *Drenthe* blyft provisioneel vereenigd met het voormaalig Gewest *Overyssel*, zullende door de Wet daaromtrent nadere bepaalingen kunnen worden gemaakt, en *Bataafsch Brabant* een afzonderlyk *achtste* Departement. *Ameland* behoort onder het Departement *Friesland*; *Wedde* en *Westwoldingerland*, onder *Groningen*; *Ysselstein* mitsgaders de Schoutsampten van *Benschop* en *Noordpolsbroek*, als mede *Jaarsveld*, onder *Utrecht*; *Vianen*, *Ameiden*, *Leerdam* en *Sommelsdyk* onder *Holland*; *Kuilenburg* en *Buuren* onder *Gelderland*.

De Wet bepaalt aan welk Departement of Departementen de Landen zullen worden toegevoegd, met welke dit Gemeenebest reeds is, of verder als eene aan hetzelve verschuldigde schadevergoeding mogt worden vergroot, mitsgaders zodanige voormaalige Heerlykheden of Districten, welke tot geene der voorige Gewesten of Departementen behoord hebben, zullende de Wet mede bepaalingen kunnen maaken, omtrent zulke Districten en Plaatsen wier Jurisdictien tusschen onderscheidene Gewesten verdeeld of questieus is.

Ieder Departement wordt verdeeld in Ringen of Districten, welke door de Wet worden bepaald. — De vereischten tot de uitoefening van het Stem-

regt,

regt, blyven, by provisie, bepaald op den tegenwoordigen voet. De thans bestaande voorschriften deswegen kunnen gewyzigd worden, overeenkomstig het algemeen belang: deeze wyzigingen kunnen echter nimmer strydig zyn met de beginzelen van Persoonlyke Onafhanglykheid en Eigendom. — Leeraaren van eenige Godsdienstige Gezindheid zyn niet verkiesbaar tot eenige posten van Politiek Bestuur. — De Krygslieden stemmen niet dan ter plaatze hunner vaste wooning, afgescheiden van de plaats hunner Guarnisoenen.

CXXXVIII. BOEK. 1805.

Het Wetgeevend Lichaam.

De Tytel van het Wetgeevend Lichaam is *Hun Hoog Mogenden Vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest*, zullende de Vergadering onder den Tytel van *Hoog Mogende Heeren* worden geadieerd. — De Oppermagt van het *Bataafsche* Volk wordt vertegenwoordigd door de Vergadering van H. H. Mog. met den *Raadpensionaris* — Het vaststellen van Wetten behoort aan de Vergadering van H. H. Mog. — Die Vergadering bestaat uit *Negentien* Leden, voor den tyd van drie jaaren verkoozen en benoemd door de Leden der Departementaale Besturen. En benoemd het Departement van *Holland* ze-

CXXXVIII. BOEK. 1805. *ven* Leden, *Zeeland één* Lid, *Utrecht één* Lid, en elk der overige Departementen *twee* Leden. — De Leden der Vergadering moeten zyn Stemgeregtigde Burgers, den vollen ouderdom van dertig jaaren bereikt hebbende, geboren binnen een der acht Departementen van het Gemeenebest, of in de Coloniën of Bezittingen van den Staat; en binnen dat Departement van wegen welk zy benoemd worden, gedurende de zes laatste jaaren, vóór hunne benoeming, hebben gewoond. Zy mogen elkander niet bestaan tot in den vierden graad van Bloedverwantschap of zwagerschap. Het vereïschte van Inwooning sluit niet uit de zodanige die, ter zaake van het Gemeenebest, afweezig zyn geweest. — Ter benoeming van een Lid der Vergadering van H. H. Mogenden zendt het Departementaal Bestuur aan den Raadpensionaris eene benoeming van vier Persoonen, binnen het Departement woonagtig. De Raadpensionaris vermindert deeze tot op twee Persoonen, waar uit het Departementaal Bestuur de keuze doet. — Daadlyk naa het openen der Vergadering van H. H. Mog. door den Raadpensionaris, gaat de Vergadering over tot het benoemen van eenen Voorzitter voor de zitting, uit haar midden gekoozen. De Vergadering heeft een Griffier. De Raadpensionaris verkiest deezen uit eene benoeming van twee

bui-

buiten de Vergadering genomene Personen. — Alle besluiten moeten worden getekend door den Voorzitter en den Griffier. CXXXVIII. BOEK. 1805.

De Leden der Vergadering van H. H. Mog. brengen hoofdlyk hunne stem uit, zonder eenigen last te ontvangen van, of ruggespraak te houden met hun Departement. Zy zyn wegens hun gedrag, in de Vergadering van H. H. Mog. gehouden, aan de Departementaale Bestuuren geene verantwoording schuldig. — De Leden van de Departementaale Bestuuren, de Secretarissen van Staat, de Leden van den Staatsraad, van den Raad der Finantie en van de Geregtshoven, vermogen geene zitting te neemen in de Vergadering van H. H. Mog., dan naa alvoorens afstand gedaan te hebben van de Posten, welke zy, by hunne benoeming, bekleedden.

De Vergadering van H. H. Mog. beraadslaagt over geene onderwerpen, dan over de zodanige, welke haar door den Raadpensionaris worden voorgedragen. Dezelve vereenigt zich met de voordragt, of verwerpt dezelve, zonder daarop eenige verandering of wyziging te maaken. — H. H. Mog. de voorgedragen Wet goedgekeurd hebbende, geeven daarvan onmiddelyk kennis aan den Raadpensionaris, wien met de Afkondiging en Uitvoering daarvan belast is. Wanneer H. H. Mog. de voorgedraagene Wet verwerpen, gee-

CXXXVIII. BOEK. 1805. ven zy daarvan onmiddelyk kennis aan den Raadpensionaris, die als dan het zelfde Onderwerp, met eenige verandering, andermaal mag voordraagen. — Uitsluitend is aan de Vergadering van H. H. Mog. opgedraagen het raadpleegen over de Algemeene Begrooting der *Staatsbehoeften* en alle vermeerderingen van dezelve, mitsgaders over de onderwerpen van *Wet*, aan haar door den Raadpensionaris voorgesteld. — Deeze Vergadering verleent, naa ingenomen Advys van het Nationaal Geregtshof, Gratie, Abolitie of Remissie van Straffen by Regterlyke Vonnissen opgelegd. — H. H. Mog. niet vergaderd zynde, is de Raadpensionaris bevoegd om de Opschorting der volvoering van een vonnis te verleenen, naa ingenomen raadslag van het Nationaal Geregtshof, en moet de zaak zelve brengen ter kennisse van H. H. Mog., by derzelver eerstvolgende zamenkomst.

Het regt van bekragtiging van Tractaaten van Vrede, van Alliantie en van Koophandel, behoort, by uitsluiting, aan de Vergadering van H. H. Mog. De geheime Artykelen, tot zoodanig een Tractaat behoorende, zyn aan deeze Bekragtiging niet onderworpen. Deeze *Geheime Artykelen* mogen echter niet strydig zyn met de *Openbaare Artykelen*, en niet strekken tot Afstand van eenig Grondgebied van het *Bataafsche* Gemee-

ne

nebest. — Geene Oorlogsverklaaring kan 'er plaats hebben dan naa een vooraf-gaand besluit van H. H. Mog., op voordragt van den Raadpensionaris genomen. CXXXVIII. BOEK. 1805.

De Leden ter Vergadering van H. H. Mog. vergaderen gewoonlyk tweemaal in 't Jaar, van den vyftienden van Grasmaand tot den eersten van Zomermaand, en van den eersten van Wintermaand tot den vyftienden van Louwmaand. Dan de Raadpensionaris kan, zo dikwyls hy het zal goedvinden, de Vergadering byeenroepen. — Een derde gedeelte der Leden gaat, op den eersten van Wintermaand, elk Jaar af. De eerste aftreeding wordt door het Lot, ten dage der eerste Byeenkomst, bepaald. — De Leden genieten, tot schadeloosstelling voor Reiskosten en het verblyf in de Residentie, jaarlyks *Drieduizend Guldens.* — De aftreedende Leden zyn altoos weder verkiesbaar. By het afloopen van elke Zitting wordt de Vergadering door den Raadpensionaris gescheiden.

De Raadpensionaris.

De Raadpensionaris vertegenwoordigt, uit kragte der Staatsregeling, de Vergadering van H. H. Mog., in alle zaaken het Gouvernement van den Staat betreffende. Hy oefent de Uitvoerende Magt uit op naam van *H. H. Mog. vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest.* Hy

CXXXVIII. BOEK. — 1805. wordt verkooren door de Vergadering van H. H. Mog. by volstrekte meerderheid van stemmen der *Negentien Leden*, voor den tyd van vyf jaaren, en is altyd weder verkiesbaar. — De Eerste Raadpensionaris zal echter zyn Post bekleeden van de Invoering deezer Staatsregeling af tot aan het einde der vyf eerste jaaren naa den Vrede met *Engeland*: en zal het eerste dier vyf jaaren gerekend worden aanvang te neemen met den eersten van Louwmaand naa dien Vrede. De Raadpensionaris heeft het regt om, ten allen tyde, en dus ook vóór het einde der vyf jaaren, zyn Post neder te leggen in den schoot van H. H. Mog., wier Voorzitter den Raadpensionaris vervangt in geval van Afstand of Overlyden, en draagt deeze zorg dat, ten spoedigsten, een Opvolger benoemd worde, waartoe hy daadlyk de Vergadering verpligt is zamen te roepen.

De Raadpensionaris moet weezen een Stemgeregtigd Burger, den ouderdom van vyf en dertig jaaren bereikt hebben, geboren zyn in het *Bataafsch* Gemeenebest, en, geduurende de zes laatste jaaren, vóór zyne verkiezing, in hetzelve hebben gewoond. De Raadpensionaris mag zynen onmiddelyken Voorganger niet bestaan in den derden graad van Bloedverwantschap of Zwagerschap. — In geen geval oefent de Raadpensionaris eenige Wetgeevende Magt uit. Ook ver-

vermag hy zich niet te bemoeijen met eenige zaaken, welke zyn opgedraagen aan het onderzoek van Regtbanken by de Wet vastgesteld, noch over de Geldmiddelen van den Staat beschikken, anders dan overeenkomstig de Wet.

CXXXVIII. BOEK. 1805.

De Raadpensionaris benoemt een *Staatsraad*, bestaande uit niet minder dan *vyf* en niet meerder dan *negen* Leden. Deezen moeten dezelfde vereischten bezitten als de Leden der Vergadering van H. H. Mog. — Deezen Staatsraad vraagt de Raadpensionaris hunne bedenkingen en raadgeevingen af over alle zodanige zaaken als hy goedvindt, en, hy neemt geen besluit tot voordragt eener Wet, aan de Vergadering van H. H. Mog., dan naa vóóraf den Staatsraad over zodanig een onderwerp te hebben gehoord. — Hy zal in persoon eenig ontwerp van eene door hem voorgestelde Wet, in de Vergadering van H. H. Mog. kunnen adstrueeren, of zulks, in zyn naam laaten doen door Leden van den Staatsraad.

Eenen algemeenen Secretaris, belast met het contrasigneeren van alle Besluiten en Acten, door hem uitgevaardigd, benoemt de Raadpensionaris. Ook staat te zyner benoeming een Secretaris van Staat voor de Buitenlandsche zaaken, een Secretaris van Staat voor de Finantiën, met een Raad van Finantiën, bestaande uit drie adviseerende Leden; een Secretaris

CXXXVIII. BOEK. 1805. van Staat voor de zaaken der Marine; een Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaaken, als mede een Secretaris van Staat voor de zaaken van Oorlog.

Alle Buitenlandsche Ministers, alle Zee- en Land-officieren, alle Amptenaaren van Staat en alle Leden van Nationaale Regtbanken worden door den Raadpensionaris aangesteld. — Hy beschikt over de Vlooten en Legers van het Gemeenebest: Hy bepaalt de Militaire Rangen en wyst dezelve toe. — Hy zorgt voor de veiligheid en waardigheid van den Staat, voor de richtige bediening des Regts, als mede voor de handhaving en het uitvoeren der Wetten. Hy is belast met de hooge Politie in de geheele Republiek, zo wel in de Burgerlyke als in de Kerklyke zaaken, — Hy heeft de bestelling van de Regeering der Plaats waar zich het Landsbestuur onthoudt.

Alle Acten van het Gouvernement draagen den Tytel van *H. H. Mog. vertegenwoordigende het Bataafsch Gemeenebest* en verschynen getekend door den Raadpensionaris en den Algemeenen Secretaris. — In alle zyne betrekkingen tot en met de Vergadering van H. H. Mog. komt hy voor onder den naam *Raadpensionaris*; en de Vergadering van H. H. Mog. betytelt hem *zyne Excellentie den Heere Raadpensionaris.*

De

De Raadpensionaris heeft het Opperbestuur der Nationaale Geldmiddelen. Hy bepaalt de vaste Jaarwedden van de Nationaale Amptenaaren van den Staat. — Desgelyks verleent hy Pensioenen, volgens de bepaalingen daaromtrent door de Wet gemaakt. — 's Jaarlyks, vóór den vyftienden van Wintermaand, levert de Raadpensionaris aan de Vergadering van H. H. Mog. in eene algemeene en uitgewerkte Begrooting van de Staatsbehoeften over het volgende jaar. De Vergadering van H. H. Mog. kan daar in geene verandering maaken. Dezelve bewilligt daar in, of verwerpt de algemeene Begrooting.

Op die algemeene Begrooting wordt een post uitgetrokken geschikt voor Objecten, welke uit haaren aart voor geene specificatie vatbaar zyn; over het bedraagen van dezelve beschikt de Raadpensionaris ten dienste van den Staat, ook tot goedmaaking der kosten, welke verder verëischt worden om den post hem toevertrouwd, op eene waardige en betaamelyke wyze te bekleeden, als mede tot betaaling der onkosten voor zyne particuliere Bureaux en de Persoonen daar op in dienst, zullende tot justificatie van het gebruik der gemelde somme alleen worden vereischt eene plegtige verklaaring door de Raadpensionaris eigenhandig ondertekend, *dat dezelve uit-*

slui-

XXXVIII. BOEK. 1805. *sluitend gestrekt hebbe voor den Dienst en het Belang van den Staat, en geenzins tot verryking van Hem of de Zynen.*

De Middelen van Finantie zullen aanvanglyk blyven voortduuren op dien voet, zo als dezelve in ieder der Departementen, tegenwoordig bestaan. Echter behoort het onder de eerste en voornaamste zorgen van den Raadpensionaris zich onledig te houden met de overweging van alles wat strekken kan, om de Inkomsten van den Staat te vermeerderen, alle takken van Bestuur en Administratie te vereenvoudigen, en overal de strengste bezuiniging in te voeren, mitsgaders ontwerpen van Wetten voor te draagen, het zy om de tegenwoordige Belastingen te verbeteren, het zy om een Algemeen Stelzel van Finantie te doen aanneemen, waar door de tegenwoordig bestaande Departementaale Belastingen zouden kunnen worden vervangen.

'Er zal eene Nationaale Rekenkamer zyn, bestaande uit *Negen* Leden. By het openvallen eener plaats zendt de Vergadering van H. H. Mogenden aan den Raadpensionaris eene opgave van zes Persoonen, die dezelve tot op de helft vermindert, waaruit H. H. Mog. de verkiezing doen.

De-

Departementaale- en Gemeente-Besturen.

De Departementaale Besturen behouden, vooreerst, hunne tegenwoordige Organisatie. Deeze Organisatie echter zal aan herziening onderworpen zyn, voornaamlyk ten oogmerk hebbende de vereenvoudiging des Beheers, en de invoering van de hoogstmogelyke bezuiniging in alle deelen van dezelve. De maatregelen daartoe strekkende, zullen door den Raadpensionaris aan H. H. Mog. worden voorgedraagen. — De Departementaale Besturen vermogen geene Besluiten te neemen, strydig met de algemeene Wetten en het algemeen Belang van het Gemeenebest. In gevalle zulks plaats grypt is de Raadpensionaris bevoegd, die Besluiten te schortsen en te doen intrekken. — Tot het heffen van Departementaale Belastingen zyn geen Departementaale Besturen bevoegd, dan naa alvoorens daar toe gevolmagtigd te weezen door een besluit van H. H. Mog. genomen op een stelligen en uitdruklyken voordragt van den Raadpensionaris. — Dusdanige Belastingen zullen niet mogen betreffen den Doorvoer door, den Uitvoer na, of den Invoer uit eenig ander Departement. Ook zullen de Voortbrengsels van den Grond of de Nyverheid van andere Departementen, nimmer mogen worden bezwaard, boven 1805.

die

LXXXVIII. BOEK. die van het Departement zelve, alwaar de Belasting geheeven wordt.

1805. Ieder Stad, District of Dorp heeft zyn eigen Gemeentebestuur, ingericht op zodanigen voet als met de Plaatslyke omstandigheden het meest overeenkomstig zal worden bevonden. De Gemeentebestuuren kunnen ten dien einde aan de Departementaale Bestuuren de noodige voordragten doen; mits gegrond zynde op het beginzel van Volkskeuze en van eene geregelde Afwisseling.

Elke Gemeente heeft de beschikking over derzelver Huishoudelyke belangen; zy leggen geene Plaatslyke Belastingen op, dan met overleg van Gecommitteerden uit de Gemeente, gekoozen door Stemgeregtigde Burgers, naa bekomene volmagtiging van het Departementaal Bestuur, aan het welk alle Plaatslyke Belastingen, ter goed- of afkeuringe, gezonden worden. Ten aanziene deezer Belastingen moet worden in agt genomen, dat noch de Doorvoer, noch de Uit- of Invoer na of van andere Steden of Plaatzen bezwaard zy, boven die van de Plaats zelve, waar de Belasting geheeven wordt. Desgelyks zullen deeze Plaatslyke Belastingen aan de Middelen van de Nationaale Belastingen niet hinderlyk mogen zyn. In zulk een geval is de Raadpensionaris gehouden het invoeren daar van tegen te gaan.

Leden van het Gemeente-bestuur kunnen

hen, onder geen voorwendzel, in persoon, door de Departementaale Bestuuren tot verantwoording worden opgeroepen: zy kunnen alleen, wegens verzuim in hunne Plaatslyke bediening te regt worden gesteld voor het Departementaale Geregtshof.

Regterlyke Magt.

De Regterlyke Magt wordt alleen uitgeoefend door Regters, ingevolge van de Staatsregeling. Geene Politieke Magt oefent eenigen invloed op de Regterlyke Magt uit. In geene Regtbanken zullen de Leden, by derzelver aanstelling, elkander onderling, of ook den Publieken Aanklaager by dezelve, bestaan tot in den derden Graad van Bloedverwantschap of Zwagerschap. Niemand kan de post van Regter waarneemen, die niet is een Stemgeregtigd Burger en den vollen ouderdom van vyfentwintig jaaren niet bereikt heeft.— Alle Regters zyn gehouden, des verzogt, de vonnissen van elkander, welke in kragt van gewysde gaan, ter executie te helpen stellen, mitsgaders over en weder de zogenaamde *Letteren requisitoriaal* te doen respecteeren. In geval van geschil dienaangaande, staat de beslissing deswegen, gelyk met alle Juridique Questiën, wanneer partyen onder hetzelfde Departementaal Geregtshof behoo-

CXXXVIII. BOEK. 1805.

hooren, aan het laatstgemelde en anders aan het Nationaale Geregtshof.

In alle Crimineele Vonnisſen wordt het misdryf van den veroordeelden uitgedrukt, of dezelve zyn kragtloos. —— Alle Vonnisſen worden met opene deuren afgekondigd. Nimmer heeft eene Verbeurtverklaaring van goederen plaats. Er wordt overal Regt geſproken *in naam en van wegen het Bataafſche Volk.*

De manier van Procedeeren, zo voor het Nationaal Geregtshof, de Hooge Militaire Vierſchaar, en de Departementaale Geregtshoven, als mede voor alle andere Regtbanken wordt door de Wet bepaald. —— Het Krygsvolk te Water en te Lande blyft, met betrekking tot alle Civile zaaken en Commune Delicten, onderworpen aan den Burgerlyken Regter. —— Er zal eene Hooge Militaire Vierſchaar zyn, voor welke het Krygsvolk te Water en te Lande, wegens Militaire Delicten, zal worden te regt geſteld. —— De Wet bepaalt de judicatuur, in geval van fraude of contraventie der Gemeene Middelen of Belastingen.

Het Nationaal Geregtshof zal beſtaan uit Negen Leden. De Leden van dit Geregtshof zullen dezelfde vereischten bezitten als die der Vergadering van H. H. Mogenden. By het openvallen eener plaatze zenden de overige Leden eene

Be-

Benoeming van drie Persoonen aan de Vergadering van H. H. Mog., welke daar uit de verkiezing doet. — Het Nationaal Geregtshof neemt kennis van en oordeelt over alle misdryven door de Leden der Vergadering van H. H. Mog. en de Hooge Amptenaaren van Staat begaan. De Leden der Vergadering van H. H. Mog. en de Hooge Amptenaaren van Staat zullen, ten allen tyde, voor het Nationaal Geregtshof te regt staan, wegens misdryven, welke, met betrekking tot het waarneemen hunner Functiën, aan hun worden ten laste gelegd. Het zelfde zal plaats hebben wegens gewoone misdaaden, in den loop hunner Functiën begaan; doch tot het Burgerlyk leeven terug gekeerd, zullen zy, wegens alle Commune Delicten, voor den gewoonen Burgerlyken Regter worden te regt gesteld. — Het Nationaal Geregtshof oordeelt over alle Actiën, waarin het Gemeenebest als gedaagde wordt aangesprooken.

CXXXVIII. BOEK. 1805.

Wanneer het Gemeenebest, of wel eenige gemeene Lands Collegiën, Ontvangers, Rentmeesters, of andere Agendarissen, in derzelver Qualiteit, voor het Nationaal Geregtshof in Regten betrokken worden, zullen H. H. Mogenden op de voordragt van den Raadpensionaris, het algemeen belang zulks vorderende, het zelve Hof kunnen aanschryven, om, met cognitie der zaake, het zy voor een be-

CXXXVIII. BOEK. 1805. bepaalden, het zy voor een onbepaalden tyd, te superscedeeren, en is het Nationaal Geregtshof verpligt, aan zoodanige aanschryving te defereeren, zullende de Raadpensionaris, H. H. Mogenden niet vergaderd zynde, tot het doen van eene provisioneele Aanschryving, tot dat oogmerk, bevoegd zyn.

Het Nationaal Geregtshof heeft het speciaal toezigt over de Geregtshoven en Regtbanken in het *Bataafsche* Gemeenebest. Het kan derzelver Vonnissen en Handelingen, voor zo verre deeze niet met de Wetten, aangaande de Administratie der Justitie en de vorm van Regtspleeging strydig zyn, schorssen en vernietigen. Hetzelve zal echter nimmer bevoegd zyn zich in de beoordeeling der zaake zelve in te laaten. —— Aan het Nationaal Geregtshof valt hooger beroep van alle gewysden in zaaken, welke ter eerste instantie, gediend hebben voor de Departementaale Geregtshoven. De wet bepaalt de manier van procedeeren ten deezen opzigte. —— Dit Hof velt geene difinitieve Vonnissen, ten zy ten minsten zeven Leden tegenwoordig zyn. — Het verleent uitsluitend Surcheance van Betaaling, Brieven van Sureté de Corps en voorts zodanige Dispensatiën, als door de Wet aan dezelve zullen worden opgedraagen. —— Met betrekking tot alles, wat tot de Regterlyke Magt behoort; het getal en de Organisatie van Ge-

Geregtshoven en Regtbanken, het zy Burgerlyke, het zy Militaire, wordt aan het Gouvernement overgelaten, om daaromtrent aan de Vergadering van H. H. Mogenden zodanige veranderingen en verbeteringen voor te dragen, als, in vervolg van tyd, wenschlyk zal bevonden worden. CXXXVIII. BOEK. 1805.

De Leden van het Wetgevend Lichaam zouden met deezen Eed zich verbinden. „ Ik beloove en zweere, dat „ ik, als Lid van het Wetgeevend „ Lichaam, agtervolgens de Staatsrege„ ling, het belang des *Bataafschen* „ Volks, met al myn vermogen, zal hel„ pen bevorderen: deszelfs regten zal „ helpen handhaaven; my opregtlyk „ en naarstiglyk zal kwyten van alle „ pligten, my in voorgemelde betrek„ king opgelegd, zonder my daarvan „ immer te laaten wederhouden, om lief „ of leed, gunst of ongunst, beloften „ of geschenken, noch eenige andere „ zaaken."

De Raadpensionaris stondt deezen Eed te doen. „ Ik beloove en zweere, dat „ ik, als Raadpensionaris, agtervolgens „ de Staatsregeling, en de magt, my by „ dezelve opgedraagen, de belangen des „ *Bataafschen* Volks, met al myn ver„ mogen zal bevorderen, deszelfs reg„ ten, hoogheid en waardigheid zal „ voorstaan: de Onafhangelykheid van „ het Gemeenebest en de Vryheid der

CXXXVIII. BOEK. 1805.

„ Ingezetenen, door alle gepaste midde-
„ len en wegen, zal bevestigen, hand-
„ haven en verzekeren; dat ik mij op-
„ regtlyk en naarstiglyk zal kwyten van
„ alle pligten, my in voorgemelde be-
„ trekking opgelegd, zonder my daar
„ van immer te laaten wederhouden om
„ lief of leed, gunst of ongunst, be-
„ loften of geschenken of andere zaa-
„ ken."

Brief van het Staatsbewind, tot geleide van het Plan.

De Brief, onder welks geleide dit Nieuwe Plan van Staatsregeling door het Staatsbewind aan het Wetgeevend Lichaam werd toegezonden, is van te belangryken en dit tydperk te toelichtenden inhoud, om niet geheel hier plaats te vinden. „ Burgers!" dus luidde dezelve; „ Indien het niet te ontkennen is, dat, in 't algemeen, veelal de Uitkomsten aan Theoretische Veronderstellingen niet beantwoorden, en dat de Ondervinding alleen het zeker stempel van goed- of afkeuring op menschelyke Inrichtingen kan drukken, dan doet zich deeze algemeene waarheid, met byzonderen nadruk, gevoelen, ten opzigte van alles wat tot het moeilyk stuk van Maatschappelyk Verdrag betrekking heeft.

„ Door alle tyden heen heeft de Geschiedenis der Volken deeze waarheid bevestigd, en men schynt daaruit te kunnen verklaaren, dat by de meeste Natiën, het Maatschappelyk Stelzel,

„ waar-

„ waaronder zy gebloeid hebben, niet CXXXVIII.
„ is geweest de vrugt van Theoretische BOEK.
„ Beginzelen; maar eene Verzameling ———
„ van Wetten en Inrichtingen, van tyd 1805.
„ tot tyd, door de Ondervinding en het
„ gevoel der Noodzaaklykheid aange-
„ weezen.

„ Ons Vaderland levert, op dit tyd-
„ stip, een nieuw bewys van deeze
„ waarheid op.—Onzes erachtens koomt
„ het, noch met de tegenwoordige ge-
„ schapenheid van zaaken, noch met het
„ gewigt en de plegtigheid van het te-
„ genwoordig oogenblik overeen, ons
„ in eenig gedetaileerd onderzoek in te
„ laaten van de redenen, welke voor-
„ naamlyk schynen te hebben uitgewerkt,
„ dat de Staatsregeling, op den zeven-
„ tienden van Wynmaand MDCCCI in-
„ gevoerd, in deszelfs werking dien
„ gelukkigen uitslag niet gehad heeft,
„ welken men zich daarvan hadt voor-
„ gesteld, en die er noodig was ge-
„ weest, om aan nieuwe Inrichtingen
„ eenen vasten plooi te geeven, de al-
„ gemeene Volksbegrippen daarmede in
„ verband brengen, en deszelfs duur-
„ zaamheid op het Nationaal Character
„ te vestigen.

„ Groote veranderingen, zedert het
„ invoeren der tegenwoordige Staatsre-
„ geling, in *Europa*, en in eenen na-
„ buurigen Staat, waarmede ons Vader-
„ land zich in de naauwste betrekking

 „ be-

CXXXVIII. BOEK. 1805. „ bevindt, voorgevallen, hebben niet „ kunnen missen zich in de werking „ eener Staatsregeling te doen gevoe- „ len, welke in geheel andere omstan- „ digheden zamengesteld, en op eene „ geheel andere positie van zaaken en „ van de Politieke gesteldheid van *Eu-* „ *ropa* berekend was.

„ Wy moeten ons dan ook overtuigd „ houden, dat de drang der omstandig- „ heden, welke de menschlyke voor- „ zigtigheid niet heeft kunnen voor- „ zien, vordert, om in ons Maatschap- „ pelyk Stelzel te brengen zodanige „ veranderingen, welke met de veran- „ derde omstandigheden, zo van ons „ Vaderland als van andere Staaten, in „ meerdere harmonie staan, en welke, „ door het gewigt van afdoende moti- „ ven, indispensabel geworden zyn, om „ onze Buitenlandsche betrekkingen, in- „ zonderheid met onzen magtigen Bond- „ genoot, op eenen meer en meer vas- „ ten voet, te kunnen onderhouden.

„ Deeze bedenkingen hebben dan ook „ een Ontwerp van Staatsregeling doen „ geboren worden, uit welker hoofd- „ strekking Gyl. zult ontwaaren, dat de- „ zelve meer overeenkomstig de veran- „ derde positie van *Europa* is inge- „ richt.

„ Wy wenschen, dat zo wel andere „ Natiën, als onze Landgenooten, daar „ in met genoegen zullen ontwaaren,

„ dat

„ dat oude Naamen en Inrichtingen, „ waaronder dit Gemeenebest luisterryke „ en bloeiende Tydvakken gehad heeft, „ en welke by deeze ontworpen Staats- „ regeling, op zodanige wyze terug ge- „ bragt worden, dat daar door tevens „ niet terug gebragt zyn de menigvul- „ ge gebreken, welke door eene lan- „ ge ondervinding aangeweezen, en „ door een eenparig gevoel afgekeurd „ zyn.

„ Ons onthoudende in eenig verder „ detail van dit Ontwerp van Staatsre- „ geling te treeden, wenschen wij, dat „ het *Bataafsche* Volk dezelve aannee- „ mende, aan den eenen kant daarin „ deszelfs Burgerlyke en Staatkundige „ Vryheid, en Onafhangelykheid moge „ verzekerd vinden, en dat een meer „ geconcentreerd Gezag met minder be- „ letzelen zal te worstelen hebben in „ de volvoering van deszelfs moeily- „ ke taak en de bereiking van deszelfs „ bestemming.

„ Alle deeze drangredenen en andere „ meer, welke Ul. wysheid ligtelyk „ zal penetreeren, hebben ons bewoo- „ gen Uliedeu deeze voordragt te doen, „ waarby wy tevens eene andere voe- „ gen, om naamlyk, gelyktydig met het „ voorschreeven Ontwerp van Staatsre- „ geling, aan het *Bataafsche* Volk voor „ te stellen, om, by de eventueele Aan- „ neeming deezer Staatsregeling, tot

CXXXVIII. BOEK. 1805.

„ Eersten Raadpensionaris te benoemen
„ RUTGER JAN SCHIMMELPENNINCK, met
„ magt en bevoegdheid om de alzo aan-
„ genomene Staatsregeling in werking
„ te brengen, mitsgaders om de eerste
„ benoeming van de Leden der Ver-
„ gadering van Hun Hoogmogenden, en
„ alle andere zodanige verdere eerste
„ aanstellingen te doen, als tot invoe-
„ ring deezer Staatsregeling zal worden
„ vereischt."

Voordragt wegens Geldheffing.

Keurde het Landsbestuur, om opgemelde redenen, de voordragt eener nieuwe Staatsregeling, met derzelver aanpryzing onderschraagd, noodig, niet min noodig oordeelde 't zelve dit stuk te doen vergezeld gaan van een ander, door de omstandigheden des Vaderlands niet min gebiedend voorgeschreeven. Een der eerste gronden van hoop, den Vaderlande overgebleeven, zo wel als eene der hoofdbedoelingen met het invoeren eener nieuwe Orde van zaaken, begreep het Staatsbewind, moest daarin gelegen zijn, dat het nieuw voorgestelde meer ineengedrongen en kragtiger Beheer van 's Lands zaaken, uit zynen aart zich boven alle verkeerde tegenwerking kunnende verheffen, daadlyk naa deszelfs daarstelling zich zou onleedig houden, met het beraamen en invoeren eens stelzels van Finantie, geschikt om door de meest mogelyke bezuinigingen aan den eenen kant, en door eene merkelyke

ver-

vermeerdering der bronnen van den Staat aan den anderen kant, die evenredigheid tusschen de Inkomsten en Uitgaven te herstellen, zonder welke de groote bron van 's Lands rampen zou voortduuren, en de gemeene zaaken eindelyk op eene onmisbaare ontbinding uitloopen. CXXXVIII. BOEK. 1805.

Het Staatsbewind begreep, dat, met welk eenen yver deeze groote zaak, by het mogelyk aanstaande Landsbeheer, mogt worden aangegreepen, 'er een geruimen tusschentyd zou vereischt worden tot het in trein brengen van zodanig een nieuw Stelzel, als mede dat de daadlyke werking daarvan, met geene mogelykheid, eerder, dan met het begin des aanstaanden Jaars, zou kunnen plaats hebben. — Zulks deedt elk terstond bevroeden, dat dit Gouvernement, zou het zich niet daadlyk, by deszelfs daarstelling, in de grootste Finantieele ongelegenheid gebragt, en het Land aan het dreigendst gevaar blootgesteld zien, zou kunnen moeten staat maaken op onmiddelyke en zeker werkende middelen, geschikt om daaruit de volstrekt onvermydelyke betaalingen te kunnen gaande houden.

Het te kort van het nu loopende Jaar bedroeg de som van *f* 34,945,658, en met den eersten van aanstaande Grasmaand was de derde Termyn der Buitengewoone Belasting, in evenredigheid van de Bezittingen en Inkomsten, in

CXXXVIII. BOEK. 1805. Wiedemaand des jongst verstreeken Jaars daargesteld, afgeloopen: eene Belasting, ingericht om de zaaken vooreerst gaande te houden.

Geheel de Natie hadt zich, op eene zo sterke als eenstemmige wyze, verklaard tegen allen denkbeeld der verbreeking van aangegaane Verbintenissen, en de algemeene kreet hadt zich alomme ten duidelykste doen hooren, dat eene laatste opoffering, hoe zwaar ook, voor haar minder ondraagelyk zou wezen, dan door eene geheele of gedeeltelyke verbreeking van haare Verbintenissen, tallooze slachtoffers te maaken, en den roem der aloude *Bataafsche* Trouwe te bezwalken.

„ Dusdanig eene Opoffering," sprak het Staatsbewind, opdat wy de eigene woorden bezigen, „ zal dan ook van „ de Natie moeten gevergd worden, en „ wy gevoelen zeer leevendig al de „ zwaarte van dezelve; doch wy mee- „ nen van het character en het wikkend „ oordeel der Natie te mogen verwag- „ ten, dat zy zich, met eene edele be- „ reidwilligheid, aan dezelve zal onder- „ werpen, op hoop en in vertrouwen, „ dat deeze laatste Opoffering alle ver- „ dere Heffingen van deezen aart, voor „ altoos, zullen doen ophouden; en op „ de overtuiging, dat dezelve van de „ onvermydelykste noodzaaklykheid is, „ om het nieuwe Gouvernement in staat

„ te

„ te stellen, om tegen eene anderzins „ onmiddelyke Finantieele verlegenheid „ te voorzien, en den noodigen tyd te „ hebben, om het nieuw Finantieel „ Stelzel op eenen zodanigen vasten „ grond te vestigen, welke door het „ herstel des evenwigts tusschen de In- „ komsten en Uitgaven, de Natie zal „ kunnen gerust stellen, dat hunne over- „ gebleevene Bezittingen beveiligd en de „ prompste voldoening der Nationaale „ *Schuldverbintenissen* verzekerd zyn."

Op deeze gronden deedt het Staatsbewind het Voorstel rusten, dat, tot verdere bestryding van het te kort op de gewoone inkomsten van den Staat in MDCCCIV en MDCCCV, niet minder bedraagende dan nagenoeg Veertien Millioenen Guldens, welke ook, in den loop van deezen Jaare, zouden moeten worden *aangeschaft* — als mede tot vermindering van den achterstand van voorige Jaaren, ter beschikkinge van het aanstaande Gouvernement zouden worden ingewilligd en vastgesteld, drie Termynen van Buitengewoone Belasting, naar evenredigheid van de Bezittingen en Inkomsten, zo als dezelven, naar luid van de Publikatie van negen July was vastgesteld, en welke boven en behalven den *derden* Termyn, dier Buitengewoone Belasting, den twee en twintigsten van Louwmaand deezes Jaars bepaald, en zou de *vierde* Termyn vóór of op

Half

CXXXVIII. BOEK. 1805. half Oogstmaand, de *vijfde* vóór of op half Slachtmaand deezes, en de *zesde* vóór of op half Sprokkelmaand des volgenden Jaars, betaald moeten worden.

Het Wetgeevend Lichaam omhelst de voordragt der nieuwe Staatsregeling aan den Volke.

Het eerstgemelde deezer hoogstbelangryke Voordragten, de Staatsregeling betreffende, was in handen gesteld der Burgeren VAN DER MEULEN, VAN HOOFF, VAN RHEMEN, SIDERIUS, REPELAAR, VAN SPYKENISSE, DE JONCKHEERE, DE SITTER en DE LANGE VAN WYNGAARDEN. —— De Heer SCHIMMELPENNINCK vertrok inmiddels, voor eenigen tyd, na *Amsterdam.* — Het Wetgeevend Lichaam hoorde het gunstig Verslag der gemelde Commissie, strekkende tot bekragtiging van 's Staatsbewinds drieleedige Voordragt, om het ingezonden Ontwerp van Staatsregeling aan het *Bataassche* Volk, ter goed- of afkeuring, voor te draagen. — Om daarby tevens aan 't zelve voor te stellen de benoeming van R. J. SCHIMMELPENNINCK, tot Eersten Raadpensionaris — als mede om dit een en ander te doen overeenkomstig de voorschriften, vervat in de Publikatie des veertienden van Herfstmaand des Jaars MDCCCI.

Het deswegen gedaan Verslag.

De taal der Verslagdoeneren, in dit, dezen Lande zo belangryk, geval, verdient bewaaringe in 's Lands Geschiedenisse, althans wat het hoofdzaaklyke betreft, en hier en daar woordlyk. De Commissie grondde haar Advys, den

twin-

twintigsten van Lentemaand voorgedragen, hoofdzaaklijk op de redenen, in den Brieve des Staatsbewinds aangevoerd, als pleitende voor eene verandering in het thans bestaand Maatschappelijk Stelzel. Naa kortlyk de redenen te hebben aangetoond, welke zo uit den uitwendigen als uit den inwendigen toestand der *Bataafsche* Repnbliek ontleend waren, verklaarden de Gelastigden, dat by deeze overweeging by haar „ eenpariglyk de volledigste overtuiging was „ ontstaan, dat met de thans bestaande „ Staatsverordeninge, in de tegenwoor„ dige gesteldheid der Publieke zaaken, „ de gelukstaat der Ingezetenen, dat eenig „ doeleinde van alle maatschappelyke „ vereenigingen, niet meer genoegzaam „ kon worden bevorderd.

CXXXVIII. BOEK. 1805.

„ Maar," dus vervolgen de Verslagdoeners, „ kan men uit de uitvoering „ des aangeboden Ontwerps van Staats„ regeling, op blyder uitkomst hoo„ pen? —— Deeze belangryke vraag „ moet, in de plegtigheid van dit „ oogenblik, gewisselyk de algemeene „ aandagt bepaalen.

„ Het kan echter even weinig met „ den aart van den op ons gelegden „ last, als met de bedoeling van uwe „ Vergadering gerekend worden over„ een te komen, dat uwe Commissie „ in een uitvoerig onderzoek zou tre„ den, van alle byzonderheden van dit

„ Ont-

CXXXVIII. BOEK. 1805.

„ Ontwerp. Gy zult niets anders van
„ ons, dan het aanstippen der hoofd-
„ trekken, verwagten.

„ Wy wenschen met het Staatsbewind,
„ dat zo wel andere Natien, als onze
„ Landgenooten, daarin, met genoegen,
„ zullen ontwaaren, dat oude Naamen
„ en Inrichtingen, waaronder dit Ge-
„ meenebest luisterryke en bloeiende
„ Tydvakken heeft gehad, by deeze
„ Staatsregeling, op zodaanig eene
„ wyze terug gebragt worden, dat daar
„ door tevens niet terug gebragt zyn,
„ die menigvuldige gebreken, welke
„ door eene langdurige ondervinding aan-
„ geweezen, en door een eenparig ge-
„ voel afgekeurd zyn; en dat deszelfs
„ meerdere overeenstemming met de ver-
„ anderde gesteldheid in *Europa*,
„ kragtdaadig moge strekken ter bevor-
„ dering van onze Buitenlandsche Be-
„ trekkingen, ter bevestiging onzer aan-
„ gelegenste Belangen, en ter verzeke-
„ ring onzer Onafhangelykheid.

„ In zorglyke omstandigheden schynt
„ de zamentrekking van het Gezag,
„ waar door, in het Bestuur, de wil
„ met het vermogen ten naauwsten wor-
„ den vereenigd, om het goede daar te
„ stellen, het eenigste zeker middel,
„ om aanzien na buiten en welvaart
„ van binnen te verkrygen, daar ook,
„ in dit Land, zo dikwerf is gebleeken,
„ dat zonder eene bestendige applicatie,

„ ter

„ ter bereiking van het doeleinde, alle CXXXVIII.
„ groote hervormingen van bestaande BOEK.
„ gebreken onuitvoerelyk zyn.
„ Wy hoopen dat dus een meer ge- 1805.
„ concentreerd Gouvernement, met
„ minder beletzelen te worstelen heb-
„ bende, met een meer gunstigen uit-
„ slag, zal kunnen werkzaam zyn, om,
„ door het invoeren van een goed Fi-
„ nantieel Stelzel, eene genoegzaame
„ evenredigheid tusschen de Lasten en
„ Inkomsten van den Staat daar te stel-
„ len.

„ Wy vertrouwen, dat de aart van
„ deszelfs zamenstelling by hetzelve, in
„ de volvoering van deeze moeilyke
„ taak, gelyklyk zal doen plaats gry-
„ pen, die werkzaamheid, zonder wel-
„ ke de beste oogmerken onvervuld
„ blyven, en dat wikkend oordeel,
„ hetgeen vereischt wordt, om, onder
„ eene zo groote verscheidenheid van
„ denkbeelden, de minste kwetzing aan
„ het individueel belang der Ingezetenen
„ te weeg te brengen, en de bronnen
„ van Nationaale Welvaart voor onher-
„ stelbaare opdrooging te bewaaren.

„ Een kragtig Gouvernement, onbe-
„ lemmerd in de volbrenging van zy-
„ nen arbeid, ter bevordering der groo-
„ te aangelegenheden van den Staat,
„ levert minder beduchtheid op voor de
„ individueele Vryheid der Ingezetenen.
„ — Met genoegen moet men dan in het

a2 Ont-

CXXXVIII. BOEK. 1805.

„ Ontwerp verscheide treffelyke maat„ regelen opmerken, waar door de groo„ te beginzelen der Burgerlyke en Gods„ dienstige Vryheid, te gelyk met dat „ gemak en gerief der Ingezetenen wor„ den verzekerd, op welke men, in dit „ Land, bestendig den hoogsten prys „ heeft gesteld.

„ Veele andere voor dit Land gewig„ tige, Onderwerpen, zyn daar by niet „ onherroepelyk vastgesteld, of aan de „ nadere bepaaling der Wet verblee„ ven. — In deeze beschikkingen vindt „ uwe Commissie de applicatie deezer „ waarheid, door de Geschiedenis van „ alle Volken, zo nadruklyk bevestigd, „ dat niet alleen aan Theoretische Ver„ onderstellingen; maar voornaamlyk aan „ de Ondervinding moeten getoetst wor„ den, zodanige menschlyke Inrichtin„ gen, waar door men den bloei der „ Natiën wil verzekeren, en op welke „ de invloed der tyden eene zigtbaare „ werking ten toon spreidt.

„ Veel zal derhalven afhangen van de „ groote gebeurtenissen in dit Wereld„ rond, en van derzelver invloed op „ dit Gemeenebest; — veel zal afhan„ gen van de Zedelykheid, de Wys„ heid, den Moed en de Standvastig„ heid van Hun, aan wien, by de in„ voering van het Ontwerp van Staats„ regeling, de aangelegenste belangen „ van den Staat zullen worden toever-

„ trouwd; —

„ trouwd; — en ook ten dien opzigte „ levert de voordragt van het Staatsbe- „ wind een gunstig uitzigt op, daar uwe „ Commissie, in het tweede lid van het „ voorgedragene Besluit, den gelukkigen „ Waarborg meent aan te treffen, om „ aan het nieuw Bestuur te doen ver- „ werven, de achting en het vertrou- „ wen der vreemde Mogenheden, en in „ het byzonder van onzen Magtigen „ Bondgenoot, zo noodig om de ram- „ pen van den Staat te leenigen, en de „ middelen van deszelfs welvaard te „ doen opbeuren; en om gelyktydig by „ deeze Natie die bemoedigende verze- „ kering te doen ontstaan, dat de verza- „ melde kragt van deszelfs geheel ver- „ mogen steeds zal uitgeoefend worden, „ ter beter beyordering van deszelfs „ duurzaam geluk.

CXXXVIII. BOEK. 1805.

„ Moge dan de Ondervinding, by het „ aanneemen deezer Staatsregeling, den „ stempel van goedkeuring drukken op „ deezen gewigtigen maatregel, tot be- „ houd van ons lang gefolterd Vader- „ land, en de roem en voorspoed van „ het *Bataafsche* Volk daarvan het on- „ afscheidbaar gevolg zyn!"

Verslag op de voorgedragene Geldheffing.

Dit gunstig Verslag was, als 't ware, een weerklank van het ingediende Stuk, en spelde een besluit daar mede overeenkomstig. Met meer vooraffpraaks ving de Raadslag aan, de Geldheffing betreffende. De Commissie wilde voor de

CXXXVIII. BOEK. 1805. Vergadering niet verbergen, dat, by eene oppervlakkige inzage dier Voordragt, haar te vooren waren gekomen de raadpleegingen, gehouden, op eene soortgelyke voordragt. Waarom zy gemeend hadt te moeten onderzoeken, of de redenen, welke de Vergadering tot het neemen van afwyzende Besluiten op de Voordragt hadden bewoogen (*), als nog in kragt aanweezig waren; dan erkende de Commissie volmondig, dat dezelve, in de tegenwoordig plaats hebbende omstandigheden, minder toepassing vonden.

Men hoore op welk eenen trant het Verslag spreekt; en te meer verdient dit in aanmerking genomen te worden, daar het vroegere gedraagingen der Finantieele Commissie voor den geest oproept en dicht byzet. „ Het is," wordt in dit Verslag opgemerkt, „ eene onbe„ twistbaare waarheid, dat een Wetgee„ ver, vooral in een Land, in 't welk „ de Ingezetenen door opeenvolgende „ Heffingen zyn uitgeput, niet dan aller„ omzigtigst behoort te werk te gaan, „ in het op nieuw daarstellen van der„ gelyke drukkende lasten; en dat niets „ denzelven daartoe kan noch vermag te „ doen besluiten, dan de overtuiging, „ dat volstrekt geene andere, minder „ drukkende, middelen voorhanden zyn; „ mits-

(*) Zie onze *Vad. Historie* XLVI D bl. 148—156.

,, mirsgaders de zekerheid, dat dezelve
,, Belastingen niet worden opgelegd tot
,, bestryding van zodanige behoeften,
,, welke, naar zyn inzien, geheel of ge-
,, deeltelyk, kunnen worden achterge-
,, laaten.

,, Deeze overtuiging heeft de Finan-
,, tiëele Commisfie te meermaalen belet
,, om deeze Vergadering favorabel te
,, adviseeren, op dusdanige voor de In-
,, gezetenen zo bezwaarende Voordrag-
,, ten, en zy wil niet ontveinzen, dat
,, haare huivering deswegen niet weinig
,, is vermeerderd, naa dat zy niet alleen
,, uit publieke Gerugten, en uit meer
,, dan waarschynlyke Calculatiën; maar
,, ook uit uitdrukkingen, voorkomende
,, in des Bewinds schryven van acht No-
,, vember des afgeloopen Jaars, heeft
,, gemeend te moeten opmaaken, *dat*
,, *dit ons ongelukkig Vaderland in eene*
,, *positie verkeerde, welke den stempel*
,, *van Onzekerheid scheen te drukken op*
,, *alles wat hetzelve betreft.*

,, Hoewel nu dusdanig eene huiverig-
,, heid, welke natuurlyk uit dusdanig
,, eene Onzekerheid moest voortvloei-
,, jen, deeze onze Commisfie heeft ge-
,, permoveerd, om, zo veel immers
,, doenlyk, niet dan van stap tot stap, tot
,, het daarstellen van Finantiëele maatrege-
,, len te adviseeren, en dezelve dus zom-
,, wylen heeft genoodzaakt, op daar toe
,, strekkende Voordragten, haare declina-

CXXVIII. BOEK. 1805.

„ toire gevoelens te moeten uiten, zo
„ heeft dezelve nimmer uit het oog
„ verlooren, de verklaaring door deeze
„ Vergadering, in Wiedemaand des voor-
„ leden Jaars gedaan, het Staatsbewind
„ verzekerende, „ *dat deeze Vergade-*
„„ *ring, ten allen tyde, bereid zou zyn*
„„ *om mede te werken, tot alle zodani-*
„„ *ge maatregelen als, op goede gronden,*
„„ *geschikt mogten bevonden worden, om*
„„ *'s Lands rampen te verminderen, de*
„„ *rust, welvaard, veiligheid en voor-*
„„ *spoed van ons thans zo rampspoedig*
„„ *Vaderland te bevorderen, mitsga-*
„„ *ders 's Volks waar geluk, op duur-*
„„ *zaame gronden, te vestigen.*"

„ Getrouw aan deeze Verklaaring en
„ aan de verpligting om de oogmerken
„ in dezelve vervat, te bereiken, was
„ 'er niets minder noodig om hunnen
„ moed en bedaardheid staande te hou-
„ den by het onderzoek der onderhavige
„ in haare handen gestelde Voordragt,
„ welke haar, in den eersten opslag, van
„ ontzetting, te rug deedt deinzen, en
„ welke zy met een angstvallig en meer
„ dan gewoon onderzoek, met herhaal-
„ de en ernstige deliberatiën, heeft na-
„ gegaan.

„ Het is haar echter voorgekomen,
„ dat dezelve door haar in het afgetrok-
„ kene niet moest worden beoordeeld;
„ maar in het verband, in 't welk den
„ zelve staat, met de ten zelfden dage

„ in-

„ ingekomen Brieve van het Staatsbe- CXXXVIII.
„ wind, eene voordragt inhoudende om DOEL.
„ aan het *Bataafsche* volk ter goed of
„ afkeuring voor te draagen, het Ont- 1805.
„ werp van Staatsregeling, en teffens
„ R. J. SCHIMMELPENNINCK tot Eersten
„ Raadpensionaris te benoemen, met de
„ daar by gemelde magt en bevoegd-
„ heid. — Deeze laatstgemelde Voor-
„ dragt, ten zelfden dage, gesteld zynde in
„ handen van eenige onzer Medeleden,
„ heeft deeze Commissie, op aangevoerde
„ gronden, tot de bekragtiging gead-
„ viseerd. — Wy herhaalen, dat wy
„ van oordeel zyn, dat beide Voordrag-
„ ten in een allernaauwst verband met
„ elkander staan, en zelfs dusdanig, dat
„ wy van gedagten zyn, dat de delibe-
„ ratie op de in onze handen gestelde
„ voordragt, zou kunnen gerekend wor-
„ den *te zyn vervallen*, indien door deeze
„ Vergadering wordt gedifficulteerd in bo-
„ vengemelde Bewinds voordragt, tot
„ aanbod aan het *Bataafsche* Volk van
„ het voorgedraagen Ontwerp van Staats-
„ regeling.

„ Daar het nu, noch Ulieder Finan-
„ tiëele Commisfie, noch deeze Verga-
„ dering, onbewust is, dat het door Ulie-
„ den gedaan provisioneel Voorschot niet
„ genoegzaam is om in de behoeften
„ van dit loopende jaar te voorzien,
„ zo is het buiten tegenspraak, dat een
„ volgend Gouvernement, al is hetzelve,

 „ uit

CXXXVIII. BOEK. 1805.

„ uit hoofde van deszelfs geconcentreerde Magt, in ſtaat alle mogelyke bezuinigingen, mitsgaders een geſchikt Finantiëel Stelzel in te voeren, zal moeten kunnen ſtaat maaken op onmiddelyke en zeker werkende Finantiëele Resſources, wil hetzelve zich niet daadlyk in de grootſte Finantiëele ongelegenheid gebragt zien: en dewyl als eene voornaame grond door het Staatsbewind in deezen wordt opgegeeven, *dat hetzelve hoopt en vertrouwt dat deeze zwaare Opoffering de* LAATSTE *zyn zal, en daar mede alle Heffingen van deezen aart, voor altoos zullen ophouden:* zoo is 't de Finantiëele Commisſie toegeſcheenen, dat op de beoordeeling van dit zo aangelegen Concept-Beſluit zeer veel zou influeeren de zekerheid, dat, in 't vervolg geene foortgelyke Lasten zouden worden daargeſteld. De Commisſie heeft zich dus verpligt gerekend om te trachten daar verzekering te verkrygen, waar zulks, uit hoofde van den zamenloop der omſtandigheden, naar haar oordeel, met de meeste overtuiging in deezen tyde kon worden geobtineerd, dat, in 't vervolg, geene foortgelyke Lasten op de ſchouderen van dit weleer zo bloeijend Gemeenebest zouden worden gelegd, en dat vrugtloos waren beproefd alle andere middelen, tot voorkoming van deeze

„ zo

„ zo drukkende Heffing: immers voor CXXXVIII.
„ zo verre dezelve, zonder grootere præ- BOEK.
„ judice van 's Lands Finantiën, en
„ aanmerkelyke belemmering voor het 1805.
„ Gouvernement, konde plaats hebben."
Verder betuigden de Verslagdoeners:
„ Deeze onze Commissie nu is, in dit
„ haar voorneemen, zo wel geslaagd, dat
„ dezelve deswegen alle mogelyke over-
„ tuiging heeft verkreegen; en wanneer
„ dezelve daarby in overweeging neemt,
„ dat eene spoedige en zekere voorzie-
„ ning, in de behoeften van 's Lands
„ uitgeputte Schatkist, alleen in staat is
„ eene schroomlyke Financiëele stagnatie
„ te voorkomen, en te verhoeden, dat dit
„ Land deszelfs Politieke Existentie on-
„ der de Mogenheden niet verlieze, zo
„ oordeelt zy zich verpligt, om, hoe
„ drukkend ook deeze Voordragt zy,
„ Ulieden tot de bekragtiging van de-
„ zelve te adviseeren."

Naa alle deeze voor- en toebereidzelen, viel het niet moeilyk te raamen, dat beide die Voordragten, door het Wetgeevend Lichaam in Besluiten zouden worden veranderd. Dit geschiedde en werd des den Volke by Publikatie kennis gegeven, en alle Stemgeregtigden opgeroepen om op het aangeboden Ontwerp van Staatsregeling hun stem met *Ja* of *Neen* uit te brengen vóór den zestienden van Grasmaand, met kennisgeving, dat zodanige Stemgeregtigde Burgers, welke

De nieuwe Staatsregeling door den Volke aangenomen.

CXXXVIII. BOEK. 1805. hun ftem als dan niet hadden uitgebragt, geagt werden het Ontwerp van Staatsregeling, hun voorgefteld, te hebben aangenomen. Allerwegen was het Plan ter leezinge voorgelegd, en de Stemregisters geopend, werden met *Ja* of *Neen* getekend. Voorloopige geruchten kondigden aan, dat eene groote meerderheid de Staatsregeling met een toeftemmend *Ja* aangenomen hadt. Welhaast deedt het Staatsbewind den Volke weeten, dat, van driehonderd drieënvyftig duizend, driehonderd tweeëntwintig Stembevoegden, flechts éénhonderd zesëndertig zich tegen het voorgedragene verklaard hadden; en dat gevolglyk, met eene meerderheid van driehonderd drieënvyftig duizend en éénhonderd zesëntachtig ftemmen, de nieuw voorgedraagene Staatsregeling was aangenomen.

Aanmerkingen deswegen. Eene Meerderheid, in de daad, welke, by een zo groot aantal, aan Eenpaarigheid grensde. Men heeft geen reden om zich des te verwonderen, wanneer men in aanmerking neemt, den toenmaaligen toeftand des Vaderlands, zo ten aanziene van deszelfs Inwendige Geftelteniffe als Buitenlandfche Betrekkingen. De Staatsregeling, in de laatfte jaaren gevolgd, en zo dikmaals voorgedraagen als gefchikt om botzingen te voorkomen, bleek des niet minder vol te zyn dan andere verworpene; de uitgeputte ftaat der Geldmiddelen fchreeuwde bovenal

om

om een ander beheer, de hoop en het vooruitzigt om eenmaal van die allerdrukkendste Geldheffingen ontheeven te worden, lachte den Ingezetenen vrolyk toe. De plaatzing van een bekend, geagt en beroemd Burger en Staatsman, aan het hoofd der Regeeringe, bragt by veelen niet weinig by om eene Staatsregeling te omhelzen, in dit, en eenige andere opzigten, niet ongelyk aan de *Americaansche* Staatsgesteltenisse, onder welker invloed de Ingezetenen der *Americaansche* Staaten, nu reeds eene reeks van Jaaren, in rust en voorspoed geleefd hadden, onder welke de Vryheid nog nimmer gevaar geloopen hadt, en de Staat steeds toenam in aanzien, rykdom en magt.

CXXXVIII. BOEK. 1805.

Veelen herinnerden zich de aanmerkingen van onzen Staatkundigen Landgenoot DUMBAR, die, in den Jaare MDCCXCV schreef: „ *Zy*, die de Staatkundige betrekkingen onzer verbonden Gewesten „ doorzien, zullen het voor onbetwistbaar houden, dat, hoe groote en hoe „ veele verscheidenheden ook tusschen „ beiden zyn aan te wyzen, 'er echter, „ in een politieken zin, geen Land bestaat of ooit bestaan heeft, in 't welk „ meer of zo veele overeenkomsten te „ vinden zyn, als in den Staat der Vereenigde *Americaanen*. — Men denke „ ondertusschen niet, dat hier te Lande „ niet anders te doen zyn zou, dan de

CXXXVIII. BOEK. 1805.

„ Constitutie van *America* geheel over „ te neemen, of zelfs maar in haare „ meeste kenmerkende trekken te vol- „ gen. Hy, die zulk eene Leer pre- „ dikte, zou niets zo zeer bewyzen, als „ dat hy, noch de onderscheidene gesteld- „ heid der beide Landen, noch de on- „ derscheidene denkwyze der beide Vol- „ ken, welke hy in eenen vorm be- „ geerde te kneeden, behoorelyk hadt „ overwogen. Dit alleen meenen wy te „ mogen vasthouden, dat de *Americaan-* „ *sche* Regeeringsvorm op die echte „ grondflagen gebouwd is, op welke de „ Vryheid, de Rust en Onafhanglykheid „ van eene Natie gebouwd kan en moet „ worden, dat de wereld nog nimmer „ een stelzel van Regeering gezien heeft, „ welke het vittende onderzoek van den „ Wysgeer, van den door Historie en „ Ondervinding verlichten Staatsman, be- „ ter zal kunnen doorstaan, en dus, „ welke verschillende wyzigingen eene „ andere Landsgesteldheid, eene andere „ Volksgeaartheid, andere begrippen, „ andere gewoonten, met één woord, „ allerlei toevallige omstandigheden, ook „ noodzaaklyk maaken, die zelfde grond- „ slagen mede *hier* aangenomen zullen „ moeten worden, indien men zich een „ goeden uitslag van onze hervormende „ poogingen zal durven belooven." — Hy merkte daar by op, „ hoe het blykbaar was, „ dat de *Franschen*, in hunne nieuwe

„ Con-

„ Constitutie, veel nader, dan te vooren,
„ by de *Americaansche* gekomen waren,
„ en tevens uit den lof dien BOISSY
„ D'ANGLAS (*) aan de *Americaansche*
„ Wetgeeving toezwaaide, was het te ver-
„ moeden, dat zy dezelve nog meer
„ zouden gevolgd hebben, indien de
„ verschillende omstandigheden van beide
„ Landen, of misschien de verschillen-
„ de Volksbegrippen, hun niet hadden
„ in den weg gestaan." (†)

By dit alles kwam de overweeging van de naauwe en onlosmaakelyke betrekking in welke ons Vaderland tot *Frankryk* stondt; eene betrekking steeds naauwer en naauwer geworden, de wenken, van daar gegeeven, ten aanzien van het tegenwoordig Landsbestuur, — wat schryf ik, *wenken*, de zeer vernederende schildery van 't zelve daar openbaar ten toon gehangen (§), beweezen ten vollen, dat het toenmaalig Bewind zo hoogstongevallig was in 't oog van onzen magtigen Bondgenoot, dat hetzelve op dien voet niet langer kon verblyven. Dit schreeuwde met de luidste stemme om

(*) In diens *Discours preliminaire du projet de Constitution pour la Republique Françoise.*

(†) De *oude en nieuwe Constitutie der vereenigde Staaten van America, uit de beste schriften in haare gronden ontvouwd door* Mr. GERHARD DUMBAR, IIIde Deel. Te *Amst.* by J. A. CRAJENSCHOT, 1796. Voorberigt.

(§) Zie hier boven bl. 8.

CXXXVIII. BOEK. 1805. om verandering. — De voorgedraagene wyze van Landsbestuur, aan welks hoofd men den Heer SCHIMMELPENNINCK, als Raadpensionaris geplaatst vondt, mogt men meer dan vermoeden, dat aangenaam was in de oogen van den Keizer der *Franschen*, by wien deeze Staatsman, zints lange, in zeer groote hoogagting stondt. Dit alles zal zich breeder ontwikkelen, by het ontvouwen van het in werking brengen der, met rede, door zo groote meerderheid, omhelsde Staatsregeling.

Ontbinding van het Staatsbewind en van het Wetgeevend Lichaam. Het Staatsbewind gaf het Wetgeevend Lichaam, by eenen zeer korten Brieve, kennis van de aankomst des nieuwen Hoofds van 's Lands Regeering, en dat deeze, op den negenëntwintigsten van Grasmaand, in het Staatsbewind verschenen, door het afleggen van den Eed zynen post aanvaard hadt, gepaard met eene aanmaaning dat ook dit Staatslichaam onverwyld zich zou ontbinden. Zulks geschiedde ten volgenden dage.

VAN HOOFFS Aanspraak te dier gelegenheid by het Wetgeevend Lichaam. De Voorzitter VAN HOOFF deedt, te deezer gelegenheid, eene Aanspraak, welke hoofdzaaklyk daarop neder kwam, dat, wanneer men met aandagt de oorzaaken naging van den bloei en het verval der Gemeenebesten, men niets zou ontwaaren, 't welk meer invloeds hadt en meer belangs inboezemde, dan de instelling van het Maatschappelyke Verdrag. — Dat men desgelyks, in het tafereel, 't

geen

geen de Geschiedenis deswegen ophing, op het klaarste zou ontdekken, dat de meeste rampen der byzondere Leden eener Maatschappye, den oorsprong ontleenden uit de gebreken der Maatschappelyke Instellingen; dat de Jaarboeken onzes Vaderlands ten voldingenden bewyze verstrekten, dat de voornaamste tegenheden, waarmede hetzelve, zints eeuwen, geworsteld hadt, uit die oorzaak voortvloeiden.

Noodloos was het thans te ontvouwen, hoe zeer het voor den Vaderlande een hoogstwenschlyke zaak ware, dat hetzelve, naa zo veele Omwentelingen, als, in deeze laatste jaaren, in hetzelve plaats gegreepen hadden, de Nationaale geest met vrugt kon gebragt worden tot het vaststellen dier grondbeginzelen, waarop eene goede en duurzaame Staatsregeling kon rusten, als mede van een Staatsbestuur met genoegzaamen klem voorzien om de nieuwe Orde van zaaken te verdeedigen tegen alle aanvallen, en om dezelve te doen beminnen en hoogagten, uit hoofde van de zuiverheid der beginzelen en de heilvolle gevolgen.

Maar, helaas! men hadt ook hier ondervonden, dat strydige begrippen, uiteenloopende Staatkundige denkbeelden, plaatslyke en byzondere belangen, gepaard met oude en diep gewortelde vooroordeelen, laage driften en bekrompene inzigten, opgewekt en vernieuwd

door

CXXXVIII. BOEK. 1805. door eenen vyandlyken invloed, als zo veele onafscheidbaare metgezellen van groote Staatsomwentelingen, verwarring medebragten.

In stede van met bedaardheid te raadpleegen, ten tyde van inwendige onlusten, welk eene ontzettende tegenkanting kon ontstaan uit strydige inzigten en driften — in stede van agt te geeven op den sterken afkeer, en den geweldigen haat, welk een groot aantal der Burgeren koesterden tegen eene nieuwe Orde van zaaken — in stede van ernstig te bedenken en aan te wenden alles wat kon medewerken tot behoud van Vaderland en Vryheid, verspilde men tyd en kragten in nutlooze en schadelyke geschillen, tot dat men zich in een doolhof vol verwarringe bevondt, waar men zonder hoop omdwaalde en waar uit veelen ongelukkig geloofden zich niet te kunnen redden, dan door Staatkundige schokken.

Wy herinneren ons alle die gebeurtenisfen! De Omwentelingen zyn elkander gevolgd. Staatsregelingen hebben plaats voor Staatsregelingen gemaakt, zy werden ontworpen en ingevoerd, en men heeft nimmer getoond te gevoelen, dat men zonder aan het Gouvernement de noodige veerkragt toe te staan, onder eene ondubbelzinnige bepaaling van de magt aan de onderscheidene gezagvoerende Lichaamen verleend, zonder eene

voor-

voorzigtige en welzamenstemmende Organisatie der Lichaamen van Staat, geen stelzel kon uitvinden, waarvan alle de deelen, voegelyk zamenverbonden en overeenstemmende in derzelver werking, elkander onderlingen bystand verleenden, om het algemeen belang der Maatschappy, op vaste grondslagen te doen rusten en te beschermen.

De laatstverloopene tyden hebben zelfs geleeraard, dat de standgrypende Inrichtingen, het Gouvernement in de onmogelykheid stelden om alles onder deszelfs beheer te vereenigen; dat 'er geen eenheid, geene ondergeschiktheid der laagere Magten plaats greep, even weinig onder elkander als ten opzigte van het Algemeen Beheer, waaruit niets anders kon ontstaan dan eene hoogstschadelyke verwarring, of eene stremming in de Bestuuren; dan *twisten* en onondergeschiktheid en dikwyls willekeurige handelingen.

Zodanig een staat van zaaken werd noch hachlyker, door den uitgeputten toestand van 's Lands Geldmiddelen, en andere omstandigheden. Het was, derhalven, allernatuurlykst dat veele Leden der Maatschappye, des ontzet en voor nog grooter rampen vreezende, alle hunne ongerustheden openbaarden en tevens verlangden om, door het vereenvoudigen van de raderen des Staatsbestuurs, door het invoeren eener grooter be-

CXXXVIII. BOEK. 1805. bezuiniging en eene geregelder Orde van zaaken, in 't einde een Gezag gevestigd te zien, in staat om het Vaderland, indien het nog mogelyk ware, te redden, uit den als zieltoogenden staat, waar in het zich bevondt.

Deeze trekken door VAN HOOFF van onzen toestand medegedeeld, dit tafereel door hem opgehangen, bevestigt alzins wat wy, in den loop onzer Geschiedenisse bybragten, en VAN HOOFF ontleende de veelal afzigtige kleuren niet van elders. Hy had eene werkzaame en ook soms eene lydende rol in de Staatsomwentelingen gespeeld.

Verder vermeldt de Spreker hoe het Staatsbewind, onledig om, in dien hachlyken toestand, een redmiddel tegen die steeds verslimmerende kwaal te vinden, aan het *Wetgeevend Lichaam* een nieuw Ontwerp van Staatsregeling, met den Heer SCHIMMELPENNINCK aan het hoofd, hadt voorgesteld. — Uwe zedigheid, veel geagte Amptgenooten! zegt hy, verbiedt my hier te spreeken van de wyze, waarop Gyl. deezen voorslag ontvangen en behandeld hebt in deeze Vergadering. Ik laat het aan Tydgenooten en Naakoomelingschap over te beslissen, of, in de tegenwoordige omstandigheden, het Eigenbelang de dryfveer onzer bedryven geweest hebbe; dan of wy, alle persoonlyke belangen ter zyde stellende, door het eenstemmig goedkeuren des Voor-

stels

ftels van het *Staatsbewind*, in 't oog van geheel *Europa*, hulde gedaan hebben aan de Souverainiteit des *Bataafschen* Volks; deszelfs beslissing van dit stuk bedaard afwagtende.

De beslissing diens Volks is gekomen. Het vertrouwen, 't welk hetzelve betoont te stellen in een van deszelfs Medeburgeren, is zeker zeer lofwaardig: maar het is tevens met grond, dat men verwagt, dat een Man, die reeds zo langen tyd, met eere, de dierbaarste belangen van deeze Republiek gehandhaafd heeft, die door zyne kunde, door zyne hoedanigheden, door zyne wyze van denken en handelen, niet alleen de agting en goedkeuring zyner Landgenooten verworven heeft; maar ook het vertrouwen en de vriendschap van onzen grooten Bondgenoot den Keizer der *Franschen*, recht geschikt is om best te slaagen in het redden van de Republiek in deezen nood.

Mogt derhalven de goede verstandhouding en een wederzydsch vertrouwen, naa deeze gebeurtenis, de banden van vriendschap en van wederzydsche toegenegenheid onverbreekbaar maaken tusschen dien Bondgenoot en Ons. — Mogt de Held, die, naa den hoogsten graad van menschelyke Eere, in alle grootheid behaald te hebben, met de gevoeligheid zyns harten raadpleegende; zyn

CXXXVIII. BOEK. 1805. dierbaarst genot doen bestaan, in het verzagten van de rampen des Oorlogs en der Omwentelingen, en het geneezen der wonden daar door toegebragt. — Mogt die Held, ook een gunstig oog slaande op onzen Staat, de poogingen, welk ons nieuw Gouvernement gaat aanvangen, om het Vaderland te behouden, onderschraagen en gemaklyk maaken, en alzo kragtdaadig medewerken om ten voordeele van ons Land te doen strekken, de edelmoedige opoffering, welke Hy doet, in wien het Bataafsche Volk een zo groot vertrouwen stelt.

Dat, derhalven, zyne Exellentie de Raadpensionaris van deeze Republiek, aan het hoofd van den Staat verschyne en zyne bediening aanvaarde met al dat gezag, met alle die waardigheid, welke zo onafscheidelyk zyn van de magt en het gezag hem opgedraagen, als noodig om ontzag in te boezemen, zo buiten als binnen 's Lands, en waar omtrent een Volk, 't welk zyne belangen kent, jalours moet weezen, als het Gezag, 't welk de Republiek by andere Mogenheden vertegenwoordigt en aan 't welk al de Nationaale Magt is toevertrouwd voor de veiligheid van den Staat, en de bewaaring van de openbaare rust. — Dat het opper- en algemeen toevoorzigt, 't welk hy zal uitoe-

oefenen over alle Uitvoerende Magt; aangemerkt worde als heilzaam en nuttig, en strekkende om uit te werken, dat, in stede van botsingen, verwarring, en een willekeurig gedrag der Magten, men eenpaarigheid in inzigten en loop van alle de deelen des Bestuurs, vinde. — Dat hy, tot het voordraagen van Wetten en in werking brengen der Staatsregeling, zich omringd vinde van ervaarene Mannen, van beproefde braafheid en vastheid van charakter, ten einde onze Staatkundige en Burgerlyke Vryheid verzekerd zy, en alles zamenloope om de opgedroogde bronnen van Volksvoorspoed te openen en overvloedig te doen vloeijen, en daardoor het grootste heil te bezorgen aan elk deel der Maatschappy en der Republiek, zonder voorkeus van personen!

CXXXVIII. BOEK. 1800.

Dus, agtenswaardige Medeburgers! kunnen wy, in den schoot onzer Familiën wedergekeerd, met genoegen, gedenken aan het goede, 't welk wy hebben poogen te doen, en het kwaade, 't geen wy hebben zoeken af te wenden. Dus kunnen wy, allen, naar onzen stand, tot het algemeen welzyn medewerken, en genoegens smaaken, welke het wisfellot der tyden en zaaken niet kan verminderen of verwoesten. *Zo* kan het Vaderland gelukkig worden! In die hoop en verwagting leg ik, met vreugde, in

CXXXVIII. BOEK. 1805.

schoot der Vergadering neder het Voorzitterschap, waarmede Gyl. my vereërd hebt — en ik ontbinde, in naam des Volks, welks oppermagt wy eerbiedigen, het *Wetgeevend Lichaam des Bataafschen Volks!*

Hier mede eindigde het Landsbestuur, welks verrigtingen, met de gelyktydige lotgevallen der *Bataven*, ons in eenige Boeken onzer Vaderlandsche Historie hebben bezig gehouden. De nieuwe Orde van zaaken gebiedt een ander Boek aan te vangen.

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

HONDERD NEGEN EN DERTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Zamenhang met het voorgaande Boek. RUTGER JAN SCHIMMELPENNINCKS *eerste verrigtingen als Raadpensionaris. Secretarissen van Staat en Leden van het Staatsbewind benoemd. Benoeming van Hun Hoog Mogenden. Inhuldiging van Hun Hoog Mogenden. Aanspraak van* SCHIMMELPENNINCK. *Beantwoording dier Aanspraak. Gehoorverleeningen en Begroetingen van den Raadpensionaris. Hartlykheid derzelven. Grootheid en algemeenheid des genoegens. Schets door* CHAS *van den Raadpensionaris.* FEITH *en* KANTELAAR *zingen hem ter eere. Afbeelding van den Raadpensionaris. Byschriften daarop. Laagstelling van dien Staatsman in Engeland. Verdere Aanstellingen door den Raadpensionaris. Drenthe voor een Afzonderlyk Landschap ver-* CXXXIX. BOEK.

 klaard.

CXXXIX. BOEK. *klaard. Inhoud van het Reglement op de Departementaale Bestuuren. Aangestelde Leden der Departementaale Bestuuren. Organisatie van het Finantieel Bestuur. Voordragt van den Raadpensionaris, wegens een Algemeen Stelzel van Belasting. Schets van het voorheen deswegen gebeurde. Schets van den tegenwoordigen staat dier zaake. Aanprijzing van het Algemeen Stelzel. Ontheffing van zwaarigheden. Algemeene Opgave van dit Stelzel. Goedkeuring door Hun Hoog Mogenden daar aan gegeeven. Betuiging van den Raadpensionaris by het overleveren eeniger Ordonnantiën. Schets van den toestand der Republiek te dier gelegenheid. Bezuinigingen daadlyk daargesteld en verder ontworpen. Nieuwe maatregel op het Regt van Successie. Bepaaling wegens den Invoer van Buitenlandsche Voortbrengzelen. De Landbouw van 's Lands wege aangemoedigd en bevorderd. Zorgdraagingen tegen vreemden Invoer. Verandering in het Krygsvolk te Lande. Burgerwapening. Wegens den Zeeraad. Aanzoek by den Ridder* KINSBERGEN *om in 's Lands Zeedienst eene post te aanvaarden, door den Raadpensionaris. Op welk eene wyze door* KINSBERGEN *beantwoord. Het vonnis van den Schoutbynagt* S. DEKKER *verzagt. Schikkingen op het Beheer van den Waterstaat. Aan de Sluis by de Katwyksche Uitwatering den Eersten Steen gelegd. Dood van* C.

BRU-

BRUNINGS. *Eere hem van 's Lands wege toegedagt. Beraaming op de Heerlyke Regten.* SCHIMMELPENNINCK *wordt Lid en Beschermheer van de Bataafsche Maatschappy der Taal en Dichtkunde als mede van de Maatschappy voor Natuur en Letterkunde in den Haage. Woont eene Plegtigheid in de Amsterdamsche Schouwburg by. Bezending van* C. H. VAN GRASVELD *en* C. T. ELOUT *na Batavia. De Kaap de Goede Hoop in staat van verdeediging gebragt. Door de Engelschen vermeesterd. Op Curacao de Engelschen afgeslagen.* 1806. *Prins* LODEWYK NAPOLEON *legt een Bezoek by* SCHIMMELPENNINCK *af, en bezoekt eenige Steden. Het wedergekeerd Krygsvolk door den Raadpensionaris begroet en aangespoord. Veranderingen in het laagere Schoolweezen.* JAN NIEUWENHUIZEN, *Stichter van de Maatschappy tot Nut van 't Algemeen overleden, zyne gedagtenis vereërd. Zamenkomst der voornaamste Regeeringsleden en Ministers ten Huize van den Raadpensionaris. Bezending na Parijs. Verslag van vier Brieven in dat tydsgewricht uitgegeeven. Nadere Handelingen te Parys. Aanspraak der Gelastigden, by welke zy Keizer* NAPOLEON *om een Koning,* LODEWYK NAPOLEON, *verzogten. Antwoord des Keizers.* LODEWYK *aanvaard het Koningschap. Inhoud des geslooten Tractaats.* SCHIMMELPENNINCK *legt zyn Ampt neder.*

CXXXIX. BOEK.

1805.

Zamenhang met het voorgaande Boek.

Het slot des voorgaanden Boeks onzer *Vaderlandsche Historie* duidt aan welke de Hoofd-Inhoud van het tegenwoordige moet uitmaaken, naamlyk het in werking brengen van de thans, door verre de grootste meerderheid der Landzaaten, omhelsde Staatsregeling. De daarby aangestelde Raadpensionaris SCHIMMELPENNINCK, die zich, zints eenigen tyd, uit *'s Gravenhage* begeven hadt, werd na deezen zetel des Landsbestuurs door het Staatsbewind opgeroepen. Met zyn Gezin, op 't einde van Grasmaand, daar gekomen, nam hy zyn intrek op 't voor hem bestemde *Oude Hof*.

SCHIMMELPENNINCKS eerste verrigtingen.

Op den eigen morgen zyner aankomst verleende zyne Edelheid gehoor aan die zich, ten deezen einde, hadden aangemeld. Hy ontving derzelver gelukwenschingen, wegens de hooge Waardigheid hem opgedraagen. Dienzelfden dag deedt hy den by de Staatsregeling voorgeschreven Eed in handen des Voorzitters van het Staatsbewind. Door deeze daad was het Staatsbewind ontbonden. Op aanschryving van hetzelve ontbondt zich, ten zelfden dage, het Wetgeevend Lichaam, en gaf des kennis aan den Raadpensionaris, die van het een en ander, by openbaare Afkondiging, den Volke de weete deedt, en hetzelve teffens verstendigde van des Heeren C. G. HULTMANS aanstelling tot zynen Secretaris.

On-

CXXXIX. BOEK. 1805. Secretarissen van Staat en Leden van den Staatsraad benoemd.

Onverwyld werden de Secretarissen van Staat, door den Raadpensionaris, benoemd, en lagen in die hoedanigheid den Eed in diens handen af, de Heeren VAN DER GOES, Departement van Buitenlandsche Zaaken; PEYMAN, Departement van Oorlog; GOGEL, Departement van Finantiën; H. VAN STRAALEN, Departement van Binnenlandsche zaaken, en H. VAN ROYEN, aan wien het Portefeuille van Marine, by voorraad, werd overgegeeven. — Als Leden van den Staatsraad, werden aangesteld en beëedigd de Heeren P. L. VAN DE KASTEELE; H. L. WICHERS, GOLDBERG, W. SIX, G. J. JACOBSEN, J. A. DE VOS VAN STEENWYK, en W. QUEYSEN, nevens J. A. APPELIUS, als Secretaris.

Benoeming van Hun Hoog Mogenden.

Tot Leden van H. H. Mogenden geschiedde deeze benoeming: *Gelderland*, de Heeren VAN AYLVA VAN NEREYNEN en en W. G. J. VAN RHEMEN. — *Holland*, P. A. VAN BOETSELAAR, C. VAN FOREEST, C. SIX, A. P. TWENT VAN RAAPHORST, J. F. VAN LEYDEN VAN WESTBARENDRECHT, J. BOSCH, J. VAN STYRUM. — *Zeeland*, W. C. DE CRANE. — *Utrecht*, H. J. VAN HENGST. — *Friesland*, R. L. VAN ANDRINGA DE KEMPENAAR, E. S. G. VAN BURMANIA RENGERS. — *Overysfel*, C. DE VOS VAN STEENWYK, WEERTS. — *Groningen*, EPPO CREMERS, ALBERDA VAN DYKSTERHUIS. — *Brabant*, J. F.

CXXXIX. BOEK. R. VAN HOOFT, P. J. CUYPERS. — Griffier. J. COUPERUS.

1805. Inhuldiging van H. H. Mogenden.

Een Staatsbesluit bepaalde, in het breede, alle de byzonderheden, die plaats zouden hebben en in agt genomen moeten worden by de Inhuldiging van H. H. Mogenden. Het losfen des Geschuts in de *Koekamp*, en het speelen der Klokken zou deezen plegtigen dag aankondigen en helpen vereeren. Burger- en Krygseere den Raadpensionaris worden beweezen en voorts alles ten plegtstaatlykften behandeld. —— De Leden der Vergadering van H. H. Mogenden, naar het voorschrift der plegtigheid, ter Vergadering van H. H. Mogenden, ingeleid zynde, werd hun, op last van den Raadpensionaris, door den Algemeenen Secretaris, de Eed, in de Staatsregeling bepaald, voorgelezen, en hoofd voor hoofd afgelegd. Voorts benoemden zy, op verzoek van den Raadpensionaris, eenen Voorzitter. De stemmen vereenigden zich op den Heer J. VAN STYRUM. Naa deeze benoeming verklaarde de Raadpensionaris de Vergadering van H. H. Mog. voor vastgesteld. Hy vernieuwde daarop den Eed in handen van H. H. Mogenden.

Aanspraak van SCHIMMELPENNINCK.

By eene gelegenheid als deeze kon het niet ontbreeken aan eene Aanspraak van den Raadpensionaris, op die groote gebeurtenis passende. Verzuimden wy, in den loop onzer Geschiedenisse, zo veele Om-

Omwentelingen in het Landsbestuur vermeldende, geenzins de Redenvoeringen, by die gebeurtenisfen gehouden, te boeken, ook deeze verdient 'er plaats te vinden, niet alleen om die gelykheid; maar tevens van wege den hoogstbelangryken inhoud. CXXXIX. BOEK. 1805.

SCHIMMELPENNINCK, de Raadpensionaris, sprak: „ *Hoog Mogende Heeren!* „ Reeds sedert eenen geruimen tyd ge„ voelden onze Landgenooten de nood„ zaaklykheid om, door de invoering „ eener nieuwe Orde van zaaken, de „ instorting van het waggelend Staatsge„ bouw te voorkomen — dit gevoel „ was zo algemeen, zo leevendig, dat „ ik het overtollig en ongepast moet „ achten eene algemeene erkende waar„ heid nader te betoogen (*); maar het „ is ook dit algemeen gevoel, het welk „ ons de maatstaf geeft, van de hoop, „ welke de Natie weder heeft opge„ vat, van de verwagting, die zy op „ onze poogingen grondt.

„ De

(*) De Raadpensionaris mogt, met het volste regt, in deezer voege spreeken. Zyne Toehoorders waren Tydgenooten der gebeurtenisfen en verre de meesten daarin betrokken geweest. Onze Geschiedenis vult, voor den Leezer die mangel aan ondervinding aan, althans eenigermaate: daar wy, met alle ons mogelyke onpartydigheid, daadzaaken te boek stelden; die meestal zo duidelyk spraaken, dat aanmerkingen deswegen, onder de overtolligheden mogen gerangschikt worden.

CXXXIX. BOEK. 1805.

„ De last, welken wy op ons nee„ men, en waarvan het moeilykste „ en zorglykste gedeelte myne schoude„ ren drukken zal, is gewigtig — de „ zwaarigheden, waarin de Staat zich „ bevindt, zyn menigvuldig en groot — „ de eerste proef van onzen moed zal „ zyn, die zwaarigheden te durven be„ schouwen, zo als zy in waarheid be„ staan — de tweede — aan het over„ winnen van dezelve, dat is aan het „ behoud van het Vaderland, niet te „ wanhoopen.

„ Het ware, myns oordeels, weinig „ bestaanbaar met de kalme onzydigheid „ en onwrikbaare regtvaardigheid, welke „ een Gouvernement moeten kenschet„ zen, eenigermaate op te klimmen of „ tot de meer naby zynde, of tot de „ meer afgelegene oorzaaken, waar aan „ wy de tegenwoordige gesteldheid des „ Vaderlands te wyten hebben.

„ Ik houde dit te meerder strydig „ met de wysheid en billykheid, om „ dat, welke partiëele ongelegenheden „ dan ook mogen ontsprooten zyn uit „ individuëele wanbegrippen, vooroor„ deelen of daaden, de hoofdbron van „ onze ramp toch geenzins te zoeken is „ in onzen boezem; maar in oorzaaken „ geheel buiten ons, en geheel van ons „ onafhanglyk.

„ Het kon niet missen of ons Va„ derland moest, door zyne ligging en

„ be-

„ betrekkingen, diep deelen in de groote „ gebeurtenissen, welke de geheele gedaante van *Europa* hebben veranderd; „ en de geweldige schokken, die de „ rondsom ons liggende groote lichaamen hebben bewogen, moesten natuurlyk, op ons klein plekjen gronds, „ eene merklyke trilling veroorzaaken. — „ En zouden wy dan voortgaan in onze eige ingewanden te wroeten, of „ de wonden van onzen Staat ongeneeslyker te maaken, door in onzen „ eigen boezem na derzelver oorzaaken „ navorschingen te doen — navorschingen, waarvan de uitslag altyd aan „ verschillende beoordeelingen blootgesteld, altyd aan schadelyke verwytingen aanleidelyk, altyd aan de geneezing het meest hinderlyk zou zyn?

„ Neen! H. M. H.! dat wy de oorzaaken daar laaten, slechts de wonden „ zelve ons bedaard voor oogen stellen, „ eeniglyk met het oogmerk om dezelve te heelen, — en gunt my dat ik, „ thans aan het hoofd van 's Lands Bestuur geplaatst, daar toe de middelen „ aanwyze, en, by deeze plegtige gelegenheid U H. M. de beginzelen „ voordraage, naar welke ik myn Bewind zal regelen, en die ik de geschiktste agt, om onze Politieke Existentie na buiten, en onze rust na binnen, te kunnen verzekeren.

„ On-

CXXXIX. BOEK. 1805. „ Onder die groote Resultaaten, welke ik my verbeelde dat eene wyze Natie van ons verwagt, stel ik my voornaamlyk de volgende voor den geest. — *Vooreerst* het maaken van een einde aan dien staat van onzekerheid, ten aanzien van het Inwendig Bestuur, welke zints lang, het Volk heeft vermoeid, en welke op eene vertwyfeling en ontbinding zou hebben uitgeloopen. —— *Ten anderen* het verbeteren van 's Lands Finantie, door de gevolgen van inwendige beroerte en ruïneuse oorlogen, op den oever van een totaal bederf gebragt —— *En eindelyk*, het omhelzen en handhaaven van een vast Politiek Systhema, ingericht naar de gesteldheid van *Europa*, en geschikt om aan onze Bondgenooten vertrouwen, aan onze Vrienden welwillenheid, en aan onze Vyanden ontzag in te boezemen.

„ Wanneer wy de twee eerste oogmerken bereikt hebben, zal het laatste, (voor zo veel het van ons en niet van de evenementen, die buiten ons vermogen zyn, afhangt) ligt bereikbaar zyn: byaldien wy, altyd indagtig aan de groote veranderingen in *Europa*, en in onze betrekkingen tot onze Nabuuren voorgevallen, alle Volken, die ons omringen, overtuigen dat onze welvaard en bloei nimmer aan de

„ hun

„ hunne hinderlyk kan zyn, en dat zy, CXXXIX.
„ op onze goede trouw, in het naleeven BOEK.
„ onzer verbintenisfen, volkomen ftaat ——
„ mogen maaken. 1805.

„ Om de vastheid en klem van ons
„ inwendig Beftuur te herftellen, agt
„ ik niets meer gefchikt dan eene on-
„ wrikbaare aankleeving aan de Begin-
„ zelen van Regtvaardigheid — het doen
„ van gelyk Regt aan allen, zonder on-
„ derfcheid van rang of gevoelens, —
„ het hergeeven van de noodige kragt
„ aan de Wetten, en het vereischte
„ aanzien, en de oude agtbaarheid aan
„ alle Wettige Authoriteiten — hulde
„ aan Talenten, Braafheid en Verdien-
„ ften — alle mogelyke Toegevenheid
„ omtrent wanbegrippen — onverbid-
„ delyke Geftrengheid omtrent wandaa-
„ den.

„ De *herftelling* van 's Lands Finan-
„ tiën zal onze moeilykfte taak zyn —
„ Zoudt gy het noodig kunnen agten,
„ H. M. H.! dat U daarvan, by deeze
„ gelegenheid, een zwart tafereel worde
„ opgehangen?... Of is die treurige
„ waarheid niet genoeg bekend, dat al-
„ le tegenwoordige gewoone Inkomften
„ van den Staat naauwlyks toereikende
„ zyn ter betaalinge van de Renten on-
„ zer Schulden —— en valt 'er dan nog
„ één woord by te voegen om het kom-
„ mervolle van onzen Financiëelen toe-
„ ftand te doen voelen?

„ Zon-

CXXXIX. BOEK. 1805. „ Zonder kragtige middelen is 'er „ voor zulk een groot kwaad geene „ redding — en al het gezag, by de „ Staatsregeling, aan de Uitvoerende Magt „ gegeeven, is volstrekt noodig om eens „ éénmaal tot die groote Maatregelen „ te komen, welke, zedert de opkomst „ der Republiek, in onderscheide tyd- „ vakken, altyd door groote Staatsman- „ nen is gewenscht, door sommigen „ beproefd; doch door de botzingen der „ Magten, en de eeuwige tegenkantin- „ gen, of van het vooroordeel, of van „ klein en oudtyds kwalyk begreepen „ eigenbelang, bestendig te leur gesteld „ zyn.

„ Ik bedoel, H. M. H.! door deeze „ kragtige Middelen, door deeze groote „ Maatregelen, geenzins het verbreeken „ onzer aangegaane verbintenissen. Maar „ even min bedoel ik daardoor het uit- „ schryven van nieuwe buitengewoone „ Heffingen. Deeze zouden, naar myn „ oordeel, of staatkundig onuitvoerlyk „ zyn, of immers op niets minder dan „ op eene algemeene verhuizing van al- „ les, wat verhuizen kan, en op een „ totaal bederf van de Moraliteit der „ overblyvenden uitloopen. En zy zul- „ len daarom nooit behooren tot die „ Maatregelen, welke, in den loop van „ myn Bestuur, aan U. H. M. zullen „ worden voorgedraagen.

„ De Maatregelen, welke ik bedoel,

„ H. M. H., bestaan, aan de eene zy- CXXXIX.
„ de, in de invoering van veel meer BOEK.
„ eenvoudigheid in alle takken van Be-
„ stuur, in het daarstellen van zeer aan- 1803.
„ merklyke Bezuinigingen, en, aan den
„ anderen kant, en voornaamlyk, in het
„ invoeren van een nieuw Stelzel van
„ Algemeene Belastingen.

„ Dit Stelzel, naar de relative krag-
„ ten der Ingezetenen, in de onderschei-
„ de Gewesten, gelykelyk werkende, zal,
„ zoo door deszelfs eenvoudigheid als
„ door de zekerheid der perceptie, in
„ staat zyn 's Lands Ressources zeer
„ aanmerkelyk te vermeerderen; — die
„ vermeerdering met die vermindering
„ der Uitgaven gepaard, moet 's Lands
„ Schatkist in staat stellen, om, in *ge-*
„ *woone tyden*, aan de algemeene be-
„ hoeften te voldoen, en wanneer Oor-
„ logen of andere rampen *buitengewoo-*
„ *ne* uitgaven vorderen, zal het beloop
„ daar van moeten gevonden worden,
„ door eene voorzigtige verhooging van
„ die middelen, welke, door derzelver
„ minste drukking, daarvoor het meest
„ zullen vatbaar zyn.

„ Deeze groote aangelegenheden, H.
„ M. H.! zullen dan de voornaame on-
„ derwerpen zyn, waarop ik Uwe aan-
„ dagt bepaalen zal — waaromtrent ik
„ de yverigste medewerking van uwe
„ Wysheid en Vaderlandsliefde wagt —

CXXXIX. BOEK. 1805.

„ en, in welker gelukkige uitvoering
„ het *Bataafsche* Volk, naar myn inzien,
„ voor een zeer groot gedeelte, het her-
„ ſtel van zyne verloopene zaaken zal
„ moeten vinden.

„ Ik heb, zoo ik geloof, voor het
„ tegenwoordige tydſtip, genoeg gezegd
„ van de taak, die op ons ligt; —
„ maar misſchien hebt Gylieden, mis-
„ ſchien de Natie eenig regt, om de
„ uitzigten te verneemen, die ik meen
„ te hebben op de leniging haarer ram-
„ pen en de vernieuwing van haaren
„ bloei.

„ Of ik den *Wil* en het *Voorneemen*
„ hebbe, om daar voor alles, wat my
„ het dierbaarſte is, op te offeren?...
„ Hier van zal ik niet noodig hebben
„ één enkel woord te zeggen. Wat ik
„ voor myn Vaderland gevoele, wat ik
„ 'er voor verricht heb, dit mag deeze
„ zelfde Vergaderzaal, dit mag *Parys*,
„ *Amiens* en *Londen* getuigen.

„ Of ik *Hoop* heb, dat myne goede
„ voorneemens, door een gelukkige uit-
„ komst, zullen bekroond worden?...
„ O! zonder die *Hoop* zou zelfs het
„ bloote denkbeeld, van het aanvaar-
„ den van myne tegenwoordige taak,
„ ondraaglyk voor my geweest zyn.

„ Verlangt gy de gronden te weeten,
„ waarop die Hoop gebouwd is? —
„ Zy berust op de Voorzienigheid, wier

„ re-

„ regeering ik met stillen eerbied aan-
„ bidde, wier zorg dit Volk, menige
„ reizen uit niet minder zwaare onge-
„ legenheden, dan waar in het zich
„ thans bevindt, verloste.

„ Zy berust op het kalm verstand,
„ op het bondig oordeel der *Bataaf-*
„ *sche* Natie — op de braafheid, die
„ haar, door alle tyden heen, beroemd
„ maakte — op de goede Trouw, die
„ voor haar gewoonte en behoefte te-
„ vens is — op haaren heiligen eerbied
„ voor Regt en Orde — op haare veer-
„ kragt, — en op haare innige over-
„ tuiging; dat deeze pooging de laatste
„ is, om haar Geluk te herstellen...
„ Wat zeg ik?... om haar Aanweezen
„ te verzekeren, en dat, zonder haare
„ eenpaarige ondersteuning, die laatste
„ pooging onfeilbaar mislukt.

„ Zy berust, H. M. H.! op de
„ medewerking, die ik my voorstelle
„ van de Eensgezindheid uwer Beraad-
„ slaagingen, van de Wijsheid uwer Be-
„ sluiten, van de Kragt van uw Voor-
„ beeld, van de Onwrikbaarheid van
„ Uwen Moed; eene Voorspelling,
„ waarin ik my zeker niet zal bedrie-
„ gen, indien ik my vermeten mag eeni-
„ ge kennis van menschen te hebben
„ verworven.

„ Zy berust, eindelyk, op de plegti-
„ ge verzekering van Welwillenheid je-
„ gens dit Land en de stellige beloften,

 „ die

CXXXIX. BOEK. 1805.

„ die ik heb van de medehulp van den
„ Grooten NAPOLEON, van diens zeld-
„ zaame Genie, wien vriend en vyand
„ bewondert, die, naa in het lot der
„ *Fransche* Natie eene omwenteling be-
„ werkt te hebben, welke het voorwerp
„ der verbaazing van alle eeuwen zal
„ zyn, zich op dat van verscheide an-
„ dere Volken, op dat van ons, in 't
„ byzonder, den uitgebreidsten invloed
„ verworven heeft, en op wiens vriend-
„ schap, ik te meer roems mag draa-
„ gen; om dat ik dezelve verwierf,
„ door nimmer een hair breed van regt
„ en pligt af te wyken, en de *Bataaf-*
„ *sche* trouw en rondheid, in iedere daad,
„ die ik onder zyn oog en verre van
„ hem verrigtte — in ieder woord, dat
„ ik immer tot Hem sprak of schreef —
„ in iedere gedagte, welke zyn door-
„ ziend oog in myne ziel las, onbe-
„ wimpeld bloot te leggen.

„ En met alle gronden van Hoop,
„ H. M. H.! zal ik my evenwel niet
„ vermeeten te beslisschen, dat ik myn
„ welmeenend oogmerk, ter bevordering
„ van het geluk van dit Volk, berei-
„ ken zal. —— Het boek der toekomst
„ is zo wel voor myn oog, als voor
„ het uwe, gesslooten: — en zoo zeer
„ als de groote Gebeurtenissen der we-
„ reld ons werk verligten, en als van
„ zelfs de gelukkigste uitkomst daar van
„ voorbereiden en volmaaken kunnen;

„ zo

„ zo zeer is het ook mogelyk, dat groo- CXXXIX.
„ te Gebeurtenisſen, welker uitwerkze- BOEK.
„ len de vereenigde kragten van geheel
„ dit Land, — veel meer die van éénen 1805.
„ Sterveling — zouden vrugtloos maa-
„ ken, mynen arbeid verydelen, en ons
„ lot beſlisſen.

„ Ik ben niet gewoon my den mo-
„ gelyken tegenſtand tegen myne beste
„ poogingen te ontveinzen. — Ik maak
„ my geene beguichelingen omtrent den
„ aart van mynen tegenwoordigen ſtand. —
„ Ik verberg voor myzelven de moeite
„ en het verdriet niet, waar mede ik
„ te ſtryden *kan* hebben; maar ik ſtaar
„ dit alles rustig aan om my daar tegen
„ met moed te wapenen. — En, welk
„ een uitſlag ook myne poogingen heb-
„ ben mogen, ik kan deezen ſtand,
„ (waarmede de *Bataafſche* Natie my
„ vereëerd; maar waarmede zy myn ge-
„ luk niet bevorderd heeft) verlaaten
„ moeten, zonder myn oogmerk te heb-
„ ben bereikt; maar ik zal hem nooit
„ verlaaten zonder de bewustheid van
„ al het mogelyke te hebben beproefd —
„ ik zal hem nooit verlaaten zonder
„ Eer!

„ Doch die mogelyke mislukking on-
„ zer poogingen wende de goedheid
„ van het Opperweezen gunſtig af! en
„ zyn zegen doe door onzen Arbeid,
„ H. M. H.! en door onze Opofferingen
„ het Bataafſche Volk terug keeren tot

 „ den

CXXXIX. BOEK. 1805.

„ den hoogstmogelyken trap van wel-
„ vaard en bloei!"

Dus eene Aanspraak trof de Toehoorders ten sterksten. Elk was vol van de hevigste gemoedsbeweegingen. Vaderlandlievende harten klopten door de tederste aandoeningen. Voornemens om den Raadpensionaris, in dit hoogstgewichtig op zich genomen werk, den vlytigsten en meest vrugtbaaren bystand te bieden, bezielde de Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogenden. De kennelyke trekken deezer zielsaandoeningen, op het gelaat gedrukt, verzekerden den Redenaar van den invloed zyner welsprekende taal, uit het hart, de bron der waare welspreekenheid, voortgevloeid.

Beantwoording dier Aanspraak.

SCHIMMELPENNINCK verliet deeze diep ontroerde Vergadering. De Heer VAN STYRUM beklom den Voorzitterlyken Stoel, en badt, naa eene korte Aanspraak, den Godlyken zegen af over de werkzaamheden zo van H. H Mogenden als van het Uitvoerend Bestuur. — Drie Leden werden terstond benoemd tot het vervaardigen van het Ontwerp eener Beantwoording der Aanspraake van den Raadpensionaris. — Was het woord, hun te gemoete gevoerd, verre verwyderd van den gewonen trant, en zo volstrekt ingericht naar de omstandigheden des Lands en die van den Spreeker, het ontworpe en uitgebragte Antwoord was

niet

niet, gelyk dikwyls, by soortgelyke gelegenheden, een enkele weerklank van de gehoorde voordragt; meer, veel meer, hoorde men, te deezer gewigtige gelegenheid, — dat de Naaneef leeze en oordeele.

CXXXIX. BOEK. 1805.

„ De Vergadering van Hun Hoog Mog, „ heeft de belangryke Aanspraak, waar- „ mede het Uwe Exellentie goeddagt „ derzelver plegtige Inhuldiging, zo tref- „ fend, te besluiten, met het meeste ge- „ noegen gehoord, en met den meesten „ ernst in overweeging genomen.

„ Doordrongen van de kragt der waar- „ heden, welke dezelve bevat, gevoelt „ zy diep de uitgebreidheid der pligten, „ den gantschen omvang der werkzaam- „ heden, en al het gewigt der belan- „ gen, die aan hare behartiging en zor- „ ge toevertrouwd worden.

„ Onder een Volk, 't geen jaaren „ herwaards, zo veele drukkende rampen „ heeft verduurd; zo veele bronnen van „ welvaard zien ontspringen en opdroogen, „ waaronder zo veele strydige belangen, „ uiteenloopende begrippen, en inge- „ worteldé vooroordeelen gedreven wer- „ den — onder zodanig een Volk, de „ hand mede aan het Roer van Staat „ te slaan, terwyl aan alle zyden het „ vuur des Oorlogs dreigt of woedt; „ terwyl de knellende nood van aller- „ leie behoeften, een overmaatige in- „ spanning van verzwakte kragten, by

 her-

CXXXIX. BOEK. 1805. „ herhaaling vordert, is eene taak, welke zelfs hem zou doen aarzelen, die „ anders gewoon is, de stoutmoedigste „ onderneemingen koelzinnig te beproeven.

„ Deeze taak, intusschen, hebben „ ook Wy gedeeltelyk aanvaard, en het „ kan niet vreemd schynen in Uwe „ oogen, dat Wy, op onze beurt, de „ beweegredenen ontvouwen, die, naa „ een ryp overleg, aan ons en moed en „ lust gegeeven hebben, om, in dee„ zen zamenloop van tyden en omstan„ digheden, het slingerend Schip te hel„ pen stuuren."

„ Zy bestaan in een klaar bezef der „ heilige verpligting, die op elk be„ minnaar van zyn Vaderland ligt, om „ daar, waar hy nuttig kan zyn, mede „ te werken ter geneezing der diepe „ wonden, welke de wisselingen van „ tyd en omstandigheden aan den alge„ meenen welvaard hebben toegebragt.
„ In een klaar bezef, dat het meer „ dan tyd is de handen in één te slaan: „ ten einde dit lydend Gemeenebest in „ staat te stellen, om het hoofd te bie„ den aan zodanige, wel onverwagte, „ doch altoos mogelyke gebeurtenissen, „ welke anderzins Land en Volk in „ eenen afgrond kunnen storten, waar „ alle hoop op redding, voor altoos „ verlooren is.

„ Zy bestaan in de bewustheid, dat

„ ook

„ ook dit bezef, in de harten onzer „ Landgenooten, begint te ontwaaken; „ dat een blykbaar vertrouwen, geenzins „ het magtloos gevolg van fpoedig op- „ bruifchende en even fpoedig verdwy- „ nende Geestdrift; maar de weldadige „ vrugt van waar gevoel en aanwakke- „ rende Vaderlandsliefde, zich allerwe- „ gen verfpreidt.

„ Dat al, wat onpartydig doordenkt „ en gevoelt, zulk een vertrouwen op „ U gevestigd heeft, te midden van een „ tydftip, waarin de drang der omftandig- „ heden, de klem der Regeering hadt ver- „ nietigt, waarin beste onderneemingen „ ydel wierden, waarin de veerkragt der „ Natie verflapte, en elk de matte han- „ den te vergeefsch na redding uitftak, „ of moedeloos liet nederhangen.

„ Te midden van zodanig tydftip, „ vertoont de herbooren Hoop, in een „ opbeurend verfchiet, gelukkiger da- „ gen, en de aanvaarding uwer Waar- „ digheid, door de goedkeuring eener „ braave Natie bevestigt, verleevendigt „ de afgefloofde kragten; ja, nogmaals „ fchynt het gelukkig oogenblik daar te „ zyn, waarin ieder, tot herftel der „ vervallene zaaken, zyne beste poogin- „ gen wil aanwenden.

„ Zy beftaan voornaamlyk ook in „ een beredeneerd vertrouwen op U! — „ Geen veragtelyk Zelfbelang kan het „ roerzel Uwer daaden zyn, geen dwaa-

CXXXIX. BOEK. 1805. „ ze Eeuw heeft U een loopbaan bin-„ nen treeden, waarin gy wel uw ge-„ noegen kunt zien ontrusten; maar „ naauwlyks op vermeerdering van ge-„ luk durft hoopen.

„ Wy zyn overtuigd, dat zuivere en „ verlichte Vaderlandsliefde in Uwen boe-„ zem gloeit; wy weeten dat Uw ver-„ ſtand, door ondervinding en menſchen-„ kennis verſterkt, dat uw hart door „ deugd, wysheid en beleid, genoegzaam „ berekend zyn om het veeg Gemeene-„ best uit dien ſtaat van diepe vernede-„ ring op te beuren, waarin het zo „ rampzalig gezonken ligt.

„ Uwe denkwyze veragt alle vleiery! „ zelfs de ſchyn daarvan moet op „ ons niet hechten; maar het is de Ver-„ gadering, die het *Bataafsch* Gemee-„ nebest vertegenwoordigt, niet onwaar-„ dig, beproefde verdienſten openlyk „ te erkennen in eenen Landgenoot, die „ de hoogagting verkreeg van den groo-„ ten NAPOLEON, door nimmer een hand „ breed af te wyken van Waarheid en „ Regt, van aloude *Bataafſche* Trouw, „ en van de heilige Pligten, die hy aan „ zyn Vaderland ſchuldig was.

„ Ook hierop berust een aanzienlyk „ deel van onze Hoop. Hy, die *Frank-„ ryk* gelukkig maakt, en eenmaal den „ Vrede aan het Menschdom zal her-„ geeven! Hy, wiens evenbeeld geene „ Eeuwen ligtelyk zullen opleveren! Die

„ op

„ op ons toekomstig lot den grootsten
„ invloed heeft! Hy ziet in U den
„ Man dien hy vertrouwt. — In U den
„ Redder van het *Bataafsch* Gemeene-
„ best!

„ Zie daar, Myn Heer de Raadpen-
„ sionaris! verscheide gronden openge-
„ legd, welke ons aanspooren en be-
„ moedigen in de vervulling onzer moei-
„ lyke pligten. — En waarom dan zou-
„ den Wy, welken Uw doorzigt ge-
„ schikt heeft geoordeeld, om de aan te
„ wenden poogingen, tot heil des Va-
„ derlands, te ondersteunen, den tyd
„ met nutlooze klagten verspillen, of
„ het gordyn ophaalen het geen voor
„ de gebeurtenissen en dwaalingen van
„ voorbygegaane jaaren is nedergelaaten?

„ Indien men voort wil gaan de naauw-
„ lyks toegeloopene wonden, telkens
„ onmedogend op te ryten — indien
„ men niet van zich kan verkrygen af-
„ stand te doen van alle verderflyke
„ Partyzugt, van den heilloozen geest
„ van Misnoegen en Twistgierigheid. —
„ indien men niet besluiten kan, met
„ verbanning van zo veel geliefkoosde
„ denkbeelden, de zaaken in het groot
„ te beschouwen, en een stelzel te vol-
„ gen, berekend naar de tegenwoordi-
„ ge behoeften en betrekkingen van dit
„ Land en van den staat van *Europa* —
„ indien men niet, met verzaaking van
„ kleine maatregelen, éénheid in Oog-
„ mer-

CXXXIX. BOEK. 1805.

„ merken en klem in het Bestuur tragt „ daar te stellen, en door de redding „ van het geheel den duurzaamen voor„ spoed der deelen te vestigen — o! Dan „ zullen wy spoedig uit den rang der „ Volken verdwynen, en Onafhanglyk„ heid, Vryheid en Vaderland zyn onher„ stelbaar verlooren.

„ Ons derhalven, die mede aan het „ Hoofd der zaaken zyn geplaatst, be„ taamt het, de pooging Uwer Exel„ lentie, tot heil des Vaderlands onder„ nomen, met gepasten yver, met kalme „ standvastigheid, met bedaarden moed, „ zints eeuwen het echte kenmerk van „ de Bewooners deezer Landen, een„ paarig te ondersteunen, en door daa„ den te toonen, dat de spreuk der „ Voorvaderen, *Eendragt maakt Magt*, „ uit de harten der Naakoomelingen niet „ is verdweenen.

„ Het moet reeds voor Ingezetenen en „ Vreemdelingen een belangryk tafereel „ zyn, dat, voor weinig tyds, in een „ Land, alwaar de eensgezindheid haaren „ weldaadigen invloed schaars verspreid„ de, de twee hoogstgestelde Magten, „ doordrongen van den algemeenen nood, „ en na redding reikhalzende, vrywil„ lig zamenstemden, om, zonder eigen „ voordeel raad te pleegen, de toenmaa„ lige orde van zaaken te verwisselen „ voor eene andere, beter geschikt naar „ tyden en omstandigheden. — Oneindig

„ be-

„ belangryker zal dit Tafereel worden, CXXXIX.
„ wanneer Zy, in wier handen thans het BOEK.
„ Opperbestuur berust, een eenpaa-
„ rig voorbeeld geeven van ongekreukte 1805.
„ Eensgezindheid, en belanglooze Vader-
„ landsliefde, van ongeveinsde zugt tot
„ waare Godsvrugt en zuivere Deugd!
„ wanneer zy, door dit voorbeeld, de
„ vervulling bevorderen van die heilryke
„ Pligten, tot welke geene Wet uitdruk-
„ lyk verbindt, tot welke geene men-
„ schelyke Magt iemand kan noodzaa-
„ ken; maar die, desniettemin, het meest
„ geschikt zyn, om het in- en uitwen-
„ dig geluk eener Burger Maatschappy
„ te bevorderen en te doen bloeijen.

„ Met deeze gevoelens bezield, zien
„ wy de Voorstellen, die U Excellentie
„ tot het welzyn van het Vaderland oir-
„ baar zal vinden, met verlangen te ge-
„ moet. Wy zullen, met gepasten ernst,
„ U ondersteunen en handhaaven in alle
„ maatregelen, welke vereischt worden,
„ om eenmaal die vastheid en kragt
„ van inwendig Bestuur te erlangen,
„ welker gemis ons Vaderland zo me-
„ nigmaal aan Heerschzugt en Eigen-
„ belang ten prooije heeft gelaa-
„ ten. —— Wy zullen, met spoed en
„ nadruk, langs den meest billyken weg
„ (voor zo verre de aart van zaaken, be-
„ trekkingen en vermogens der Ingeze-
„ tenen dien openlaaten,) medewerken

„ tot

CXXXIX. BOEK. 1805. „ tot kragtdaadig herstel der uitgeputte Fi„ nantiën. — Wy durven van uwe wys„ heid en doorzigt verwagten, dat een „ geest van waare spaarzaamheid, even „ verre verwyderd van noodlooze uit„ gaaf als van verkeerde bezuiniging, het „ gebruik der Geldmiddelen zal rege„ len. — Wy zyn getroost liever de „ grootste opofferingen geduldig te draa„ gen, dan immer de aloude *Bataafsche* „ Trouw slechts één oogenblik te ver„ zaaken; en het onwrikbaare voornee„ men is in onze harten gevestigd, om „ eindelyk een Staatkundig Stelzel te „ helpen daarstellen, hetgeen, van ydele „ harsfenschimmen gezuiverd, en niet „ meer op wankelende grondslagen ge„ bouwd, geschikt zal bevonden worden, „ om ontzag en agting by Vyanden, eerbied „ en vertrouwen by Vrienden, hulp en „ bescherming by Bondgenooten, te vin„ den; en om de rust, veiligheid, vre„ de en voorspoed van het dierbaar Va„ derland, geduurende den afloop der „ Eeuwen, op onwrikbaare zuilen, te „ vestigen.

„ Wy bevroeden, met U, de mogelyk„ heid, dat onze beste poogingen kun„ nen mislukken; maar ook met U staa„ ren wy de gevolgen rustig aan! en „ het gevoel van de zuiverheid onzer „ bedoelingen, zal ons ook dan nog „ troosten, wanneer alle andere genoe„ gens

„ gens, op welke de sterveling gewoon
„ is prys te stellen; in het niet ver-
„ dwynen.

„ Voor het overige, Myn Heer de
„ Raadpensionaris! bevelen wy ons lot
„ in de handen der weldaadige Voorzie-
„ nigheid, welker regeering Wy met U
„ in stillen eerbied aanbidden, welker
„ liefderyke zorg het heil van Men-
„ schen en Volkeren bedoelt; welker we-
„ gen wy met een diepen eerbied bewon-
„ deren! Zy, die dit Gemeenebest zo
„ dikwerf van den oever des verderfs te
„ rugge riep. Zy geleide U en Ons!
„ Zy zegene onze vereende poogingen!
„ Zy bescherme ons Vaderland! en het
„ Vaderland zal behouden blyven!"

Gehoorverleeninge en Begroetingen van den Raadpensionaris.

In onze Geschiedenis, het invoeren der Staatsregeling, thans voor de nieuwe verwisseld, vermeldende, mogten wy aanmerken, dat geene der zo veelvuldige Staatsverwisselingen, door ons, in de laatste jaaren, was beschreven, of wy ontmoeteden, by derzelver invoeringe, de gelukwenschingen des nieuw aangestelden Landbeheers; doch dat wy die te boek stellende, teffens opmerkten, hoe de Landzaaten deswegen of onverschilliger of ongevoeliger scheenen te worden; althans dat deeze Begroetingen, van tyd tot tyd, verminderden, en by die Staatsverandering niet veelvuldig waren, zich schaars vertoonden, en meestal niet opzettelyk; maar ter gelegenheid van het

doen

CXXXIX. BOEK. 1805. doen eeniger Voordragte, by den aanvang diens Landsbestuurs. En waren dezelve van zulk eenen aart, dat de vermelde geene byzondere opmerking verdienden (*). Thans was het daarmede anders gelegen, en mogt zulks ten spreekenden bewyze verstrekken van de hoope op eene den Lande gunstige en gelukkige wending van zaaken.

Korten tyd naa de aanvaarding des Raadpensionarisschaps, verleende Schimmelpenninck staatlyk gehoor aan de onderscheidene, in den *Haage* zich onthoudende, Geconstitueerde Magten en andere Collegiën, die zich allen, in een aantal koetzen, voorafgegaan door derzelver Kamerbewaarders en Bodens, tot hem vervoegden. Onder deeze telde men de Hooge Militaire Vierschaar, het Nationaal Geregtshof, het Departementaal Geregtshof van *Holland*, de Raad der *Americaansche* Bezittingen, de Directie der Nationaale Lotery, de Nationaale Rekenkamer, de Commissarissen der Posteryen, het Gemeente-bestuur en Schepenen van den *Haag*, benevens de Kerkenraad der *Nederduitsche* Gereformeerde Gemeente, zo der Hofplaatze als van *Scheveningen*. Als eene in 't oogloopende vreemdigheid merkte men op, dat de Leeraars met Mantel en Bef gekleed waren,

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XLIV D. bl. 129.

CXXXIX. BOEK. 1805.

ten; een onderscheidend teken der Geestelykheid, zints lange niet buiten de Kerk gezien. Hunne begroetingen ontving de Raadpensionaris met de hem eigene heuschheid, hoorde, met aandagt, de Aanspraaken der Woordvoerderen, en gaf elk daarop passende antwoorden. Met zo veel opregten Vaderlandsch gezinden yvers als zy ten gehoor heen getoogen waren, met zo veel voldoenings keerden zy te rugge.

Afgevaardigden uit meest alle Departementaale Bestuuren, als mede eene Bezending van Curatoren van 's Lands Universiteit, van den Raad der Stad *Leyden* en van andere Steden, verzogten en verkreegen gehoor. Alle deeze Begroetingen gingen met meer en min plegtigheids toe. De Gehoorverleening aan de Leden van het Corps Diplomatique geschiedde niet en corps; maar individueel, en werden door den Secretaris tot de Buitenlandsche Zaaken aan den Raadpensionaris voorgesteld. Ten huize van den gemelden Staatssecretaris werd vervolgens een pragtigen middagmaaltyd gegeeven.

Hartlykheid derzelve en Algemeenheid der genoegens.

Schoon men deeze Begroetingen en Gelukwenschingen met den naam van Pligtpleegingen zou kunnen bestempelen en aanmerken als zeer eigenaartige gevolgen van de andere gedaante, welke de Regeeringsvorm des Lands hadt verkreegen en aangenomen, droegen dezelve

CXXXIX. BOEK. 1805. veel grooter blyken van hartlyke deelneeming, dan men veelal dusdanige Staatsbedryven ziet vergezellen. — Eene deelneeming, welke voorts zich niet bepaalde tot zogenaamde Hofgebruiken; doch waar in het Volk opregtlyk deel nam. Het zag niet zonder siddering terug op den gansch treurigen toestand van het Gemeenebest, dat ingewikkeld en geslingerd door de groote lotgevallen van *Europa*, geteisterd door binnenlandsche verdeeldheid, uitgeput in zyne Geldmiddelen, en op nieuw beloopen door een Oorlog ter Zee, den oever scheen te naderen van zyn wis verderf en ondergang. In zulk een zwaaren nood verblydde zich *Nederland* over de verheffing van den waardigen en verdienstlyken Schimmelpenninck. By diens aanvaarding van het Raadpensionaris-ambt, schoot, ondanks de duisternis der tyden, een nieuwe straal van hoope in het bekommerd harte der Landzaaten.

„ Van Schimmelpenninck," dus drukte een Schryver dier dagen zich uit, " „ opgevoed buiten de stiklugt der Ho- „ ven, wiens hart met een vasten smaak „ van zeden doortrokken en wiens ver- „ stand met een schat van kennisse ver- „ rykt wierd, liet zich veel goeds voor- „ stellen. Beoefend in de Pleitzaal van „ *Nederlands* grootste Handelstad, beurt „ onze koopvaardye, met wier belangen „ by grondig bekend wierd, het kwy-

„ by

„ nend hoofd na boven, en boogt op XXXIII.
„ zyn bestuur en zorgen. Zedert jaaren BOEK.
„ ondervondt het Gemeenebest reeds zy- 1805.
„ ne onwrikbaare trouw, Vaderlandsche
„ gezindheid en uitsteekende diensten,
„ wanneer hy of te huis in de Hooge
„ Vergaderzaal schitterde, of te *Parys* of
„ *Londen*, den adel zyner deugd ten toon
„ spreidde; ja, door zynen bevredigen-
„ den geest en staatkundige bekwaamhe-
„ den, op de onderhandelingen te *Amiens*,
„ een sterken invloed oefende — een
„ Man, door eigene verdiensten tot eene
„ hoogheid opgeklommen, waar by het
„ *mogelyk* is, dat hy den roem van eenen
„ OLDENBARNEVELD en DE WITT zal
„ kunnen verdonkeren, door meer uit-
„ steekende weldaaden den Vaderlande
„ te bewyzen, en zonder ooit in den
„ ondank te deelen, die hun bejegen-
„ de (*).”

Niet alleen Vaderlanders spraaken en schreeven op dien trant by SCHIMMELPENNINCKS verheffing; maar ook buitenlanders, die hem van naby kenden, weiden uit in 's Mans lof. Een *Fransch* Stukje van den Heer CHAS, eerst in 't oorspronglyke uitgegeeven en vervolgens vertaald in 't licht gezonden (†), kan hier

Schets door CHAS van den Raadpensionaris.

(*) Alg. *Vaderl. Letteroef.* voor 1805 I D. bl. 371.

(†) *Coup-d'œil rapide sur* M. SCHIMMELPENNINCK, *Grand Pensionaire de la Republique Bata-* *ves*

CXXXIX. BOEK. 1805. hier van ten blyke strekken. Deeze schetst ons den Raadpensionaris, op de onderscheiden tooneelen van Letterbeefenaar, in alle de verschillende takken, die den kundigen Man vormen; als Voorspraak der Onschuld en Verdeediger der Geregtigheid in de pleitzaal; als Lid van het Wetgeevend Lichaam; en als van daar in den kring van stillen Burger terug gekeerd. In deezen *Vlugtigen Oogslag* wordt SCHIMMELPENNINCK voorts beschouwd te *Parys*, *Amiens* en *Londen*: Tooneelen, waarop hy, als Gezant en Vredebewerker, zyne eerlykheid, kunde en Vaderlandsliefde, in die onderscheidene belangvolle rollen, op het gunstigst en schitterendst, aan den dag lag. In alle die hoedanigheden was hy, gelyk de Schryver zich uitdrukt, „ deftig zonder hoogmoed, edel zonder fierheid, groot zonder trots, zagtmoedig zonder zwakheid, twistbeslegtende zonder vooringenomenheid, spreekende altoos in den naam der Waarheid, der Regtvaardigheid en der Menschlykheid." — Zeer treffende zyn de tekeningen, welke wy, in dit Stukje, van Keizer NAPOLEON en de *Fransche* Natie aan de

ve; à Haarlem, chez A. LOOSJES *Pz* 1805. *Vlugtige oogslag op zyne Excellentie den Heere* R. J. SCHIMMELPENNINCK, *Raadpensionaris der Bataafsche Republiek. Uit het Fransch. Te Amsterdam*, *by* C. SEPP JANSZ. 1805.

de eene, en van Koning GEORGE van *Engeland* en diens Ministerie aan de andere zyde zien opgehangen; waarby niet vergeeten worden de geweldenaaryen en onderdrukkingen welke de *Britsche* Hoofden en Onderdaanen, zo in hun eigen Land als elders zich veroorloofden. — De Heer SCHIMMELPENNINCK, aan 't hoofd van het *Bataafsche* Landsbestuur plaatzende, geeft de Schryver eene schets van den vernederden en diepgezonken staat des Gemeenebests, met aanwyzing van de redmiddelen tegen een volslagen ondergang, nog voor handen; als de herstelling van den Koophandel en het Zeeweezen, het invoeren van nieuwe Wetten en Schikkingen, naar de omstandigheden der tyden berekend. — Redmiddelen alle, die onder het Bewind van den Raadpensionaris, door kundige en eerlyke Vaderlandsche Mannen voorgelicht, en in zyne moeilyken post geholpen, naar het oordeel van den Heer CHAS, eene orde der dingen voorspelden, in welke zyne Excellentie voor den Redder der Vryheid uitgeroepen en in den rang van de Weldoeners des Menschdoms zal geplaatst worden; een kreet van zegening en blydschap zou aan alle de oorden der Republiek opgaan, om de weldaaden van het Bestuur te roemen, zyne deugden dit te galmen, en om hem de hulde van bewondering en dankbaarheid toe te brengen. — Zyn Naam en Gedagtenis zouden eeuwig leeven.

CXXIX. BOEK. 1805.

Met blydschap zou de Geschiedenis aan alle Eeuwen en Geslachten herinneren, al het geen hy gedaan hadt voor het geluk en den roem des *Bataafschen* Volks.

Feith en Kantelaar zingen hem ter eere.

Geenzins vreemd, dat, in deeze algemeene geestverrukking des *Nederlandschen* Volks, ook Dichters de snaaren tokkelden. Tot eer van Schimmelpennincks doel, ter redding van het Vaderland, besnaarden de beroemde Dichters Feith en Kantelaar hunne speeltuigen.

Het Penseel en de Etsnaald bragten het hunne toe om den Man te vereeuwigen van wien het Vaderland zyne redding hoopte en verwagtte, op wien men de woorden van Cicero toepaste; *Hy rust toe, bedenkt, overlegt deeze dingen, welke behooren plaats te hebben in dien Burger, die het ongelukkig verdrukt Gemeenebest, in jammervolle tyden, en by het heerschen van bedorven zeden, in de de oude waardigheid en vryheid zal herstellen* (*). De verdienstlyke Kunstschilder C. H. Hodges vervaardigde de Afbeelding van Schimmelpenninck, leevensgroote, ten voeten uit, staande, in plegtgewaad. Dit werd vervolgens heerlyk in plaat gebragt. Byschriften op dien Afbeelding zagen het licht.

Laagstelling in *Engeland* van dien Man.

Wil men, by alle deeze hoogschattingen, iets afsteekends zien, *Engeland* zal het ons opleveren. In een geacht Maandwerk schreef men, „ *Holland* heeft in 't „ ein-

(*) Cicero *ad Famil. Lib.* II. Ep. 5.

„ einde eene Staatsregeling, indien het „ 'er eene mag genoemd worden, en „ Mr. SCHIMMELPENNINCK, een Advocaat „ van eenigen naam, is met het hoogst „ gezag in den Staat bekleed (*).” Was men dan in *Groot-Brittanje* vergeeten de aanzienlyke Posten welke die Staatsman bekleed hadt? Herdagt men niet, dat hy, zo kortlings, Afgezant aan het Hof van *St. James* geweest was? een Eerepost, schoon door den ontstaanen Oorlog, korten tyd, door hem met lof waargenomen. Om niet te reppen van den roem dien hy, in andere Gezantschappen en by Vredesonderhandelingen, in zoo ruim eene maate, by de *Europesche* Mogenheden, hadt verworven?

Verdere aanstellingen van den Raadpensionaris.

Dan neemen wy den eenigzins afgebrooken draad der vermeldinge van SCHIMMELPENNINCKS werkzaamheden, tot het in werking brengen der Staatsregeling, weder op. Onder de Amptenaaren, wier benoeming aan den Raadpensionaris stondt, werd de Algemeene Secretaris van Staat, met den Griffier ter Staatssecretary, aangesteld, tot Commissarissen over het Oude Hof en de Gebouwen daar toe behoorende; over die van het Prinsenhof, de Secretarissen van Staat voor de Finantiën en Binnenlandsche Zaaken; tot het opzigt over de Na-

(*) *Univ. Magaz.* for May 1805, p. 462.

Nationaale Bibliotheek werden benoemd de Algemeene Secretaris van Staat, en de Heer J. H. VAN DER PALM.

Drenthe voor een afzonderlyk Landſchap verklaard

In de Departementaale Beſtuuren ſtondt eene groote verandering, ingevolge van de Staatsregeling, plaats te grypen. In het laatst van Bloeimaand kregen deeze aanſchryving, om geene benoemingen, aanſtellingen, of vervullingen van openvallende plaatzen te doen. — Overeenkomſtig met eene daar toe gedaane Voordragt werd by Hun Hoog Mogenden bepaald, dat het Landſchap *Drenthe*, 't welk daartoe voorheen aanzoek hadt gedaan (*), van het Departement *Overyſſel* zou worden afgezonderd en gebragt onder een eigen Landſchaplyk Beſtuur: zodanig echter, dat 'er geen voorafgaande Inwooning zou vereischt worden van wederzydſche Ingezetenen, tot het bekomen of behouden van eenig Ampt, immers gedurende de tyd van de zes eerstvolgende jaaren; en dat, met betrekking tot de vertegenwoordiging in het Algemeen Beſtuur, aan de Inwoonders van het Landſchap *Drenthe*, ten deezen opzigte, gelyke Regten werden verzekerd, die de overige Ingezetenen van het Gemeenebest genooten.

Hoofdzaaklyke inhoud van het

Het algemeen Reglement voor de Departementaale Beſtuuren zag in Hooimaand het licht. Veel van het oude Pro-

(*) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XLVI. D. bl. 48.

CXXIII. BOEK.

1805.

Reglement op de Departementaale Bestuuren.

Provinciaale kwam 'er eigenaartig in voor. Eenige hoofdtrekken voegen in onze Geschiedenisse. — Ten aanziene van de Inrichting der Departementaale Bestuuren werd bepaald, dat in de Acht Departementen, de Bestuuren zouden zyn zamengesteld uit *Tien* Leden voor het Departement *Holland*, en *Zes* Leden in elk der overige Departementen. Ieder Departement zou voorzien zyn van eenen Secretaris en de noodige Amptenaaren of Bedienden. In het Landschap *Drenthe* zouden zyn *Drie* Leden van Bestuur, met eenen Secretaris en twee vereischte Amptenaaren.

De Leden der Departementaale en Landschapsbestuuren, zouden zo dikwyls vergaderen, als de belangen van hun Beheer vorderden; doch niet minder dan viermaal 's Jaars. — Voor het scheiden der Vergaderingen moesten door de Bestuuren, uit de aangestelde Leden, in *Holland* Vier, in de overige Departementen Drie Leden, en in het Landschap *Drenthe* één Lid benoemd worden, die, in geval van noodzaaklykheid, de Vergaderingen beschryven moesten, en voor het overige, met de Secretarissen der Bestuuren, ten minsten driemaalen ter week werkzaam zyn, volgens eigen gemaakte en naar eisch der omstandigheden, opgestelde Instructiën.

Aan de gezamenlyke Leden des Departementaalen Bestuurs van *Holland* werd

 voor

CXXXIX. BOEK. 1805. voor Tractementen en Presentie-gelden jaarlyks toegelegd 24,000, en aan elk der overige Departementen 11,400 en dat van het Landschap *Drenthe* 4,500 Guldens. Uit deeze sommen zouden de Tractementen en Presentie-gelden der Leden moeten worden gevonden: met dien verstande nogthans, dat aan ieder der Leden van de onderscheiden Departements en Landschaps Bestuuren, uit de voornoemde sommen 's jaarlyks voor vaste wedde worde betaald de som van 1,200 Guldens, en voorts dat, in het Departement *Holland*, aan de vier gezamentlyke permanente Leden, uit de som van 24,000 eene som van 7,200 Guldens zou worden toegelegd, voor de Presentie-Gelden, en aan de zes overige niet permanente Leden 4,800. — Wyders zou, in de zeven overige Departementen, voor Presentie-Gelden worden toegelegd aan de gezamenlyke drie Permanente Leden 3000, en aan de overige niet Permanente Leden 1,200 voor Presentie-Geld worden betaald.

De eerste aanstelling deezer Leden van Bestuur, benevens derzelver Secretarissen, zou door den Raadpensionaris geschieden; de verdere Ampten en Bedieningen stonden aan de Departementaale Bestuuren zelve.

Het gezag der Departementaale Bestuuren was hoofdzaaklyk in deezer voege bepaald, dat zy het beheer en toevoorzigt hadden

over

over de inwendige Politie en OEconomie, benevens de verzorging van het Justitie-weezen; met dien verstande nogthans dat, ten dien aanziene, door dezelve geene verordeningen mogten worden daargesteld, die de Staatsregeling op eene zydelingsche wyze kragtloos maakten. — Van het beheer der Nationaale Finantien en Domeinen, het Strandregt, als door den Raadpensionaris, uit kragt der Staatsregeling, onder het oppertoezigt van den Secretaris van Staat voor de Finantien, aan afzonderlyke Raaden van Finantie opgedragen zynde, zouden zich de Departementaale Bestuuren moeten onthouden, als mede van al het geen de Munt betrof. — Deeze Raaden van Finantie hadden zy behulpzaam te zyn, en zodanigen bystand te verleenen als zy verzogten. — De Departementaale Bestuuren stond het niet vry eenige Besluiten te neemen strydig met de algemeene Wetten, of het algemeen Belang van het Gemeenebest. Ten einde de Raadpensionaris daar tegen, ingevolge van de Staatsregeling, zou kunnen voorzien, waren de Bestuuren verpligt hem de gevorderde inzagen te verleenen van hunne Besluiten. Desgelyks zou door de Departementaale Bestuuren eene vertrouwlyke gemeenschap worden gehouden met den Secretaris van Staat voor Binnenlandsche zaaken, van alle onderwerpen, welke met de algemeene belangen van den

CXXXIX. BOEK. 1805. den Staat in eenige betrekking stonden.

De Plaatslyke of Gemeentebestuuren zouden vooreerst op den tegenwoordigen voet blyven. — Alle hoogere en laagere Regtbanken, als mede alle Gemeentebestuuren of zodanige Collegiën, en Personen, welke het beheer der Politie was toegekend, waren, des gevorderd, verpligt, aan de Departementaale bestuuren, in alle zaken, tot derzelver beschikking staande, en onder hunne werkzaamheden behoorende, met bericht en raad te dienen op alle stukken, in derzelver handen gesteld. — Desgelyks hadden zy de Orders of Bevelen van het Departementaal of Landschaps bestuur te agtervolgen en te doen nakomen, in alles waarvan het gezag of toezigt, by de Staatsregeling, of dit Reglement, aan 't zelve was opgedraagen.

De Departementaale Bestuuren en de Raaden van Finantie hadden wederzyds elkander de noodige ophelderingen te verleenen, en de eerstgemelde, des gevorderd, door den Raadpensionaris en de Secretarissen van Staat, de noodige ophelderingen te verschaffen, in zaaken tot het Departement betrekkelyk. — *Zy* hadden zorg te draagen voor de naauwkeurige uitvoering van alle bevelen, door het Nationaal Gouvernement uitgevaardigd, en waren des verantwoordelyk.

On-

Onverminderd de authoriteit van den Raadpensionaris, tot de eerste aanstelling, ter invoeringe der Staatsregeling, werd aan de Bestuuren de vryheid verleend, om aan Raadpensionaris Benoemingen over te zenden van drie Persoonen van de Hooge Amptenaaren tot het Huishoudelyk Beheer van de Departementaale Politie benoodigd, uit welke de verkiezing aan den Raadpensionaris zou staan. Niet te min behieldt hy de vryheid, om de Benoemingen, indien hy oordeelde uit dezelve geene keuze te kunnen doen, terug te zenden: in welk geval zy een andere moesten indienen. — De benoeming en rechtstreeksche aanstelling der mindere Amptenaaren en Bedienden stondt aan de Departementaale Bestuuren. — De aanstelling der Raaden in de Gerigtshoven, benevens derzelver Griffiers en Secretarissen, deedt de Raadpensionaris uit Benoemingen van vier Persoonen, waarvan twee door het Departementaal Bestuur, en twee door het Departementaal Geregtshof worden opgegeeven. CXXXIX. BOEK. 1805.

In geval van geschillen tusschen de Departementaale Bestuuren, over zaaken derzelver bestuur betreffende, behoorde de kennisneeming en beslissing aan den Raadpensionaris: dan zou des vooraf aan den Secretaris van Staat, voor de Binnenlandsche Zaaken worden kennis gegeven, en deeze tragten, de gereezene Geschil-

CXXXIX. BOEK. 1805. len, door minnelyke tusschenkomst, uit den weg te ruimen.

De Leden der Departementaale Bestuuren en des Landschaps *Drenthe*, in hunne Posten, iets verrigtende, strydig met de Staatsregeling of deswegen vastgestelde Wetten, werden daar over door het Nationaal Geregtshof geoordeeld. Indien dezelve onverhoopt, niet of niet behoorlyk, voldeeden aan de uitvoering der bevelen en wetten van het Nationaal Gouvernement, of de schorting hunner Besluiten, volgens de Staatsregeling niet nakwamen, vermogt de Raadpensionaris zodanige Bestuuren in derzelver Werkzaamheid en Ampt schorten, en, des noods, daadlyk andere Leden, intusschen in plaats stellen; voor zo verre de zaak zelve daar door geen nadeel leedt, werd de schorting, door eene nadere aanmaaning van den Raadpensionaris, vooraf gegaan.

Ten opzigte van Policie en OEconomie, werd hoofdzaaklyk vastgesteld, dat de Departementaale Bestuuren zorg hadden te draagen over 't geen tot handhaaving van het Openbaar Gezag, van Orde, van Rust en Veiligheid kon dienen. — Voor zoo verre de Politie en Justitie aan dezelve was aanbevolen en behoorde, mogten zy, des noods, gebruik maaken van de Militaire Magt binnen de grenzen van het Departement, over-

overeenkomstig de bepaalingen by den Raadpensionaris, uit kragt van de Staatsregeling, vast te stellen.

Deeze Bestuuren hadden zorg te draagen voor de Departementaale Gebouwen, voor alle Dyken, Sluizen, Wegen en Waterwerken; en voor den Waterstaat des Departements; voorbehoudens het Oppertoevoorzigt van den Raadpensionaris, om die Bestuuren, in geval van nalaatigheid, daar toe te verbinden. — De zorg voor de Rivieren en Zeehavens bleef aan het Nationaal Gouvernement bevolen. Nogthans zouden de Bestuuren, op derzelver gesteldheid, in ieder Departement, de aandagt gevestigd houden, en deswegen aan het Landbestuur de noodige vertoogen en voordragten doen. — Onder het Oppertoevoorzigt van den Raadpensionaris moesten de Departementaale Bestuuren het noodige toevoorzigt uitoefenen over het behoorelyk aanleggen en onderhouden van Dyken, Waterwerken, Bruggen en Wegen, ter bekostiging of onderhoud van anderen staande. — Verder hadden dezelve te zorgen, dat de aan te leggen Werken, noch het bevaaren der Rivieren en der Zeegaten, noch ook de belangen eenig Departement benadeelden of hinderlyk waren.

Onverminderd het Oppertoevoorzigt van den Raadpensionaris, hadden de Departementaale Bestuuren toezigt en gezag

XXXIX. BOEK. 1805. zag over alle Hooge- en andere Heemraadschappen, Zylvesteryen, Dyks- en Polderbestuuren, binnen de Departementen. Zy beslisten de geschillen, onderling by dezelve gereezen, en tusschen de Gemeentebestuuren, onder hun beheer, of ook tusschen deeze Corporatiën en de Ingelanden of Ingezetenen ontstaande, omtrent alle zaaken derzelver Bestuur betreffende. —— Zy ontvingen en namen kennis van alle Verzoeken en Voordragten betrekkelyk de Policie en OEconomie in het Departement. Zy verleenden deswegen de noodige Vergunningen en Octroijen, in alle gevallen, waar geen andere bepaalingen daaromtrent gemaakt mogten worden, by welke de belangen van andere Departementen of derzelver Ingezetenen mogten zyn betrokken of konden worden benadeeld, of ook wanneer zulks met de Nationaale Finantiën en Industrie in verband mogt staan, in welke gevallen zy de beschikking, naa de zaak ter kennisse van het Nationaal Gouvernement gebragt te hebben, moesten inwagten.

De beschikking, het toezigt over de Jagt, Vogelvangst en Visschery was aan de Departementaale Bestuuren opgedraagen; mits zy, by het maaken van de noodige Verordeningen en Reglementen in het oog hielden, dat dezelve niet inliepen tegen de beginzelen van Eigendom, aan den Landbouw geene hin-

der-

dernisfen deeden, of de veiligheid van Perfonen en Goederen in de waagfchaal ftelden. CXXXIX. BOEK. 1805.

Het verleenen der Brieven van *Venia Ætatis*, als mede der Brieven van aanftelling tot Notaris, ftondt aan de Departementaale Beftuuren. Desgelyks hadden dezelve zorg te draagen, voor alles wat de Welvaard en de Zedelykheid kon bevorderen, en wel toe te zien, dat de oefening van den Godsdienst, in daar toe gefchikte Gebouwen, ongeftoord gefchiedde.

De Armenbeftuuren, in de Departementen, bleeven de Plaatslyke Beftuuren aanbevolen; dan hadden de Departementaale Beftuuren over dezelve het algemeene toevoorzigt. — Deeze hadden desgelyks in 't algemeen te zorgen voor de welvaard en bloei der Schoolen en andere Inrichtingen, tot onderwys en opvoeding der Jeugd beftemd, en het nut der Hooge Schoolen in de Departementen waar zich dezelve gevestigd vonden. — Alles wat op de Gezondheid en Welvaart der Ingezetenen eenen heilzamen invloed kon hebben, werd hun aanbevolen, in zoo verre zulks met de Algemeene Wetten van den Staat ftrookte.

De Departementaale Kasfen ontvingen ieder, uit 's Lands Kas zekere bepaalde fommen, om daar uit de Departementaale onkosten te voldoen. Ten dien einde hadden dezelve eene begrooting in

CXXXIX. BOEK. 1805. te zenden, met alle mogelyke bezuiniging gemaakt, en die niet in eene algemeene opgave moest bestaan, maar in eene byzondere van de gedeeltens. Ook mogten de Departementaale Bestuuren de kostbaarheid van derzelver beheer niet vermeerderen, buiten kennis en toestemming van het Nationaal Gouvernement; 't welk, ten allen tyde, tot eene algemeene herziening van alle Departementaale Raamingen en Begrootingen, des goedvindende, kon besluiten: dan zou zulk eene Herziening nimmer ten aanziene van een of ander Bestuur afzonderlyk geschieden. — De toegestaane Geldsommen stonden onder het beheer der Departementaale Bestuuren. — In gevalle buitengewoone rampen en onkosten meerder gelds vorderden, dan de toegestaane somme, moesten de Departementaale Bestuuren zich by het Nationaal Gouvernement vervoegen; dan, by spoedig opkomende voorvallen, die onverwyld hulp vorderden, stondt het aan de Departementaale Bestuuren vry des te beschikken, onder verpligting, om daar van onverwyld aan het Landsbestuur kennis te geeven. — Plaatslyke Belastingen, uit deezen hoofde ontstaande, vorderden volmagtiging van Hun Hoog Mog. en hadden de Departementaale Bestuuren zorg te draagen dat het des bepaalde zorgvuldig werd nagekomen.

De

De Leden der Departementaale Bestuuren ontvingen in de uitoefening van hunne post geen Leges of Jura; doch buiten hunne woonplaats, *binnen* het Departement in Commissie, een Daggeld van tien Guldens; *buiten* het Departement, nog éene Gulden voor Scheeps- en Wagenvragten, in elk uur afstands heen en weder.

CXXIX. BOEK.

1805.

De Regterlyke Magt in de Departementen bleef, vooreerst, in veele opzigten, op den ouden voet. Dan by openvalling der Post van Publieke Aanklaager, verbleef die begeving aan den Raadpensionaris. — Het Krygsvolk te Water en te Lande bleef, met betrekking tot de Burgerlyke Zaaken en Commune Delicten, onderworpen aan den Burgerlyken Regter. — In alle Crimineele Vonnissen moest het misdryf des veroordeelden worden uitgedrukt, of dezelve hadden geene kragt. Alle Vonnissen moesten met opene deuren worden afgekondigd. Nimmer greep 'er Verbeurtverklaring van Goederen plaats. Van Gewysden voor Departementaale Geregtshoven, en den Etstoel van *Drenthe*, viel hooger beroep aan het Nationaal Geregtshof.

De eerste dag van Oogstmaand was bepaald om de tegenwoordige Departementaale Besturen te ontbinden, en het aanvaarden van dat beheer door de nieuw benoemden. Deeze waren, in het De-

Aangestelde Leden der Departementaale Besturen.

 par-

CCXXIX. BOEK. 1805. partement *Holland*, Mr. H. A. VAN BLEYSWYK, Mr. G. B. EMANTS, F. VAN HOOGSTRAATEN, D. VAN HORBAG, Mr. L. F. DE KEMPENAAR, G. J. LONCQ, Mr. J. MEERMAN, Mr. J. G. VERSTOLK VAN ZOELEN, Mr. P. H. VAN DE WALL en J. P. VAN WICKEVOORT CROMMELIN, en Secretaris Mr. F. W. ROËL. — In het Departement *Zeeland* Mr. S. BOEYE, Mr. A. VAN DOORN, Mr. E. F. ERMERINS, Mr. J. W. SCHORER, Mr. Z. PASPOORT, en Secretaris M. J. VAN DEN HOUTE. — In het Departement *Brabant* Mr. P. E. DE LA COURT, Mr. G. DE JONG, J. A. KRIEGER, E. VAN MATTENBURG, J. L. TRIP en Mr. P. VERHOYSEN, en Secretaris P. J. G. VOGELVANGER. — In het Departement *Utrecht* P. M. BYLEVELD, S. CAMP, Mr. W. CRAAYVANGER, Mr. H. A. LAAN, J. A. VAN LYNDEN VAN LUNENBURG en Mr. C. NORMANDIE VAN SCHALKWYK, Secretaris J. HINLOPEN. — In het Departement *Gelderland* Mr. A. P. R. VAN DER BORCH VAN VERWOLDE, E. F. VAN HEECKEREN VAN ENGHUYZEN, G. F. HUGENPOTH TOT DEN AERD, J. F. W. J. VAN SPAAN VAN BILJOEN, Mr. W. J. TULLEKEN en Mr. E. A. VERHUELL, Secretaris Mr. A. A. GAYMANS. — In het Departement *Overyssel* D. BENTINCK TOT DIEPENHEIM, Mr. C. COCK, A. C. W. VAN HAERSOLTE TOT DEN DOORN, Mr. F. W. VAN HEMERT, J. W. A. VAN LOCHTE-

HEREN STAKEBRAND en G. W. SLOET TOT TWEE NYENHUYSEN, Secretaris Mr. G. ROYER. — In het Departement *Friesland* F. FEENSTRA, M. YPEY, F. M. LYCLAMA à NYEHOLT, P. FONTEIN. J. P. VAN HYLCKAMA, en J. D. VAN AYLVA, Secretaris Mr. P. WIERDSMA. — In het Departement *Groningen* J. G. GEERSMA VAN WYCHEL, Mr. S. N. GOCKINGA, Mr. H. GUSCHARD, J. G. JARGES, Mr. E. LEWE en S. W. TJASSENS, Secretaris M. SALVEDRA. — In het Landschap *Drenthe* J. RIEMSDYK, Mr. J. L. TONCKENS en G. W. DE VOS VAN STEENWYK, Secretaris P. HOFSTEDE.

CXXXIII. BOEK. — 1805.

Organisatie van het Financiëel Bestuur.

Was het deerlyk verloop in den staat van 's Lands Geldmiddelen eene der dringenste redenen tot het verwisselen der ter zyde gelegde Staatsregeling voor de tegenwoordige, dan moet hetgeen daartoe eene rechtstreeksche betrekking heeft, onze aandagt byzonder trekken. De Organisatie van het nieuw Financiëel Bestuur in de Departementen verdient eenigzins gekend te worden. Dit zyn de hoofdtrekken. —— De Raad der Financiën in het Departement *Holland* bestaat uit zeven Leden; die der overige Departementen uit vyf, en die van het Landschap *Drenthe* uit drie Leden. Zy worden, de eerste reize, voor vyf jaaren, aangesteld door den Raadpensionaris. — De Raaden der Financiën zullen hun verblyf houden op zodanige Plaat-

CXXXIX. BOEK. 1805. sen als daadlyk de Departementaale Bestuuren en Rekenkamers zich bevinden. — Zy mogen geen andere post in het Departement hebben of bekleeden; van éénen Raad, mogen zy elkander niet bestaan in den vierden graad van Bloedverwantschap of Zwagerschap, en mogen niet adviseeren in zaaken die hunne Aanverwanten tot den vierden graad ingesloten aangaan. De ouderdom van vyfentwintig jaaren moeten zy bereikt hebben. De Raaden zullen het geheele jaar door, wanneer 's Lands zaaken zulks vorderen, vyf dagen in de week, gewoone Vergadering houden; doch dit, wanneer zulks aan den dienst van den Lande geen nadeel toebragt, op drie dagen mogen verminderen. — Elk der Leden bekleedde het Voorzitterschap eene maand lang. Aan den Voorzitter stondt het verlof te mogen geeven om voor zeker bepaalden tyd afweezig te blyven.

De Leden der Raaden van Finantiën zullen, voor alle derzelver Vacatiën en Verdiensten, in eens af, genieten een vast jaarlyks Tractement van Twaalf honderd Guldens. — In *Holland* trekken de Leden voor Presentie-gelden drieëntwintig honderd Guldens in 't jaar, in de overige Departementen Dertienhonderd Guldens, en in het Landschap *Drenthe* Zeshonderd Guldens. In Commissie zynde werd hun een voegIyk daggeld naar den afstand toegelegd.

Wegens de geheimhouding bepaalde het

het Voorschrift, dat de Leden alle zaaken, welke geheim gehouden moesten worden, aan niemand mogten openbaaren, buiten de geenen, die door den Raadpensionaris, of den Secretaris van Staat voor de Financiën, daar toe mogten gevolmagtigd zyn, en in 't byzonder ook niemand mogten geeven eenige opening van den toestand van 's Lands Financiën, en wat verder tot derzelver werkzaamheden betrekking heeft.

Elke Raad van Financiën werd in deszelfs *Amptsverrigtingen* ondersteund door éénen Secretaris, dien de Raadpensionaris voor de eerste maal aanstelt. Andere Bedienden ontvangen hunne aanstelling van de onderscheidene Raaden.

De Bediening der Raaden in het algemeen wordt in deezer voege omschreeven. De Raaden zullen, onder het onmiddelyk toevoorzigt van den Secretaris van Staat voor de Financiën, elk in hun Departement vervangen de tegenwoordige Departementaale en Gedeputeerde Bestuuren, mitsgaders de Rekenkamers, waar die aanwezig zyn; als mede in het Departement *Gelderland* de drie Collegiën van Financiën in de zogenaamde Quartieren, benevens de Commissie tot het Beheer der Nationaale Domeinen in dat Departement, en eindelyk in het Departement van *Stad en Lande van Groningen* den Raad van Financiën, aldaar bestaande. Zy zullen in al-

CXXXIX. BOEK. 1805. alle zaaken de Nationaale Geldmiddelen betreffende, hoegenaamd, geene uitgezonderd, voor zo verre dezelve door den Raadpensionaris, by byzonder besluit, aan geene andere Collegiën of Persoonen zullen zyn of worden aanbevolen, of daarin naamaals eene verordening zal worden gemaakt, en mitsdien, by delegatie administreeren alle Geldmiddelen en Inkomsten, welke voorheen, ten behoeve der Provintiaale, Quartiers of Landschapskassen ontvangen werden, en nu ten behoeve der Nationaale kas komen; daaronder ook begreepen de voorheen Gewestlyke thans Nationaale Domeinen.

De Raadpensionaris benoemde en stelde aan tot Leden en Secretarissen. In het Departement *Holland* N. VAN FOREEST, D. HEYTING, H. HOGEWAL, Mr. J. H. DE LANGE, Mr. J. F. LEEMANS, Mr. C. G. R. VAN MARLE en J. VAN DER SLEYDEN, Secretaris C. SCHEFFER. — In *Zeeland* C. G. BYLEVELD, Mr. P. G. SCHORER, A. J. SINCLAIR, Mr. L. C. VAN SONSBEEK, en Mr. C. VISSER, Secretaris Mr. J. SNOEK VAN HURGRONJE. — In *Brabant* J. A. CREYGTHON, Mr. J. VAN HEURN, J. LINSEN *de Jonge*, J. ROCHUSSEN en C. VOGELVANGER, Secretaris C. DE RHOON. — In *Utrecht* G. G. VAN DER CAPELLE, VAN DAM VAN ISSELT, R. H. NAHUYS, Mr. P. A. RAM, en J. A. TAETS VAN AMERONGEN VAN WOUDENBERG, Secre-

cretaris J. DE KOCK. — In *Gelderland* Mr. J. A. BOURICIUS, Mr. B. T. W. VAN HASSELT, J. VAN PALLAND, Mr. J. VAN REES en N. VORSTER, Secretaris G. VAN RIEMSDYK. — In *Overysfel* Mr. J. TER PELKWYK, Mr. A. SANDBERG, J. F. SERRURIER, Mr. G. VAN SONSBEEK en J. A. Z. YSSELMUIDEN TOT PAASLO, Secretaris J. BANNIER. — In *Friesland*, Mr. M. SIDERIUS, D. G. MANGER, H. L. VAN HAERSMA, J. VAN BURMANIA en Mr. E. M. VAN BEYMA, Secretaris R. BOSMA. — In *Groningen* Mr. E. J. ALBERDA, P. G. VAN IDDEKINGE, Mr. D. G. RENGERS VAN TAANSUM, Mr. S. TRIP en Mr. H. J. WICHERS, Secretaris G. W. VAN IMHOFF. — In het Landfchap *Drenthe* J. ENGELENBERG, J. S. VAN HEYDEN en Mr. J. H. OOSTING, Secretaris G. VOS.

CXXXIX. BOEK. 1805.

Aan den Secretaris by den Raad van Finantie in *Holland* werd een Jaarlykfche bezolding toegelegd van vierduizend Guldens. De Secretarisfen by de Raaden der overige Departementen zouden ieder, in 't gemelde tydsbeftek, drieduizend Guldens trekken, en die in het Landfchap *Drenthe* tweeduizend en vyfhonderd Guldens. — Teffens werd bepaald, dat de Jaarwedden van de Secretarisfen by de Departementaale en Landfchaps-beftuuren, die der Secretarisfen by de Raaden van Finantie, niet zouden te boven gaan.

CXXXIX. BOEK. 1805. Voordragt van den Raadpensionaris wegens een Algemeen Stelzel van Belasting.

't Zal hier voegen, van het geen 's Lands Financiën, ten deezen Jaare, betreft, te gewaagen. Met reden voeren wy hier, in de eerste plaats, aan de Voordragt van den Raadpensionaris, strekkende tot het invoeren van een *Algemeen Stelzel van Belasting voor de geheele Republiek*, met afschaffing van alle tot hier toe bestaan hebbende soortgelyke Lands-Impositiën. Hoofdzaaklyk kwam dezelve hier op neder. De aanhef luidde. „Toen „het *Bataafsche* Volk, by de jongste „verandering, in deszelfs Staatsbestuur „voorgevallen., aan het welwikkend „oordeel van H. H. Mogenden, de „beste endige zorg van het Gouvernement, „deszelfs dierbaarste belangens toever„trouwde, en by het ontmoedigend ge„voel van deszelfs zo ongunstigen toe„stand, de vervulling van deszelfs hoop „op betere tyden, van deeze nieuwe „orde van zaaken verwagtte, was het „ook inzonderheid in betrekking tot „deszelfs, zo zeer veragterde Finan„tiën, dat het na middelen van redding „uitzag, en zich voorstelde dezelve, „door de nieuwe inrichting van het „Bestuur te zullen erlangen. Het meen„de zich daarby te mogen vleijen, dat „de zoo zeer uiteenloopende gevoelens „van kundige Staatsmannen, omtrent „dit aangelegen onderwerp, door de „verloopen tyd meer ryp geworden, „en door de ondervinding tot meerde-

re

CXXXIX. BOEK. 1805.

„ re volkomenheid gevorderd, eene over-
„ eenstemming tot hetzelfde doeleinde
„ zouden hebben daargesteld, en eene ver-
„ eenigde inspanning van kragten zou heb-
„ ben te wege gebragt, waarvan het zich
„ de beste gevolgen zou kunnen voor-
„ stellen, en besloot daarom, zonder
„ eenige verdere bepaling, dan het al-
„ gemeen voorschrift in de Staatsrege-
„ ling (Art. 62) de regeling deezer aange-
„ legenheden aan de uitspraak der Wet
„ over te laaten.

„ Het stelde echter gelyktydig de over-
„ weeging derzelve, onder de eerste en
„ voornaamste zorgen van den Raad-
„ pensionaris, en het was dan ook, ter
„ voldoening aan deeze my opgelegde
„ verpligting, dat ik, al aanstonds, by de
„ aanvaarding van myne gewigtige taak,
„ dat gedeelte van dezelve, welks be-
„ handeling geen uitstel kon gedoogen,
„ tot een onderwerp myner ernstigste
„ overwegingen en der beraadslaagingen
„ van kundige Staatsdienaaren, heb ge-
„ maakt; en dat ik, by deeze Voor-
„ dragt, de eer heb, aan U Hoog Mo-
„ genden, de vrugt van deeze overwe-
„ gingen en raadplegingen aan te bieden;
„ my daar op verlaatende, dat ik, in
„ 't midden van U Hoog Mogenden,
„ die eensgezindheid zal aantreffen, die
„ alleen in staat is om eene zaak tot
„ stand te brengen, waar over zo ver-
„ schillend gedagt en geschreeven is,

„ waar-

CXXXIX. BOEK. 1805.

„ waarin de wezenlyke of schynbaare „ belangens van zo veelen betrokken zyn, „ en by welkers beoordeeling zo veele „ verouderde opiniën, en geliefkoosde „ betrekkingen uit het oog moeten ver„ looren worden, zal dezelve met de „ vereischte koelbloedigheid geschieden, „ en het behoud van het Vaderland de „ eenige beweegreden ter beslissinge „ zyn."

De Raadpensionaris herinnert, naa deeze inleiding, H. H. Mogenden, de uiteenloopende gevoelens welke, onder verschillende omstandigheden, en op verschillende tydperken, op onzen Vaderlandschen Grond hadden plaats gegreepen, ten aanziene van de wyze, waarop de Lasten van het voormaalig Bondgenootschaplyk Stelzel zouden moeten gedraagen worden. Een voordragt, welke uitwyst, dat, volgens het Vyfde *Artikel der Unie*, „ om „ te voorzien in de kosten van het ge„ vestigde Bondgenootschap, in alle de „ geunieerde Provintiën, eenpaariglyk en „ op gelyke voet, tot gemeene verdedi„ ging, zekere middelen zouden geheeven „ worden," 't welk zeer veel verschilde van de vervolgens ingevoerde afzonderlyke Gewestlyke wyze van heffen, en daar uit voortgevloeide Bydragen tot de kosten van het gemeene Bondgenootschap, by wyze van *Quotes*. Dan de hier aangevoerde daadzaaken, uit 's Lands Geschiedenis, weezen uit, dat dit belang-

ry-

ryke gedeelte nimmer, ondanks daar toe aangewende poogingen, tot stand en, als 't ware, geheel uit het geheugen geraakte. De afzonderlyke Provintiaale wyze van heffen, schoon ook kundige Staatsmannen daarover anders dagten en op aanneemelyke gronden hunne denkwyze betoogden, werd in 't einde door het gebruik gewettigd, en met verloop van tyd, als 't ware, een Grondwet van Staat.

CXXXIII. BOEK. 1805.

Zulks hieldt stand tot eindelyk, door eene zamenloop van groote gebeurtenissen, de band der Unie verbroken werd, en men zich bekwaamde om een nieuw Maatschappelyk Verdrag daar te stellen. By het vervaardigen van een nieuw Verdrag kon het niet uitblyven, dat de gedagten van veele vuurige Beminnaars huns Vaderlands, zich bepaalden tot het invoeren van dat gene, 't welk, by de vestiging der Republiek, was waargenomen; doch, ten dien tyde, aan onze Voorvaderen mislukt.

Geschillen reezen er tusschen de Voorstanders van een Algemeen Stelzel van Belastingen, over de geheele Republiek, door het Algemeen Bestuur te heffen, en hun, die over dit aangelegen onderwerp anders dagten. Geschillen, die wel eens de paalen te buiten gingen, binnen welke zich een van wederzyde, ter goeder trouwe aangenomen Systhema behoorde te beperken, en de wonden des

Va-

CXXXII. BOEK. — 1805. Vaderlands nog verder openreeten. — Geschillen nogthans, die dit nút te wege bragten, dat 'er eene wryving van gedagten ontstondt, welke den onpartydigen Beoordeelaar in staat stelde, het ware van het valsche te onderscheiden, welgevestigde bewysredenen te schiften van de door Partyzugt alleen uitgedagte; duchtige tegenwerpingen van overdreevene bezwaaren af te zonderen, en zich zelve het voor en tegen in een meer helder daglicht te stellen.

Verre bleef het 'er nogthans, merkt de Raadpensionaris op, van daan, dat een eenpaarig gevestigd gevoelen, dit belangryk geschil, in de algemeene opinie, zou hebben beslist; daar in tegendeel veelen hunne voorige denkwyzen als nog bleeven aankleeven, en het herstel der Finantien, ware dit anderzins mogelyk, volgens dezelve, zouden wenschen daargesteld te zien. „ Doch de zodanigen, „ Hoog Mogende Heeren," dus luidden SCHIMMELPENNINCKS eigene woorden, „ zullen ook volgaarne erkennen, dat „ de staat des geschils verre verwyderd „ is van dien stand, waarin het zich „ by den aanvange bevondt, dat de te- „ genwoordige staat van zaaken in ons „ Vaderland maatregelen vordert, die „ bevoorens in een ander daglicht zou- „ den worden gesteld, dan waarop de „ drang der omstandigheden toelaat de- „ zelve te plaatzen; en dat dan ook een

„ te-

„ tegenstand, die, by den aanvange, naar CXXIX.
„ hun beste weeten, pligtmaatig was, BOEK.
„ door diezelfde voor hun overtuigen-
„ de beweegredenen, niet langer kan 1805.
„ worden gewettigd, dat by eene bloo-
„ te theoretische beschouwing, in de
„ weegschaal gelegd zynde, zo zy ver-
„ meenen, den evenaar tot hunne zyde,
„ als nog, zouden doen overslaan."

Schets van het voorheen des gebeurde.

Dit wordt verder ontwikkeld, en de Raadpensionaris geeft eene schets van het beloop der Landszaaken, ten opzigte van dit hoogstbelangryk onderwerp; 't geen wy afschryven, daar het ons, als 't ware, kortlyk herinnert, wat wy, in vroegere Tydperken onzer *Vaderlandsche Historie*, staande de jongste Tydvakken, in het breede vermeld hebben. — „ De staat des geschils is niet meer in „ dien stand, waar in het zich by den „ aanvang bevondt. Aanvanglyk toch was „ het stelzel van afzonderlyke Belastin„ gen, en de beschikking der Gewest„ lyke Besluiten over dezelve, nog in „ al deszelfs omvang aanweezig; de Ge„ westlyke Schulden waren nog onver„ mengd, en zo min deeze, als het ze„ dert zo aanzienlyk Montant van 's Lands „ Schulden, ten laste der geheele Natie „ gebragt. — Het denkbeeld daarente„ gen van algemeene Lasten te draa„ gen was geheel nieuw, en had by „ eene Natie, zo zeer aan het oude „ gehecht, en zo weinig ingenomen met

„ nieu-

CXXXIX. BOEK. 1805. „ nieuwe Theoriën, waarvan het de „ meerdere nutheid niet heeft kunnen „ doorzien, dien meerderen byval nog „ niet gevonden, waarop het zich thans „ verheffen mag. Ook was men, by „ het raadpleegen over een algemeen „ Stelzel van Belastingen nog slegts tot „ algemeene denkbeelden gevorderd. „ Men oordeelde in vago over verschil- „ lende onderwerpen en hadt geen „ punt van vereeniging, waarby men „ zich kon bepaalen.

„ Dan wel ras werd het Stelzel van „ Algemeene Belastingen meer ontwik- „ keld, en eene Constitutie, door het „ Wetgeevend Gezag ontworpen, be- „ paalde niet alleen, dat alle Geldmid- „ delen, in de voormaalige Gewesten „ geheeven, voortaan ten behoeve van „ de geheele Natie zouden worden ge- „ vorderd, en dat de Schulden en Ver- „ bindtenissen der onderscheidene Pro- „ vintiën, daar en tegen, ten laste van „ het geheele *Bataafsche* Volk zouden „ worden gebragt; maar dat ook eene „ nieuwe eenpaarige wyze van Heffing en „ nieuwe Algemeene Belastingen zouden „ worden ingevoerd, waarvan de hoofd- „ trekken worden omschreeven.

„ Dit ontwerp mogt wel de algemee- „ ne goedkeuring niet verwerven: en „ werd door een tweede opgevolgd; doch „ ook daarin wierden dezelfde bepaalin- „ gen gemaakt, en ook, voor een ge-

„ deel-

„ deekte, werklyk ingevoerd. Van hier CXXXIX. BOEK. 1805.
„ dat reeds een groot gedeelte der Ge-
„ westelyke Schulden in Nationaale
„ Schuldbrieven verwisfeld, de Inkom-
„ ften der Gewesten tot Nationaale ein-
„ den gebezigd, en dat, voor zo verre
„ deeze Inkomften aan de Behoeften,
„ die daar mede beftreeden moesten wor-
„ den, niet evenredig waren, buitenge-
„ woone Belastingen, volgens algemee-
„ ne Wetten, eenpaarig zyn gehee-
„ ven.

„ Eene derde Staatsregeling, naa ver-
„ loop van eenigen tyd, nam het geen
„ de voorige nuttig hadt daargefteld,
„ wel is waar, voor een groot gedeel-
„ te, weder weg; doch dezelve ftrekte,
„ ten gelyken tyde, aan het Beftuur der
„ Finantiën tot eene meer ernftige aan-
„ fpooring, om, met mindere uitzigten,
„ voor toekomftige betere inrichtingen,
„ des te ernftiger het goede te handha-
„ ven; het geen dezelve hadt overgela-
„ ten. — Het Beftuur der Gewestlyke
„ Middelen werd, ten gevolge deezer
„ heilzaame poogingen, meer bepaald
„ aan het Nationaal Gezag gehegt, en
„ eene affcheiding van het Departemen-
„ taal aandeel in dezelve, deeden Ge-
„ westlyke Beftuurders en derzelver on-
„ derhoorigen, langs eenen zagten weg,
„ meer gewennen aan het opbrengen
„ van Lasten, waar over, naamens de
„ geheele Natie, zou worden befchikt.

 „ Ook

XXXIX. BOEK. 1805.

„ Ook bragt de afscheiding der Natio-
„ naale Inkomsten van het Departemen-
„ taal aandeel, by hun, die de zaak
„ zouden regelen, van zelve eene meer-
„ dere kennis van de voorheen Ge-
„ westlyke Finantiën te wege, en te-
„ vens door de naauwkeurige bepaling
„ van het geene van de voorheen Ge-
„ westelyke Middelen, tot Departemen-
„ taal gebruik, moest afgezonderd wor-
„ den, eene meerdere overtuiging van
„ de ongelyke wyze, op welke de Las-
„ ten van den Staat gedragen waren.

„ Inmiddels was het Systhema zelve
„ der Algemeene Belastingen, door de
„ uitgewerkte Rapporten deswegen uit-
„ gebragt, en de Discussiën, in het ge-
„ weezen Vertegenwoordigend Lichaam
„ gehouden, en de verschillende nadere
„ Revisiën en Verbeteringen van het-
„ zelve, tot meerdere klaarheid gebragt,
„ en de verschillende Staatsstukken daar
„ over aanwezig, door den druk alge-
„ meen gemaakt, verzorgden aan elk,
„ die het begeerde, de gelegenheid,
„ om voor zich zelven te kunnen oor-
„ deelen, en tevens te ontwaaren, hoe-
„ danig eene zaak, die tot dus verre
„ slechts in Theorie was beschouwd,
„ werklyk in Praktyk zou worden ge-
„ bragt. Het Systhema zelve vondt daar
„ by eenen meerderen byval, daar de
„ beoordeelaar nu toch zelve zoude ont-
„ waaren, dat het invoeren van zodanig

„ een

„ een Algemeen Stelzel mogelyk was, CXXXIX.
„ en in zyne uitwerkzelen eene nuttige BOEK.
„ ſtrekking hadt; en hy bepaalde zich
„ nu meer tot den wensch, dat het geen 1805.
„ hem daarin, voor zyn eigen bedryf,
„ bezwaarend voorkwam, agterwegen
„ mogt blyven, dan wel dat het geheele
„ Stelzel niet mogt worden ingevoerd.

„ Eindelyk het Decreet van het Vertegenwoordigend Lichaam van den vyfentwintigſten Maart MDCCCI, hadt dat punt van vereeniging, 't geen tot dus verre had ontbroken, bezorgd; zodanig dat de Discusſiën over dat Onderwerp voortaan niet behoefden om te dwaalen, in een doolhof van verwarde denkbeelden; maar zich konden vestigen op eene verzameling van bepaalde ſtelregelen, waar van het voor en tegen het onderwerp der raadpleegingen zouden uitmaaken (*).

„ En, wie dan, die dit alles overweegt, moet niet alleen erkennen, dat de ſtaat van dit geſchil veel verder tot rypheid is gevorderd, dan het aanvanglyk was; maar dat ook hetzelve, door den uitgedrukten wil des *Bataafſchen* Volks, en van deszelfs Geconſtitueerde Auctoriteiten, reeds

„ zo

(*) Wy mogen onze Leezers om van het beloop deezer Staatshandelingen een vollediger begrip te krygen, wyzen tot onze *Vaderl. Hiſt.* XLII D. bl. 210—230 en XLIV D. bl. 7—24.

„ zo verre buiten deszelfs geheel is ge-
„ bragt, dat het niet meer mogelyk is,
„ hetzelve in den voorigen ſtaat terug
„ te brengen; en ons, als 't ware,
„ niets meer is overgelaaten, dan de taak
„ van onze Voorgangeren te voltooijen,
„ en onze ernſtigſte poogingen aan te
„ wenden, om dezelve tot die hoogst-
„ mogelyke volkomenheid te brengen,
„ waar voor menschlyke inrichtingen
„ vatbaar zyn."

Schets van den tegenwoordigen ſtaat der zaake.

Aan al dit, uit den langen toedragt der zaake ontleende bewys, voor het invoeren van Algemeene Belastingen, voegde SCHIMMELPENNINCK toe, dat de tegenwoordige ſtaat van het Vaderland, Hun Hoog Mogenden de vryheid van verkiezing niet overliet, die, by den aanvang van dit twistgeding, aan onze Voorgangers verbleeven was. Laaten wy den Raadpenſionaris weder zelve doen ſpreeken. — „ De opeengevolgde ram-
„ pen en geduurige Oorlogen, die ons
„ Vaderland hebben gedrukt, hebben 't
„ zelve onder een last van Schulden
„ gebragt, waaraan deszelfs gewoone
„ Inkomſten, zelfs met de hoogstmoge-
„ lyke bezuiniging, niet langer geëven-
„ redigd zyn. Veel, zeer veel, kan
„ voorzeker worden beſpaard; doch de
„ verpligting om aan Verbindtenisſen
„ geſtand te doen, zonder welke het
„ niet mogelyk zou zyn, het aanweezen
„ der Republiek, onder de Mogenheden

„ van

„ van *Europa*, ſtaande te houden, ter- CXXXIX.
„ wyl zulks ook door de goede trouw, BOEK.
„ waar op onze Landaart, van voorou-
„ derlyke tyden, zo veel prys ſtelde, 1805.
„ gebiedend gevorderd wordt. — De
„ noodzaaklykheid voorts, om, by eenen
„ gewenschten Vrede, onze Buiten-
„ landſche Posſesſiën van het noodige
„ te voorzien, dezelve tegen nieuwe
„ invallen te wapenen, en den Koop-
„ handel een gegrond vooruitzigt op be-
„ ſcherming te verzekeren, dit alles zal,
„ ook by den ſpoedigſten Vrede, zulke
„ aanzienlyke Uitgaven vorderen, dat
„ de reeds wankelende Staat, zonder
„ eene inſpanning van kragten, daaron-
„ der deszelfs gewisſen val te wagten
„ heeft.

„ Door welke middelen nu zal dit
„ *Deficit* worden gevonden? door *Bui-*
„ *tengewoone Heffingen*? Voorzeker,
„ Hoog Mogende Heeren! zou ik eene
„ onnoodige taak op my neemen, indien
„ ik het drukkende, onregtvaardige, en
„ voortaan onuitvoerlyke derzelve wilde
„ betoogen; ook zyn dezelve zodanig in
„ den algemeenen haat vervallen, dat
„ eene verhuizing van de vermogendſte
„ Ingezetenen, by derzelver voortduu-
„ ring, te wagten is, en dat het Be-
„ ſtuur, 't geen verder zou mogen on-
„ derneemen dien zo ondraaglyken last
„ op de ſchouders zyner Ingezetenen te
„ laaden, geen verdere aanſpraak zou

CXXXIX. BOEK. 1805.

„ mogen maaken op 's Volks liefde en „ agting, zonder welke toch de voornaame steunzels van het openbaare Gezag ontbreeken. — *Vrywillige Negotiatiën?* doch deeze vermeerderen de „ schuld, of vereischen afzonderlyke „ Fondsen, waartoe, buiten gebrek van „ andere Hypotheken, toch algemeene „ Belastingen zouden moeten worden gecreëerd; doch welke, by de instandhouding van het tegenwoordig Stelzel van Belastingen, genoegzaam onuitvoerlyk zyn. — *Verhooging van staande Belastingen?* doch deeze zou „ de onbillykheid derzelven nog met „ meer afzigtige kleuren, aan de ongelyk bezwaarde Ingezetenen afschilderen, en voor veelen daarvan een meer „ drukkende last dan de Buitengewoone „ Heffingen zelve zyn; behalven dat dan „ ook, tot groot ongenoegen van veelen, de Belastingen, in de voormaalige „ Gewesten, zedert den Jaare MDCCXCV „ afgeschaft, niet alleen zouden moeten „ worden ingevoerd, maar ook, even „ als in de voorige, vermeerderd.

Aanpryzing van het Algemeen Stelzel.

Uit dit alles maakte de Raadpensionaris het besluit op, dat de Algemeene Belastingen, die, aan den eenen kant, door vereenvoudiging der Ontvangst, bezuinigingen daarstelden, aan den anderen kant de gelegenheid opleverden om den last, in eene juiste evenredigheid, te verzwaaren en te verminderen, den eenigen

gen weg van uitkomst openden, en daarom ook dien, welken een verlicht Bestuur, dat deszelfs Wetten aan de behoeften der tyden, en den loop der omstandigheden toetst, noodwendig moest inslaan. CXXXI. BOEK. 1805.

Te deezer gelegenheid en alvoorens, tot eene nadere ontwikkeling zyner gevoelens, omtrent den aart der in te voeren Algemeene Belastingen, over te gaan, noemde de Raadpensionaris de verschillende Bezwaaren op, welke doorgaans tegen dezelve worden aangevoerd, en voegde 'er zyne bedenkingen, om dezelve uit den weg ruimen, nevens. — Te wydloopig is zulks om hier plaats te vinden. Alleen kunnen wy niet voorby de oplossing van de laatste vraag, „ zal een Algemeen Stelzel van Be„ lastingen zodanig kunnen daargesteld „ worden, dat, in alle Behoeften van „ den Lande, ook de buitengewoo„ ne, genoegzaam zal kunnen voorzien? hier af te schryven. „ Ik heb," zegt hy in deeze voordragt, „ ten einde dee„ ze vraag aan my zelven, met eenige „ zekerheid, te kunnen beantwoorden, „ by elke Belasting, die ik U Hoog „ Mogenden, onder eenige algemeene „ trekken, zal voorstellen, volgens waar„ schynlyke resultaaten, opgemaakt uit „ het geen soortgelyke Belastingen hier „ en elders hebben opgeleverd, en op „ de locaale omstandigheden der geheele

Opheffing van zwaarigheden.

CXXXIX. BOEK. 1805.

„ Republiek toegepast, op een zeker bepaald Product gerekend, welke Producten gezamenlyk, daaronder begreepen de Inkomsten der Posteryen, Loteryen en niet verhypothekeerde Domeinen, herkomende van de gesupprimeerde Geestlyke Corporatiën in het *Fransche* Ryk, en andere, by de Transactie van vyf January MDCCC vermeld, benevens die van de geweezene Kelnarye van *Putten*, ongeveer de som van *vyftig* tot *één en vyftig* Millioenen Guldens zullen kunnen rendeeren. Hooger dan welk montant het my is voorgekomen, dat het gewoon bezwaar op de Ingezetenen te leggen, niet behoort te worden opgevoerd, en binnen welken kring dan ook de gewoone Jaarlyksche Uitgaven zich zullen moeten beperken. — Vorderen echter voortdurende Calamiteiten, of het ontstaan van nieuwe Rampen, in het vervolg, meerder opofferingen, het Algemeen Stelzel van Belastingen heeft ook dit voordeel boven een Federatif Finantiëel Stelzel, dat het van zelve den maatstaf oplevert om het aandeel te vinden, 't geen elk Ingezeten, in eene juiste evenredigheid, daarin behoort te draagen; eene verhooging van één of meerder Middelen, die men daar toe het geschiktste oordeelt, wyst van zelve dit aandeel aan. — Dit geschiedt zonder

„ eeni-

„ eenige verandering in den ophef der
„ Belasting — zonder onnoodige ver-
„ meerdering van Comptabiliteit — zon-
„ der vermenigvuldiging van Amptenaa-
„ ren — in één woord, op de meest
„ eenvoudige minst kostbaarſte wyze. —
„ Geheel anders is het nu geſteld. —
„ Buiten de *verderflyke Geforceerde Hef-*
„ *fingen* kan geen algemeen werkend
„ middel worden ingevoerd, zonder de
„ vermeerdering van Amptenaaren en
„ Comptabiliteit — zonder nieuwe for-
„ men — zonder vermeerdering van be-
„ weegredenen tot ſluikerye. In één
„ woord, het daarſtellen van eene Al-
„ gemeene Belasting op eenig Middel,
„ is thans eene zo moeilyke en byna on-
„ uitvoerelyke taak, dat het meestge-
„ ſleependſte vernuft daar by de moed
„ ontzinken moet."

Naa dit alles betuigde de Raadpenſionaris te vermeenen, overtuigend te hebben aangetoond, dat een Algemeen Stelzel van Belastingen kon worden ingevoerd, zonder gevaar te loopen van aan het heilzaam oogmerk, dat daar mede wordt bedoeld, niet te beantwoorden zonder de Ingezetenen te veel te bezwaaren, of de zogenaamde Landgewesten meer te drukken dan derzelver vermoogens toelaaten; dat de welvaard der Ingezetenen daarby niet zal lyden; maar dat derzelver vlytbetoon veeleer zal worden opgewekt en aangemoedigd, en einde-

CXXXIX. BOEK. delyk dat hetzelve geschikt is om in het jaarlyks te kort te voorzien, en tevens tot een maatstaf te verstrekken, om, by 1805. onvoorziene rampen den last daar van, in eene billyke evenredigheid, te doen draagen.

Algemeene opgave van het Stelsel.

De Raadpensionaris ging vervolgens over tot de behandeling van het Systhema van Belastingen zelve, hem tot het voorgestelde einde het geschiktst voorgekomen, zynde hetzelve dat, waarby de onbeschreevene of indirecte Belastingen, met beschreevene of directe, zo wel reëele als personeele, worden zamengevoegd, als door welk Systhema, zyns oordeels, het best in de uitgestrektheid der Jaarlyksche Behoeften, (waaronder vyfëndertig Millioenen alleen aan Renten) wordt voorzien, en by het welk tevens in agt genomen wordt het verband tusschen de onderscheide Leden der Maatschappy, de aart hunner Bezittingen en Inkomsten, en derzelver betrekkelyke vermogens in het draagen der Lasten. — Vervolgens betoogd hy, dat geen der onderdeelen van zyn Ontwerp kan worden weggenomen, zonder de evenredigheid te verbreeken, die in het geheele zamenstel bedoeld is; de eenvoudigheid der Administratie en Comptabiliteit, en de mindere kostbaarheid in de Ontvangst, te verydelen, en dus het gansche oogmerk van het Plan te doen mislukken.

Het

Het geheel droeg de goedkeuring van Hun Hoog Mogenden weg, en werd, op voordragt van den Raadpensionaris, besloten, dat alle Belastingen en Impositiën, welke in de acht Departementen, en de daarin geïncorporeerde Districten, het Landschap *Drenthe* en de aan de *Bataafsche* Republiek afgestaane Landen bestaan, zouden worden geheeven beschreeven en onbeschreeven Middelen, en zulks op den voet by de Reglementen en Ordonnantiën, daar toe door Hun Hoog Mogenden, op voordragt van den Raadpensionaris nader te bepaalen en vast te stellen (*).

Goedkeuring van hetzelve door H. H. Meg.

Het omhelzen deezes zo gewigtigen Voorslags, gepaard met eene schets van Belastingen, op dien algemeenen grond te heffen, deedt, by eene volgende buitengewoone zamenkomst van Hun Hoog Mogenden in Herfstmaand den Raadpensionaris een aantal Ordonnantien aan die Vergadering voorleggen. By die verrigting hoorden de Leden dier Vergadering, uit diens mond, deeze betuigingen: „ By het ontwerpen deezer Or„ donnantiën heb ik getragt voornaam„ lyk dit doel te bereiken, dat, aan „ den eenen kant, in de bepaalingen „ daarin vervat, de klem gevonden „ wor-

Betuiging van den Raadpensionaris by het overleveren eeniger Ordonnantiën.

(*) Dit besluit werd den 10 van Hooimaand genomen.

CXXXIX. BOEK. 1805.

„ worde, welke de uitvoering van de gedecreteerde Wetten, en alzo de Perceptie der by U Hoog Mogenden vastgestelde Belastingen, kan verzekeren — en dat aan den anderen kant daar by gezorgd zy, om, zo veel mogelyk, alle overboodige hindernisfen en vexatiën der goede Ingezetenen af te snyden, en daardoor den opbrengst van het aan den Lande verschuldigde des te minder onaangenaam en drukkend te maaken. — U H. Mogenden gevoelen, hoe naauw deeze onderwerpen in verband staan met 's Lands Finantiën, en dit denkbeeld is genoeg om U H. Mogenden het gewigt daar van te doen bezeffen. — De wysheid, de yver en zorge voor 's Lands welzyn, welke, in de voorige zitting, de beraadslagingen van U H. Mogenden hebben gekenmerkt, strekken my ten waarborge, dat de zaaken, welke in deezen ter Uwer Hoog Mogender deliberatiën zullen komen, overwogen zullen worden, met een ernst geëvenredigd aan derzelver teder belang."

Schets van den toestand der Republiek, te deezer gelegenheid.

Te deezer gelegenheid hing de Raadpensionaris een zeer gunstig tafereel op van 's Lands inwendige gesteltenisse; immers hy schetste dezelve in deezer voege af. „ Over de inwendigde geschapenheid van de Republiek, vermeen ik „ dat wy, in de gegeevene omstandigheden, alle reden hebben om voldaan

„ te

„ te zyn. De tegenwoordige Orde van „ zaaken heeft, binnen een zeer kort „ tydperk, eene houding van agtbaarheid „ en duurzaamheid aangenomen, welke „ anders in menschelyke inrichtingen „ meestal het gevolg eener lange ge- „ woonte is. —— Het Gouvernement „ overvindt over alle gedeeltens der „ Republiek blyken van agting en me- „ dewerking, welke voor hetzelve „ zo vereerend als in deszelfs zwaare „ taak opbeurend zyn; en ons Vaderland „ vertoont thans het beeld van eene „ wyze en braave Natie, welke in staat „ is haare moeilyke positie te besef- „ fen — welke gezind is om zich on- „ vermydelyke opofferingen te getroos- „ ten: ten einde haar aanzyn onder de „ Volken te bewaaren — en welke daar- „ toe de poogingen van haar Bestuur „ eendragtiglyk wil onderstenden."

Aanmerking. Wy kunnen aan deeze opgave, over 't algemeen ons zegel hangen. Misnoegden en te ontevreedenen treft men, ten allen tyde en allerwegen aan; en ontbrak het des tegenwoordig niet in den Lande, uit zeer verschillende oorzaaken. Met hoe groot eene meerderheid, aan eenpaarigheid grenzende, de nu stand grypende Staatsregeling was aangenomen, vondt men onder de verwerpers thans bedillers. Burgers, die den naam van Amptbejaagers, met vollen regt, verdie-

CLXXIX. BOEK. 1805.

nen, 't zy in den waan dat deeze hun, uit hoofde hunner afkomst van lang in 's Lands Regeering gezeten hebbende Familiën, als een Erfeigendom, toebehooren; 't zy enkel om de voordeelen der daaraan verknogte Ampbtbezoldingen te trekken. Beider geslacht was in ons Vaderland verre van uitgestorven. De Vrienden der zogenaamde Erf-ampteraaten, die zich niet geplaatst vonden, lieten met geen onduidelyke trekken blyken, dat zy ganschelyk niet te vreden waren met de daargestelde nieuwe orde van zaaken; noch genoegzaam kennende noch genoegzaam willende waardeeren de uitsteekende waardigheid en verdiensten als het tegenwoordig Hoofd des Lands bezat. — Daarenboven vondt men, in een en ander Departement misnoegden, ter oorzaake, dat zy zich, in eenige opzigten, te zwaar belast oordeelden. Dan de nieuwigheid eeniger *Patenten* en de *Zegels* van veelerlei voorwerpen van behoefte, weelde en overtolligheden, baarde veel opspraaks.

Bezuinigingen daadlyk daargesteld en verder ontworpen.

Geen der Landsbestuuren, in den laatsten tyd, of 't zelve liet het woord van *Bezuiniging* hooren, en in de daad deeze was hoogstnoodig, by eene steeds uitgeputte kas. Dan de daadlyke daarstelling kwam geheel niet of was zeer gedeeltelyk en altoos verre na niet toereikende om het ledige aan te vullen, of

of nieuwe Geldbehoeften te voorkomen. Thans werden 'er, om daadlyke bezuiniging in te voeren, kragtdaadige besluiten genomen. Men begon daar, waar het veelal aan noodige verschikkingen, in dit geval, haperde, in de Jaarwedden der Hooge Amptenaaren van Staat. In 't oogloopend was de bezuiniging thans daargesteld. De Jaarlyksche Bezoldiging voor ieder der Secretarissen van Staat, als voor de Buitenlandsche zaaken, voor de zaaken der Marine, voor de zaaken van den Oorlog, en voor de Finantiën van Staat, werden, by Staatsbesluit, bepaald op *zevenduizend* Guldens. Den Algemeene Secretaris van Staat werd dezelfde Geldsomme toegelegd. De Griffier der Staatssecretary zou *vierduizend* Guldens trekken. Voor ieder der zeven Leden van den Staatsraad, als mede voor den Secretaris zag men de Jaarwedde op *vyfduizend* Guldens bepaalen. — Om alle mogelyke Bezuiniging allerwegen in te voeren, en in de Nationaale Departementen te doen werken, werd de last opgedraagen aan de in dit vak kundige Mannen P. L. VAN DE KASTEELE, H. L. WICHERS en W. SIX en J. H. VAN DER PALM, als Secretaris.

CXXXIX. BOEK. 1805.

Over het niet aflossen der Staatsschulden.

Ingevolge eener voordragt van den Raadpensionaris keurden Hun Hoog Mogenden goed, dat, by verbreeding van een Besluit des Vertegenwoordigenden Li-

CXXXIX. BOEK. 1805.

Lichaams, in Lentemaand des Jaars MDCCXCIX, bepaalende, dat 'er geene Aflossingen hoegenaamd, het zy by de voormaalige Gewesten, het zy by eenig ander Departement van Bestuur, plaats zouden hebben, dan op speciaal Decreet, daartoe door hetzelfde Lichaam genomen, offchoon daartoe ook reeds uitlootingen mogten zyn geschied, zou worden verklaard, dat alle uitgelootene of anderzins op bepaalde Termynen losbaar gestelde en tot op dit oogenblik oningeloste schulden, in de termen van hetzelve Besluit vallende, en tot welker aflossing derhalven niet bereids, 't zy door hetzelve Lichaam, het zy door een volgend Gouvernement, speciaal consent gegeeven was, zouden gehouden worden, als of dezelve nimmer waren uitgeloot en losbaar gesteld, en dat dezelve een werklyk gedeelte zouden uitmaaken van de gevestigde onaflosbaare Nationaale Schuld, en dat mitsdien de Intrest daarvan zou worden betaald, sederd den tyd dat dezelve door de uitlooting of andere losbaarstelling waren veragterd, tot aan derzelver vervaltyden toe, en dat daar mede jaarlyks zo
gevaaren; als mede d
voet van alle ande
schulden, in tyd
Nationaale Schu
veranderd.

CXXXIX. BOEK.

1805.

Eene groote verandering werd besslooten, met den eersten van Louwmaand des volgenden Jaars, te zullen plaats grypen in het Regt van Successie, alomme in het *Bataafsch* Gemeenebest in te vorderen. Het eerste Artykel deezer nieuwe Inrichtingen behelst de geheele Wet, in alle haare uitgebreidheid: naamlyk, „ dat van het Saldo of zuiver be„ draagen van elke Nalaatenschap, bin„ nen de *Bataafsche* Republiek, voor „ het Regt van Successie, aan den Lande „ betaald zou worden *Tien ten Honderd*, „ ten ware, in gevallen, in de Uitschry„ ving uitdruklyk genoemd, eenige uit„ zondering, of nadere bepaling, mogt „ gemaakt weezen." Wie dagt minder te moeten opbrengen, moest zulks door de duidelyke uitzonderingen der Wet zelve bewyzen. — Onder de uitzonderingen vondt men niet gebragt eenigerhande Corporatiën of Fondsen, zelfs ook geen Godshuizen, Weeshuizen, Kerken en Armen, welke van Aalmoessen leeven. Alle deeze moesten, zonder eenige uitzondering, de volle belasting van Tien ten Honderd betaalen.

Nieuwe maatregel op het Regt van Successie.

Diakonie - Werkhuizen
e Gestichten, voor-
post op het Beestiaal
en 'er nu onder begree-
ondervinding allerwegen

De Godshuizen niet langer ... het ...

K be-

CXXXIX. BOEK. 1805. bevestigd hadt, dat geene uitzondering op de algemeene Wet kan worden gemaakt, zonder daar door een open deur voor fluikerij open te zetten. Nogthans zouden door Hun Hoog Mogenden de noodige maatregelen worden voorgesteld, om het nadeel weg te neemen, dat uit het wegneemen dier vrydommen zou voortvloeijen, door middel eener redelyke uitkeering voor elke Persoon, die onderhouden of bedeeld werd. Hierdoor oordeelde men ook gelegenheid te zullen bekomen om onderscheid te maaken tusschen ryke en minbedeelde Gestichten, en andere, voor welke de vrydom in de daad noodzaaklyk was.

Omtrent den Invoer van Buitenlandsche voortbrengzelen.

Met den aanvang des volgenden Jaars zou 'er geen kleine verandering, in de Belasting van verscheiden Buitenlandsche voortbrengzelen, by derzelver Invoer binnen de *Bataafsche* Republiek plaats grypen, onverminderd zodanige gewoone Inkomende Regten als, onder de benaaming van Convoijen en Licenten, tot dus verre geheeven waren, en in 't vervolg zouden geheeven worden. — Met één woord, om alle byzonderheden niet te vermelden, de Belastingen werden algemeener, zwaarder, en bleven uitsluitender omtrent alle voortbrengzelen, die van buitenlandsch werden ingevoerd.

De

De ondervinding hadt, in de laatste tyd bovenal, door veele daadzaaken beweezen, dat den Landbouw te bevorderen het zelfde is als een Land met de daad ryk te maaken. De *Huishoudelyke Tak der Hollandsche Maatschappy* te *Haarlem* was daarin zints lang werkzaam. De *Maatschappy ter bevordering van den Landbouw binnen Amsterdam* boodt, in dit belangryk stuk, de behulpzaame hand. Van wegen het Landsbestuur ontbrak het, van tyd tot tyd, niet aan aanmoediging en ondersteuning. Dan, ten deezen Jaare werd, in Herfstmaand, op voordragt van den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche zaaken, een Staatsbesluit vastgesteld, dat, ter bevordering van den Landbouw in het *Bataafsch* Gemeenebest, in elk Departement, en in het Landschap *Drenthe*, zou worden opgericht eene Commissie van Landbouw, bestaande uit zodanige verdienstelyke Landbouwers, welken deeze Commissie op zich zouden neemen, zonder het genot van eenige Jaar- of Daggelden. In *Holland* zouden twee zodanige Commissiën bestaan, een voor het Noordelyk en een voor het Zuidelyk gedeelte. De aart van de werkzaamheden en den loop derzelven werd, by eene vastgestelde Instructie, omschreeven.

CXXXIX. BOEK.

1805.

De Landbouw van 's Lands wege bevorderd.

CXXXIX. BOEK. 1805. Eerste zamenkomst uit de Commissie tot den Landbouw.

Gelukkig slaagden de aanzoeken om werkzaam deel te neemen in deeze Inrichting. Ten voldoenden blyke hier van strekt de eerste zamenkomst der Afgevaardigden uit de Commissiën van Landbouw in de *Bataafsche* Republiek, op een der Kameren in het Locaal van het Departement van Binnenlandsche zaaken, in het laatste van Grasmaand des Jaars MDCCCVI, onder voorzitting van den Heer Mr. HENDRIK VAN STRALEN, Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche zaaken. Aldaar vervoegden zich Mr. A. P. R. C. VAN DER BORCH VAN VERWOLDE, wegens *Gelderland*, Mr. J. F. LEEMANS wegens *Hollandsch Zuidelyk Gedeelte* en J. N. VAN EYS wegens *Hollandsch Noordelyk Gedeelte*; Mr. S. BOEYE wegens *Zeeland*; P. FONTEIN, wegens *Friesland*; H. J. VAN HENGST, wegens *Utrecht*; C. DE VOS VAN STEENWYK, wegens *Overysfel*; Mr. C. H. GOCKINGA, wegens *Stad en Lande van Groningen*, en W. MUNNIKS, wegens *Drenthe*.

De Voorzitter VAN STRALEN opende de Vergadering met eene gepaste Aanspraak, verwelkomde de Leden, met betuiging van zyn hoogste genoegen, dat hy eene Vergadering van Afgevaardigden uit alle Departementen, ter zaake van den Landbouw, aanwezig mogt zien, hoedanig nimmer in deeze Republiek had plaats gehad. Hy verzekerde, dat het Gouverne-

neinent zou voortgaan met ten kragtigsten te bevorderen eene zo voornaame bron van welvaaren, als de Landbouw oplevert, ook in deeze Republiek, en voor dezelve veelligt nog het groote plegtanker zou worden, waaraan derzelver bestaan en welvaaren, voor een groot gedeelte, zich zou moeten vasthegten. CXXXIX. BOEK. 1805.

De Commissaris tot de zaaken van den Landbouw JAN KOPS, de post van Secretaris bekleedende, deelde een algemeen verslag mede van het voorgevallene, by en betrekkelyk de Commissie, zedert de oprichting, tot het laatste van Grasmaand des gemelden Jaars. By 't zelve mogt hy gewaagen, hoe de welwillenheid des Landbestuurs eenen algemeenen byval hadt gevonden, door de gereede toetreeding van zo veele kundige Landbouwers, uit alle de oorden van de Republiek als deeze Commissie wel op zich hadden willen neemen. — Desgelyks mogt hy vermelden dat 'er, in alle opzigten, eene volkomene zamenstemming en gelukkige medewerking hadt plaats gegreepen, ten aanziene van de betrekkingen der Commissiën tot de Departementaale Bestuuren.

Het overzigt van de werkzaamheden der Commissiën, geduurende de vyf eerste maanden naa derzelver Organisatie, en te midden van het Wintersaisoen, waarin het plaatslyk nagaan en opneemen zo weinig plaats hadt kunnen hebben,

CXXXIX. BOEK. 1805. ben, deedt reeds het groot belang dezer Inrichting alzins kenbaar worden, en deeden zich, tot het verder gelukkig slaagen, de gunstigste uitzigten op: daar ook schikkingen gemaakt waren tot geldigen onderstand voor de behoeften van den Landbouw.

's Voorzitters voorstel, dat de Vergadering zich en Corps na zyne Excellentie den Heer Raadpensionaris zou begeeven om aan Hoogstdenzelven de belangen van den Vaderlandschen Landbouw, door hem reeds met zo veel yvers ter harte genomen, by de oprichting dier Commisfiën, verder aan te bevelen vondt gereeden ingang en volvoering (*).

Zorgdraagingen tegen vreemden Invoer. Dusdanige zorgdraagingen om zich het noodige Binnenlandsch meer en meer te verschaffen, stonden den Invoer van Buitenlandsch min noodig te maaken, en dus

(*) Ontleend uit het zeer leezenswaardig *Verbaal van het verhandelde in de Eerste Algemeene Vergadering van Afgevaardigden uit de respective Commissiën van Landbouw der Bataafsche Republiek*, *gehouden in den Haag den 28 April 1806 en volgende dagen, onder voorzitting van den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche zaaken, den Heer Mr* Hendrik van Stralen, 't Zelve was opgesteld door den Secretaris J. Kops, die zich, zints lange, in het vak des Landbouws, by den Lande verdienstlyk gemaakt hadt, in verscheiden betrekkingen, terwyl zyne pen de *Flora Batava*, met keurlyke Afbeeldingen vercierd, by Sepp en zoonen uitgegeeven, vervaardigde, en hy ook het *Magazyn der Vaderlandsche Landbouw*, by A. Loosjes Pz. van tyd tot tyd in 't licht zondt.

dus aan te vullen, 't geen anderzins de wyduitgestrekte Handel en Zeevaard, die, by den standhoudenden Oorlog met *Groot-Brittanje* bleef kwynen, ja langs hoe meer te niet liep, verschaften. — Zeer sterk waren de Maatregels, in den aanvange van Zomermaand genomen, omtrent de Scheepvaard en gemeenschap met *Engeland*. Geene Schepen, rechtstreeks komende uit de Havens, gelegen in *Groot-Brittanje*, of eenige Plaats of Plaatzen in *Europa*, bezeten of bezet door Civile of Militaire Auctoriteiten aan dat Ryk onderworpen, en aldaar geheel of gedeeltelyk gelaaden hebbende, mogten binnen de *Bataafsche* Republiek, noch in derzelver Havenen, worden toegelaaten. — Verbeurtverklaaring was daarop bedreigd. Desgelyks zouden geene *Britsche* gemanufactureerde Goederen, het zy te Water of te Lande, mogen worden ingevoerd; agterhaald wordende, stondt 'er de verbeurtverklaaring op. Deelhebbers aan deezen verboden handel zouden daarenboven Duizend Guldens verbeuren, en in eenige gevallen aan den Lyve, en des noods, met den Dood gestraft worden. Alle Vaart en Handel rechtstreeks van of uit dit Gemeenebest op *Engeland* bleef verboden. — Ook werd 'er een Grensscheiding vastgesteld, langs de geheele Republiek aan de Landzyde, buiten welke geen Magazynen of Nederlagen van eenige Waaren, Koopman-

CXXXIX. BOEK.

1805.

CXXXIX. BOEK. 1805. schappen of Fabriekgoederen zouden mogen worden aangehouden of aangelegd: integendeel zouden de reeds bestaande, binnen den tyd van drie maanden, moeten opgeruimd en geledigd zyn: of door 's Lands bedienden, des noods ondersteund door Krygsmagt, geledigd worden. — Op den In- en Uitvoer der Goederen van Neutralen Oorsprong en uit Neutrale Landen, werden nieuwe schikkingen gemaakt.

Verandering by het Krygsvolk te Lande. Groote verandering greep 'er plaats by het Krygsvolk te Lande. Naamlysten, zo van de Officieren by de Lyfgarde van den Raadpensionaris, als mede der Officieren van 's Lands Armee, zo als dezelve by de nieuwe Regimenten en Corpsen werden geplaatst, weezen zulks uit (*). Wy vermelden alleen, om eenig denkbeeld van de tegenwoordige schikking, daarop gemaakt, te geeven, de Formatie en Indeeling van den Generaal Staf. *Inspecteur Generaal*, de Generaal J. D. DUMONCEAU. *Eerste Arrondissement Holland en Utrecht*, Luitenant Generaal P. J. VAN ZUYLEN VAN NYEVELD, Hoofdkwartier *Utrecht*. — *Tweede Arrondissement Gelderland en Overysfel*, de Luitenant Generaal D. VAN GUERICKE, Hoofdkwartier *Arnhem*. —

(*) Deeze Naamlysten zyn, onder anderen, voor handen in de *Haarlemsche* Courant van 2 en 4 July deezes Jaars.

hem. — *Derde Arrondissement*, *Friesland en Groningen*, Luitenant Generaal H. D. Bonhomme, Hoofdkwartier *Leeuwarden en Groningen*. — *Vierde Arrondissement*, *Zeeland* en *Brabant*, Luitenant Generaal L. T. van Boeçop. — *Gouverneur van de Residentie in den Haag*, Generaal Majoor J. Bruce. — *Adjudant by den Raadpensionaris*, Maj. J. A. Stedman. — *Adjudant by den Secretaris van Staat voor de zaaken van Oorlog*, Capitein P. B. G. van der Capellen. — *Commissarissen Inspecteurs*, Colonel M. Hoogerwaard en Capitein P. Reuther. — *Commissaris van Oorlog*, A. Ritner. CXXXIX. BOEK. 1805.

De *Bataassche* Armee, op den voet van Vrede ingericht, zou zyn Acht Regimenten Infanterie van Linie, ieder bestaande uit twee Veld- en één Garnisoen Bataillon, te zamen 10536 Hoofden; één Bataillon Garde Grenadiers en de Staf 830 Hoofden; twee Regimenten ligte Infanterie 2212 Hoofden; één Regiment Artillerie 2036 Hoofden; éene Compagnie Garde Artillerie 112 Hoofden; eene Pontonniers 59 Hoofden; drie Regimenten Cavallerie, als, een Regiment Husfaaren en twee Regimenten Dragonders, te zamen 1746 Paarden, 1779 Hoofden; drie Compagnien Garde Cavallerie, als één Compagnie Husfaren en twee Compagnien Grenadiers te Paard, 225 Paarden, 215 Hoofden; eene Com-

CXXXIX. BOEK. pagnie Mineurs en Sappeurs, 73 Hoofden. In 't geheel 1971 Paarden en 18057 Hoofden. De kosten 's Jaars werden begroot op 4,081,401 Guldens.

1805. Plaatslyke Burgermagten. Dat de Burgerwapening, naa zoo veel herschikkings, op derzelver daarstelling, als ons Geschiedblad vermeld heeft, overal niet, naar eisch, was ingevoerd, bleek uit het geen wy, ten voorleden Jaare, daarvan vermeld hebben (*). Wanneer de Oorlog te Lande weder was uitgeborsten, en de Steden niet van zodanig bezoldigd Krygsvolk konden voorzien worden als in gewoone tyden pleeg te geschieden, zag in Slachtmaand een Staatsbesluit het licht, by 't welk de Departementaale Besturen, mitsgaders het Landschaps Bestuur van *Drenthe*, werden aangeschreeven, om, met den meesten spoed, de vereischte beschikkingen te maaken; ten einde in alle Steden, onder hun Bestuur, als mede op alle zodanige Plaatsen, daar zy zulks verder noodig zouden oordeelen, Plaatslyke Burgermagten, alleenlyk tot handhaaving van Rust, Orde en Politie bestemd, in te voeren en in werking te brengen, overeenkomstig met de Publikatie van het Staatsbewind in Wintermaand des Jaars MDCCCIII.

De

(*) Zie onze *Vad. Historie* XLVI D. bl. 124.

CXXXIX. BOEK. 1805. Wegens den Zeeraad.

De thans aangenomene Orde van zaaken floot het affchaffen van den Zeeraad in; en werd dezelve vervallen verklaard: dan de Leden tevens het verzoek gedaan, om vooreerst nog in hunne posten te blyven, tot dat beraamd en daargefteld zouden zyn de noodige Inftructiën en verdere fchikkingen voor de adviseerende Raaden over de Convoijen en Licenten, by het Minifterie van Finantiën. Tot deezen Raad zag men benoemd Mr. J. Scheltema, Mr. J. A. Verniers van der Loeff, en E. Webbers, die in handen van den Raadpenfionaris den Eed afleiden: welke drie adviseerende Leden, in geval van Judicature, door de drie gewoone Adviseurs, by het Departement van Finantiën zouden worden bygeftaan, te weten de Heeren T. C. de Bordes, Voet en Badon Ghyben. —— De Vice-Admiraal Verhuell ontving de benoeming tot Secretaris van Staat tot de zaaken van Marine. Ten dage zyner benoeminge, by de herfchepping des Beftuurs door den Raadpenfionaris, bevondt hy zich in den werklyken Zeedienst, waarin wy hem te meermaalen onvermoeid bezig zagen. Hy nam de opgedraagene post aan, met verzoek om van het aanvaarden verfchoond te weezen, tot hy de krygspost, thans door hem bekleed, vervuld hadt. Daar de verandering in de beftemming der Zee- en Landmagt, zo van het *Franfche*

Kei-

CXXXIX. BOEK. — 1805.

Keizerryk als van ons Gemeenebest, des Admiraals VERHUELLS verblyf op de kusten eerlang geheel noodloos maakten, tradt hy, in Herfstmaand, toe tot het bekleeden van de hem toevertrouwde waardigheid, met Eedaflegging. De Heer VAN ROYÈN, die dezelve intusschen waargenomen hadt, werd tot Lid van den Staatsraad benoemd.

Aanzoek by den Ridder VAN KINSBERGEN, in eenen Brieve van den Raadpensionaris.

By het Zeeweezen van onzen Staat hadt zich, in vroeger dagen, de Ridder VAN KINSBERGEN zeer verdiend en beroemd gemaakt; en zelfs, ten tyde der groote Staatsomwenteling, toen hy, als der Stadhouderlyke Partye toegedaan, uit zynen dienst ontslagen werd, zich groot en Vaderlandlievende betoond (*). Hy leefde in stille rust, in de oefening der weetenschappen, die altyd zyn hoogst welgevallen geweest waren, en zogt dezelve, in zynen kring, met meer dan mondelyke goedkeuring te bevorderen (†). —— De Raadpensionaris SCHIMMELPENNINCK kende 's Ridders groote bekwaamheden, herinnerde zich diens veelvuldig betoonde Vaderlandsliefde. Hier van strekte ten on-

(*) Zie onder anderen onze *Vaderl. Hist.* XXV D. bl. 446. XXVI D. bl. 25. XXVII bl. 430. XXIX D. bl. 137, 188 enz.

(†) In de *Harderwyksche* Hooge School zyn de Gedenktekenen van zyne zugt voor de beoefening der Natuurkunde, wy hebben des gewaagd in onze *Vaderl. Hist.* XLV D. bl. 108.

onderscheidenden blyke een brief aan dien grysen Vlootvoogd geschreeven; van den volgenden inhoud. CXXXIX. BOEK. 1805.

„ Daar de gewigtige betrekkingen, „ in welke ik geplaatst ben geworden, „ myne opmerkzaamheid op alle zaaken „ van Regeering vorderen, kan ik niet „ nalaaten, myne eerste zorg te hech- „ ten op de overweeging der middelen, „ die tot opbeuring en verbetering van „ 's Lands Zeemagt dienen kunnen. By „ de herinnering aan den ouden glans der „ *Bataafsche* Marine, wendden zich my- „ ne oogen daadlyk op den Held, dien „ Landgenooten en Vreemden, als eenen „ der eerste Bevelhebberen ter Zee er- „ kennen, en ik ben verzekerd, dat ik „ de wenschen der Natie vervulle, wan- „ neer ik den dapperen Verdeediger van „ haare Vlagge, zonder verwyl, een „ bewys myner agting geef, waartoe zy- „ ne verdiensten regt geeven.

„ Indien ik met eenen Man van den „ gewoonen stempel te doen hadt, zou „ ik eenige omwegen gebruiken om hem „ het oogmerk van deezen Brief voor te „ leggen; doch ik maak geen bedenking „ om den Ridder VAN KINSBERGEN rond- „ uit te kennen te geeven, dat ik het „ Vaderland en my zelven geluk zou „ wenschen, indien ik hem het verlangen „ kon inboezemen om zyne talenten, op „ nieuw, het Zeeweezen van den Staat te „ wyden.

„ Ik

CXXXIX. BOEK. — 1805.

„ Ik verzoek U, diensvolgens, myn „ Heer! my onbewimpeld te doen wee- „ ten, op welke wyze ik, overeenkom- „ ſtig met uwe jaaren, en uwen roem, „ van uwe uitſteekende kundigheden, ten „ dienſte des Lands, gebruik maaken kan. „ Gy zult daardoor een nieuwe aanſpraak „ verwerven op de dankbaarheid der „ Republiek, en my een bewys van ver- „ trouwen geeven, 't welk ik zeer hoog „ zal ſchatten."

Antwoord van KINSBERGEN.

De Ridder VAN KINSBERGEN beantwoordde dit ſchryven op eenen trant zyns waardig. Hy ſchreef: „ Hoog Edel „ Geſtrenge Heer! Met den zeer vleijen- „ de Brieve Uwer Excellentie van den „ vierden deezer vereerd (*), haast ik „ my, U myne opgewekte gevoelens en „ dank te betuigen voor uw edelmoedig „ aanzoek; om my op nieuw in dienst „ van myn dierbaar Vaderland te begee- „ ven.

„ De welvaart van dit myn Vaderland „ te bevorderen, was ſteeds een myner „ vuurigſte wenſchen: geene moeite was „ my immer te zwaar, om dit oog- „ merk te bereiken, en gelyk dit ſteeds „ myne pooging was, zo kan ik uwe „ Excellentie verzekeren, dat ik van „ dezelfde gevoelens nog even zeer „ door-

(†) SCHIMMELPENNINCKS Brief was den 4den van Bloeimaand gedagtekend. KINSBERGEN beantwoordde dien op den 6den van die Maand.

„ doordrongen ben; doch daar ik zedert myne vroegste jeugd myn leeven in den dienst en wel in den moeilyksten dienst doorgebragt en thans den aanmerkelyken ouderdom van *zeventig* jaaren bereikt heb, zou ik het noch by myn Vaderland, noch by my zelven, verantwoorden kunnen, indien ik, op nieuw, eene werkzaame loopbaan wilde betreeden. — Ik vind my dus in de volkomene offchoon onaangenaame noodzaaklykheid, om hier van voor altyd af te zien. Met genoegen bemerk ik intusschen, hoe zeer Uwe E. den bloei der Marine ter harte neemt. Deeze alleen kan het meeste daar toe bydraagen, om den ouden roem des Vaderlands, zo veel mogelyk weder te herstellen, en ik wensch, uit den grond van myn hart, dat het der Voorzienigheid behaagen moge deeze en verdere onderneemingen van U.E. te zegenen. Ik wensch, dat Gy ryke vrugten van uwe poogingen zien zult, en dat U E. zeer lang de dankbaarheid eener bloeijende Natie ondervinden moge."

CXXXI BOEK. 1805.

Het vonnis van S. Dekker verzagt.

De Hooge Militaire Vierschaar, voor welke de zaak van den Schout by nagt S. Dekker gebragt was (*), sloeg over hem het vonnis des doods. De gevonnis-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XLVI D. bl. 215.

CXXXIX. BOEK. 1805. nisde vervoegde zich met een verzoekschrift van gratie by Hun Hoog Mogenden. Om raadslag hier op te ontvangen, werd het in handen des Nationaalen Geregtshofs gesteld. Inmiddels verleende de Raadpensionaris, uit kragte van de magt, hem by de Staatsregeling opgedragen, eene voorshandsche opschorting van dit vonnis, door Hun Hoog Mogenden vervolgens bekragtigt.

Schikkingen op het beheer van den Waterstaat. Het beheer van den Waterstaat was, naa veele voordragten en onderhandelingen, ten Jaare MDCCCIII, op eenen voet gebragt, welke niets te verlangen scheen over te laaten, buiten het geval van zeer aanmerklyke veranderingen in de gesteldheid onzer Rivieren en Zeegaten. Eene verschikking viel 'er in voor, die de groote zaak op den ouden voet liet. De Commissiën van Superintendentie over de Rivieren en Zeegaten werden ontbonden, de Leden en Ministers dier Commissiën ontslaagen, met dankzegging voor hunne zo nuttige als belanglooze diensten, den Lande in dit vak beweezen. By een Staatsbesluit van den Raadpensionaris werd dit Beheer opgedraagen aan den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche zaaken, met byvoeging van vier Leden van Regeering of anderen, in den *Haage* woonagtig, door den Raadpensionaris daar toe te benoemen. De Voorzitter en verdere Leden, mitsgaders de Secretaris, werd, in die

die hoedanigheid, geene Wedde toegelegd, doch zy kreegen voor Presentiegeld, in ééns 's jaarlyks vyftienhonderd Guldens, welke zy onderling moesten verdeelen. By deeze Commissie zou de Secretaris by het Departement van Binnenlandsche zaaken de post van Voorzitter bekleeden. Tot Leden deezer Commissie benoemde de Raadpensionaris de Heeren A. P. Twent van Raaphorst, J. van der Sleyden, J. H. Appelius en F. W. Roëll. Dan de voet en wyze van werkzaamheid zou, vooreerst, zyn ingericht naar de Reglementen, waarvolgens de thans ontbondene Commissiën werkzaam geweest waren: terwyl de tegenwoordige Persoonen by den Waterstaat in dienst, hunne posten bleeven bekleeden. — Verder werd vastgesteld, ter bevordering van de goede verstandhouding en gemeenschap tusschen het Nationaal Bestuur van den Waterstaat en de Departementaale Bestuuren, dat de laatstgemelde ieder één Lid, Minister of ander bevoegd Persoon, zouden benoemen; ten einde, zo in het voor- als in het najaar, op aanschryven der Commissie, zich naa den *Haage* te begeeven, om daar bericht te ontvangen van het voorgevallene, en voorts onderling te raadpleegen over de belangen den Waterstaat betreffende. Niet langer dan veer-

CXXXIX. BOEK

1805.

CXXXIX. BOEK. 1805.

Aan de Sluis ter *Katwyksche* Uitwatering de eerste Steen gelegd.

tien dagen zouden die voor- en najaarsvergaderingen mogen byeen blyven..

Het belangryk Waterwerk, de Uitwatering in Zee by *Katwyk*, waarvan wy te meermalen gewaagden, werd met spoed, en in het vooruitzigt van een gelukkig slaagen, voortgezet. De Raadpensionaris bezigtigde het met deelneeming en vol genoegen. Zo verre was men gevorderd, dat in den Zomer deezes Jaars, den tweeëntwintigsten van Hooimaand tot den dag bestemd wierd, om aan de kapitaale Binnensluis van dat Kanaal de eerste Steenen te leggen. Zulks geschiedde door dezelfde Jongelingen, welke wy vermeld hebben dat de eerste spade staaken aan het Uitwaterings Kanaal (*) Dit ging toe met veel plegtigheids en vreugdebetoonings, onder het oog van Dykgraaf en Hoogheemraaden van *Rhynland*, die, met een grooten stoet van aanzienlyke mannen en vrouwen de ter ontvangst opgeslaagene tenten verlieten en de trappen, die na de put der Sluis leiden, afsteegen. De drie Jongelingen, door een gelyk getal jonge Dochters vergezeld, daalden mede af. Naa eenige oogenblikken vertoevens in de Tent, beneden in de Sluis, strikten de jonge Dogters, op eene bevalli-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XLVII D. bl. 141.

lige wyze, de zindelyke werkſloven den Jongelingen voor, ſtaaken zilveren troffels tusſchen hunne voorſchoten. Tot deeze plegtigheid gemaakte Bakken, met kalk gevuld, werden aangevoerd. De Maagden droegen het pasloot. De marmeren ſteenen, met de naamen der drie Jongelingen, werden te voorſchyn gebragt. Onder het oog van duizenden aanſchouweren lagen zy de eerſte Steenen van dit verbaazend werk, waarvan *Rhynland* zich zo veel heils in de toekomst voorſpelde. Plegtige aanſpraaken vergezelden deeze gebeurtenis. Naa een driewerf herhaald Hoezee! ving de muzyk weder aan en met dezelve de daadlyke werkzaamheden van het metzelen. Een gegeeven teken deedt alle werkzaamheid ſtaaken en een onthaal toefde de werklieden op deezen vreugdedag (*).

CXXXIX. BOEK. 1805.

Dood van C. Brunings. Eere hem van 's Lands wege toegedagt.

Deezen blyden dag mogt de Heer Brunings, die zo veel deels in dit werk genomen, 't zelve door zyne teregt zo veel vermogende ophelderingen en tusſchenſpraak, bevorderd hadt, niet beleeven. Hy zag in den *Haage*, door een onverwagt toeval, op den zestienden van Bloeimaand deezes Jaars, zynen laatſten leevensdag, achtënzestig jaaren, bereikt

(*) Eene beſchryving van dit alles vindt men in *Katwyks Zomertochtje* door A. Loosjes Pz., in 1805 uitgegeeven: waar achter eene Kaart van het *Katwykſche Kanaal* gevoegd is.

CXXXIX. BOEK. 1805. reikt hebbende. Geleerdheid en Weetenschappen leeden door dit sterven geene geringe schade, en was het een onberekenbaar verlies voor den Lande. Hoe verre die betuiging van grootspraak verwyderd is blykt uit een belangryk besluit door het Landsbestuur, ten opzigte van dien verdienstelyken Man, in het vervolg, genomen en 't geen hier voegiyk plaats vindt (*). 't Zelve behelst de onopgesmuktste lofspraak. Wy schryven het grootendeels woordelyk af.

In aanmerking genomen zynde, dat wylen CHRISTIAAN BRUNINGS, laatst Directeur Generaal der Rivieren en Zeewerken van de Bataafsche Republiek, door zyne buitengewoone kunde en ervarenheid in het vak der Waterbouwkunde — gevolgen van zyne allergelukkigste geestvermogens en van den onvermoeiden yver, waarmede dezelve door hem zyn aangewend — zich omtrent het Physiek bestaan deezer Republiek, in onderscheidene betrekkingen tot derzelver Waterstaat, als mede dien van afzonderlyke Gewesten, Districten en Plaatzen, ten hoogsten verdienstlyk heeft gemaakt, en alzo, door het toewyden zyner Ziels- en Lichaamskragten, aan den dienst van dit Land, geduurende veertig Jaa-

(*) Het besluit werd den 10 Maart 1806 genomen.

jaaren, zich eene regtmaatige aanspraak verworven heeft op een onderscheidend bewys van goedkeuring der Hooge Regeering van dit Gemeenebest, en op de dankbaare naagedagtenis van deszelfs tegenwoordige en toekomende Bewoonders — ter voldoening van die regtmaatige aanspraak en tot aanmoediging van talenten, waar mede het Physiek Bestuur van ons Vaderland in een zo naauw verband staat, is niets gepaster en met de gewoonte onzer Vaderen, zo wel als die van andere beschaafde Volkeren overeenkomstiger, dan het oprichten van een duurzaam Gedenkteken, ter Eere van den Overledenen, en het te boekstellen van deszelfs belangryke verrigtingen.

CXXXIII. BOEK.

1805.

Op deeze gronden rustte een tweeledig besluit, om, ten koste van den Lande, te doen stichten een min kostbaar; doch door eenvoudige schoonheid zich onderscheidend Marmeren Gedenkteken, bestaande uit 's Mans Buste, rustende op een voetstuk, draagende op de voorzyde deszelfs Naam, den Dag, het Jaar en de Plaats zyner Geboorte en van zyn Overlyden, in Gouden Letteren, te plaatsen in de hoogte aan den naasten Pylaar, by diens Graf in de Groote Kerk te *Haarlem*. De Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche zaaken, werd gemagtigd, om, behoudens eene behoorelyke ruggespraak met

CXXXIX. BOEK. 1805.

den Raadpensionaris over de byzonderheden, betrekkelyk de wyze van uitvoering, al het noodige te verrichten, ten einde alles, zoo ras doenlyk, werd in het werk gesteld en voltooid.

Ten tweeden werd mede, op kosten van den Lande, uitgeloofd, ter keuze van den Schryver, het zy een Gouden Eerepenning, hangende aan een Gouden Ketting, te zamen ter inwendige waarde van tweehonderd Dukaaten, het zy dezelfde waarde in Gouden Specie, of wel op zodanig eene wyze als voor den bekroonden het aangenaamst zou zyn, aan dien Ingezeten der Republiek, welke het volledigste, naauwkeurigste en alzins voldoende Opstel, by wyze van Leevensbeschryving, Verhandeling of Lofreden, zou hebben vervaardigd, waarin de waarde en verdiensten van den Heer Brunings, zo in 't algemeen, als in 't byzonder, ten aanzien zyner kunde, ervaarenheid en verrigtingen in het vak der Waterbouwkunde zou zyn beschreven en uiteengezet (*). — Noch van het Eergedenkteken, noch van zyne Leevensbeschryving hier bedoeld, is iets gekomen, en is zulks, buiten twyfel, aan de kort

(*) De tyd der Inzendinge werd bepaald den 17 Feb. 1807 en beoordeelaars zag men benoemd. Dan eer de tyd aanbrak was 'er in 's Lands Regeering eene verandering voorgevallen, die de uitvoering van een en ander deedt staaken.

kortvolgende verandering in 's Lands Bestuur toe te schryven. CXXXIX. BOEK.

By de veelvuldige veranderingen van Staatsregelinge en Landsbeheer moesten wy, sints de groote Staatsomwenteling, vaak gewaagen van de Heerlyke Regten. By het geweezen Wetgeevend Lichaam was een Voordragt deswegen door het Staatsbewind ingeleverd, onafgedaan gebleeven. — Deeze zaak betreffende, bragt de Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche zaaken, in Herfstmaand, een verslag uit, hoofdzaaklyk inhoudende, dat aan de Eigenaars der Heerlykheden alle de aan hun toekomende geldige voordeelen, waarmede geene uitoefening van Burgerlyk Gezag verbonden was, zouden worden gelaaten. Dat de zogenaamde Regten van Agrement, die tegen de Regten, by de Staatsregeling aan den Volke toegekend, of tegen het Regt van byzonderen Eigendom, niet volstrekt strydig waren, aan de Ambagtsheeren behoorden gelaaten of terug gegeeven te worden. Dat ook alle zulke Regten, welke men noemen kan Regten van Gezag, door de Ambagtsheeren zouden kunnen worden uitgeoefend, onder zodanige bepaalingen als de tegenwoordige Staatsregeling en de Departementaale Reglementen noodzaaklyk maakten; zo dat althans de hoogere Ampten, als die van Baljuw, Dykgraaf, Dykregter, Schout en Secretaris, noch

1805. Beraming op de Heerlyke Regten.

CXXXIX. BOEK. 1805. door de Eigenaars der Heerlykheden zelve, noch door iemand, daar mede door hun bekleed, zouden mogen worden waargenomen, dan naa toestemmende bekragtiging der Departementaale Bestuuren. Voorts moesten alle Acten van aanstelling luiden, tot wederopzeggens toe. Eindelyk zouden de by het Gouvernement vastgestelde algemeene Wetten, ten aanzien van zommige Bedieningen, als by voorbeeld wat het School- en Armbestuur betrof, in volle kragt blyven.

SCHIMMELPENNINCK wordt Lid en Beschermheer der Bataafsche Maatsch. der Taal- en Dichtkunde. Bekend was de zugt, die de Raadpensionaris voor de *Nederduitsche* taal koesterde. De poogingen om dezelve te beschaaven hielden stand, en de vorderingen beantwoordden alzins aan de aangewende poogingen door de *Bataafsche Maatschappy van Taal- en Dichtkunde*, die, op haare Algemeene Vergadering ten deezen Jaare, aan den Heer SCHIMMELPENNINCK, het Lidmaatschap van Verdiensten opdroeg en tot Beschermheer der Maatschappy verzogt (*).

Van de Maatsch. der Natuur en Letterkunde. Beschermheer werd hy, als voorstander van nuttige Weetenschappen, desgelyks van de *Maatschappy voor Natuur en Letterkunde*, in den *Haag*, onder de zinspreuk DELIGENTIA, 't welk ten dee-

(*) *Algem. Kunst- en Letterbode van* 1805. II D. bl. 232.

deezen Jaare eene, op kosten der Leden, gebouwde Gehoorzaal inwydde. Welke met veel luisters volvoerde plegtigheid de Raadpensionaris bywoonde (*).

CXXXIX. BOEK. 1805.

Woont eene plegtigheid in *Amsterdamsche* Schouwburg by.

Wanneer ten *Amsterdamschen* Tooneele de vyfentwintigste jaardag van Mejuffrouw ZIESENIS, gebooren WATTIER, als eerste Tooneelspeelster, plegtstaatig gevierd werd, vervoegde de Raadpensionaris zich, uit den *Haage*, derwaards, om dit Nationaal Feest met zyne tegenwoordigheid te vereeren, en hier door aan de beroemde WATTIER een treffende blyk van hoogagting voor ware talenten, en in 't byzonder voor haare verdiensten te geeven. Met de grootste toejuiching werd hy daar ontvangen (†).

Bezending na *Batavia*.

Eigenaartig moest SCHIMMELPENNINCKS verheffing aan het hoofd van onzen Staat, invloed hebben op de gesteldheid onzer Buitenlandsche Bezittingen, voor zo verre zy nog onder ons beheer stonden. Te midden van zo veele verliezen, ten deezen opzigte, was *Batavia* nog in onze magt gebleeven. In Slachtmaand vernam men het Staatsbesluit, waarby de invoering der nieuwe daar te stellen wyze van Bestuur en Regeering, Justitie en Handel in

(*) *Algem. Kunst- en Letterbode* 1805. II D. bl. 289.

(†) In 't gemelde Tydschrift bl. 302 en 314 vindt men een uitvoerig en zeer leezenswaardig verslag van die viering.

CXXXIX. BOEK. — 1805. in *Bataafsch Indie*, was opgedraagen aan twee Commisfarisfen Generaal. Tot het uitvoeren werden C. H. VAN GRASVELD, Minister van onzen Staat by het Hof van *Portugal*, en Mr. C. T. ELOUT, Procureur Generaal by het Nationaal Geregtshof benoemd. Eerstgemelde kreeg daarbenevens de aanftelling tot Gouverneur Generaal van *Bataafsch Indie* en tot Luitenant Generaal in dienst der *Bataafsche* Republiek (*).

De *Kaap de Goede Hoop* in ftaat van verdeediging gebragt.

De zending van de Heer DE MIST na de *Kaap de Goede Hoop* was volbragt, en keerde hy van daar in Hooimand met de zynen terugge, allen lof van den daar betoonden vlyt wegdraagende, een *Americaansch* Scheepje voerde hem in *Texel* binnen. — Dat onze Landgenooten, aan dien uithoek van *Africa*, de deugd der Weldaadigheid niet vergeten noch die Volkscharactertrek afgelegd hadden, bleek uit eene liefdegave ter onderfteuning van de door den Oorlog ongelukkig gewordene Visfchers. De *Kaapfche* Ingezetenen hadden daartoe vyfduizend zevenhonderd en zestig Guldens zamengebragt. — In 't laatst van Herfstmaand des verftreeken Jaars ontving de Gouverneur aan de *Kaap* JANSSENS, door verfcheiden Schepen uit *Europa* bericht, dat

(*) By de in 't naastkomend jaar groote verandering in die Staatsgefteltenisfe, werden die Heeren, derwaards reeds op reis, terug geroepen.

dat de *Engelschen* gereedheid maakten om welhaast, met een sterk gewapend Vlootdeel die Volkplanting aan te tasten en weder onder het beheer van *Groot-Brittanje* te brengen. Alles wendde hy aan om de hem toevertrouwde plaats van zo veel aanbelangs, in staat van verdeediging te brengen. Alle de *Engelschen*, die zich aldaar bevonden, kreegen last om zich na *Stellenbosch* te begeeven, en, van de Kaapstad verwyderd, daar te blyven onder het opzigt eens Commissaris van Oorlog. De Burgers van de Kaapstad van zestien tot veertig Jaaren werden ten krygsdienst opgeroepen, en daarin geoefend. De Gouverneur nam zyne stelling op de groote Reede en legerde aldaar met het Krygsvolk, waaronder zich eenige *Hottentotten* en *Mulatten* bevonden. Het vee en de Krygsvoorraad, en wat den Vyand kon te stade komen, moest op de bepaalde seinen van het opdagen eener *Engelsche* Vloot, na het binnenste des Lands gevoerd worden.

1805.

Door de *Engelschen* vermeesterd.

Niet te vergeefsch waren deeze toerustingen ter verdeedigingе. Dit Jaar was naauwlyks ten einde geloopen of de *Engelsche* Vlootvoogd Sir HOME POPHAM verscheen, met eene sterke Landingsvloot, voor de *Kaap*, en onderstondt de Landing. Een hevige tegenstand boodt de Gouverneur JANSSENS. Het gevolg was het daadigen der Kaapstad, die zich met

CXXXIX. BOEK. 1805. met haare onderhoorigheden aan de wapenen des Konings van *Groot-Brittanje* overgaf. De Generaal JANSSENS toog met het overschot zyner Krygsmagt na het binnenste des Lands. Terwyl men te *Londen*, wegens dit op nieuw bemagtigen der Kaapstad, het geschut van den *Tower* en het *Park* loste, streelde men zich, by het leed, 't welk die tyding baarde, hier te Lande met het genoegen van den dapper geboden tegenstand, en het denkbeeld, dat daar de Bataafsche Generaal, met geen onaanzienlyk overschot zyner Krygsbenden landwaards was ingeweeken, het den *Britten* moeilyk zou vallen den herwonnen uithoek van *Africa* in te houden. Dan welhaast verdweenen alle deswegen gemaakte herssenschimmen, door de verzekerende tyding, dat de onzen met de overmagtige *Engelschen* een Verdrag getroffen hadden. Volgens 't welke de *Bataafsche* Troepen, op kosten van het *Britsche* Gouvernement, na *Holland* zouden worden overgebragt, mits zy zich verbonden om, vóór dat zy in *Holland* waren aangekomen, niet tegen zyne *Groot-Brittannische* Majesteit te dienen.

Te *Curacao* de Engelschen afgeslaagen. *Curacao* werd, in den Zomer deezes Jaars, door den *Engelschen* Zeecapitein IMS FYFFE, die het met een Vlootdeel ingeslooten hieldt, by herhaling opgeeischt, dan de Gouverneur P. J. CHANGUION sloeg zulks bestendig af. De *Engel-*

gelschen ondernamen eene Landing aan het Westeinde diens Eilands. Burgers en Krygslieden booden manmoedigen wederstand, en noodzaakten den Vyand van die onderneeming af te zien. Eenigen der onzen sneuvelden en zommige werden krygsgevangen na *Jamaica* gevoerd. CXXXIX. BOEK. 1805.

Het eindigen des Krygs op het Vaste land, met het eindigen des Jaars, welks voornaamste lotgevallen, ten aanzien van ons Vaderland, wy tot dus verre boekten, baarde, met den aanvange des volgenden Jaars, wel voorziene veranderingen; doch ook eene voor de meeste Ingezetenen onvoorziene. Kortlyk zullen wy hiervan, als mede van eenige byzonderheden, in dit Tydvak, gewaagen. 1806.

Prins LODEWYK, Connetable van *Frankryk*, die in den aanvange van *Wintermaand* als Opperbevelhebber van het Noordlyk Leger, tot dekking onzer Grenzen verscheenen was, bezogt, vóór zyn vertrek na *Frankryk*, daar hy het bevel over de Armée van het Noorden aan den Generaal COULLAUD hadt opgedragen, eenige Steden van ons Vaderland, om met den Raadpensionaris een gesprek te houden, en afscheid te neemen. Hy stapte te '*s Haage* in 't Huis in 't Bosch af, waar de Raadpensionaris zich met zyn gezin onthieldt, begaf zich vervolgens in het voor hem bestemde Prins LODEWYK hier te Lande.

XXXIX. BOEK. 1806. de geweezen Logement van *Rotterdam*; waar hy ontvangen werd door den Algemeenen en de overige Secretarisſen van Staat deezer Republiek, benevens den *Franſchen* Minister, den Gouverneur van den *Haage* en den Admiraal DE WINTER. Naa een kort verblyf voerden de Binnenjagten dien Prins, nevens zyn gevolg, na *Rotterdam*, van waar hy verder de terugreis na *Parys* aannam.

Begroeting des wedergekeerden Krygsvolks. Wanneer het Krygsvolk, in Grasmaand, herwaards getoogen en aangekomen was, werd de *Bataafſche* Diviſie, onder bevel van den Generaal DUMONCEAU, volgens Staatsbeſluit, van wegen den Raadpenſionaris deeze Aanſpraak toegevoegd. — „ Nog onlangs waart Gy„ lieden op de kusten van *Noord-Hol*„ *land* (voor weinig jaaren het grootsch „ en roemryk tooneel van uwe Dapper„ heid en Vaderlandsliefde) gereed om „ gezamenlyk met de Legerbenden van „ onzen magtigen Bondgenoot den Kei„ zer der *Franſchen*, dezelfde Vyanden „ in hun eigen Land te gaan bevegten, „ welke hier de proeven van Ulieder „ moed en braafheid zo nadruklyk had„ den ondervonden. — Plotſeling riep „ daarop de keer der omſtandigheden „ Ulieden na den *Donau*, om de oog„ merken te helpen verydelen, welke „ onze Vyanden, door het berokkenen „ van eenen Oorlog op het Vaste land, „ tegen *Frankryk* en Ons, tragtten uit

„ te

„ te voeren. — Volyverig en met den „ besten geest bezield, sneldet Gylieden „ derwaards, onder het geleide van uwen „ waardigen Generaal DUMONCEAU, die „ Ulieden reeds meermaalen, met zo „ veel roems, ten stryde hadt aange- „ voerd. — Geen gevaar, geene ver- „ moeienis was UL. te groot, daar het „ de eer des Vaderlands, den roem der „ *Bataafsche* Wapenen, en de getrouwe „ aankleeving aan de verbintenisfen met „ onze Bondgenooten gelden moest.

„ Thans, braave Krygslieden! keert „ Gyl. uit deezen Veldtogt, met eer en „ roem belaaden, in uw Vaderland te- „ rug. Onder het Opperbevel van den „ grootsten Veldheer, waarvan de Ge- „ schiedenis der Volken nooit een voor- „ beeld opleverden, hebt Gyl. medege- „ werkt tot Krygsbedryven, welke de „ verbaazing van *Europa* tot zich ge- „ trokken hebben, en de bewondering „ van het laatste Naageslacht zullen zyn. „ Met te vredenheid en aandoening zien „ uwe Landgenooten UL. in het Vader- „ land terug keeren. De geheele Natie „ juicht uwen moed in den stryd, uwe „ standvastigheid in het verduuren van „ de ongemakken des Krygs eenstemmig „ toe: de gedagte aan uwe heldendeugd „ is voor altoos in haar dankbaar hart, „ met onuitwisbaare trekken gegraveerd.

„ Ik in 't byzonder, braave Krygs- „ lieden! als aan het hoofd van het Ba-

„ taafsch

CXXXIX. BOEK. 1806.

„ taafsch Gouvernement geplaatst; dank
„ UL.; in den naam des Vaderlands,
„ voor de bewyzen van uwen moed,
„ van uwe trouw, van uwe ftandvastig-
„ heid en deugd — van alle kanten heb
„ ik die leeren kennen op eene wyze,
„ welke UL. de grootfte Eer aandoet. —
„ Gylieden hebt onze Vrienden agting,
„ onze Vyanden ontzag en bewonde-
„ ring tevens ingeboezemd; alle de
„ Plaatzen, welke Gylieden zyt doorge-
„ trokken, getuigen eenpaarig van de
„ orde, welke onder U heerschte, van
„ de gemaatigdheid van Ulieder gedrag,
„ en van de menschlievendheid, waar-
„ mede Gylieden getragt hebt, de ram-
„ pen des Oorlogs op de vreedzaame
„ Bewooners van den destyds vyande-
„ lyken grond, zo min mogelyk, te doen
„ drukken.

„ Door uwe uitoefening van deeze laatfte
„ deugden hebt Gyl. byzonderlyk betoond
„ te behooren tot eene Natie, welke, van
„ ouds her, daar op den grootften prys
„ ftelt. — Gyl. hebt wel verdiend aan het
„ Vaderland, hetzelve eert UL. in die
„ hoedanigheden. Gylieden zult in des-
„ zelfs dankbaare gevoelens eene ftree-
„ lende belooning voor uwe getrouwe
„ pligtbetragting vinden. — Weest ver-
„ zekerd dat ik eene aangenaame taak
„ volvoere, met UL. op dit oogenblik,
„ op deeze plegtige wyze, myne goed-
„ keuring te betuigen.

„ Mo-

„ Moge, tot heil van het gefolterd CXXXIX.
„ Menschdom, de verbaazende uitslag BOEK.
„ van deezen Landoorlog strekken tot
„ herstel van eenen gewenschten eervol- 1806.
„ len Vrede, en tot duurzaam geluk van
„ een Vaderland, waaraan Gyl. U zo
„ verdienstelyk gemaakt hebt."

Verandering in het Laagere Schoolwezen.

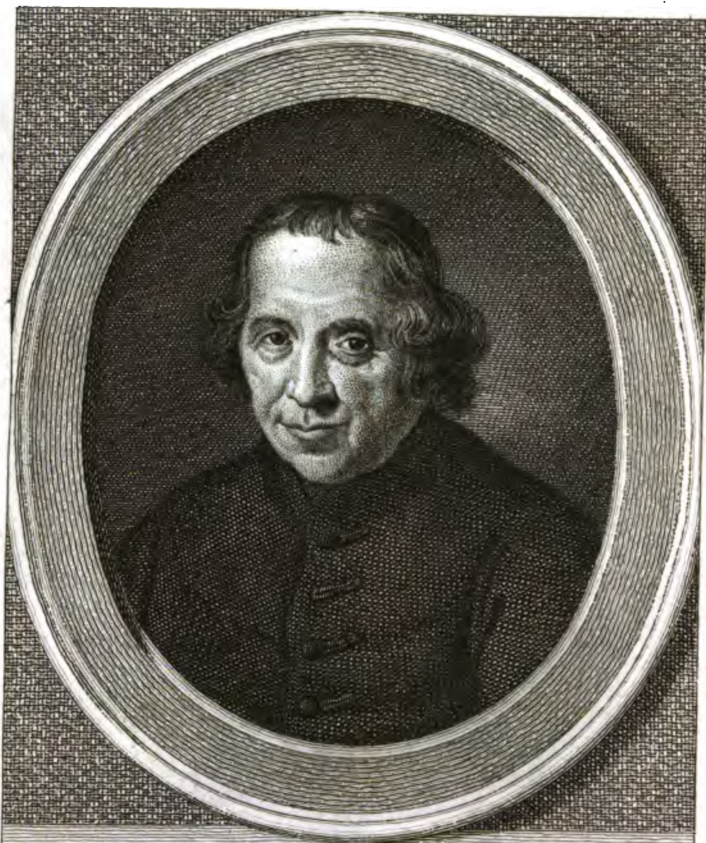
De laatste inrichtingen en beschikkingen van het laager Schoolwezen in den Lande, waren niet overal even welkoom geweest, of even vaardig aangenomen (*). Men oordeelde dat de verordening van den Jaare MDCCCIII, ingevolge van de voorschriften der thans standgrypende Staatsregeling, in veelerlei opzigten, eenige verandering moest ondergaan. Schoon de Raadpensionaris de gronden en beginzelen dier verandering; als welker weldaadige strekking allerwegen zigtbaar was, prees, hadt de Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche zaaken eene andere vervaardigd. Deeze nieuwe Schoolwet stelde de Raadpensionaris aan Hun Hoog Mogenden voor, als het meestgepaste middel, om den tegenstand, welke de thans plaats hebbende ondervondt, op de gemaklykste wyze, te overwinnen en weg te neemen; om de ongenoegzaamheden en onvolledigheden op het gereedst te verhelpen, en om de Schoolverordening, ge-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XLV D. bl. 26

CXXXIX. BOEK. — 1806. geheel en al met de thans bestaande Orde van zaaken in overeenstemming te brengen, — Deeze veranderde Schoolregeling droeg de goedkeuring van Hun Hoog Mogenden weg.

J. Nieuwenhuizen gedagt. Van het laagere Schoolwezen gewaagende, kunnen wy niet nalaaten, met een kort woord, iets te vermelden van den grooten bevorderaar der verbeteringen in 't zelve, Jan Nieuwenhuizen, die, ten deezen Jaare, op den vierëntwintigsten van Sprokkelmaand, in den ouderdom van tweeëntachtig jaaren, overleedt. *Haarlem* was zyne Geboortestad, de Boekhandel zyne eerste bezigheid, welke hy eerlang met het Leeraarampt onder de *Doopsgezinden* verwisselde. Dit ampt nam hy waar te *Middelharnas*, te *Aardenburg* en te *Monnikendam*. Te dier Stede werd hy de Oprichter van eene Maatschappye, die, in de beginzelen klein, (*), eene verbaazende uitgestrektheid bekomen heeft. By des Stichters overlyden telde die Maatschappy TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN, uit vyfenzeventig Departementen bestaande, *zes duizend driehonderd en eenënveertig Leden.* — In alle lotwisselingen, welke die Maatschappy, zints den Jaare MDCCLXXXIV ondergaan hadt, en waar

(*) Van de Oprichting heeft onze *Vaderl. Hist.* breedvoerig gewaagd, IX D. bl. 155.

JAN NIEUWENHUYZEN.

A. de Lelie, pinx. *R. Vinkeles, sculp.*

waarvan onze Geschiedenis de voornaamste vermeldde, was NIEUWENHUIZEN steeds als *Vader* begroet, geëerd en met alle onderscheiding bejegend. Tot zynen dood toe bleef zyne zugt voor dezelve leevendig. Alle Departementen betoonden, by 's Mans afsterven, deeze op eene uitvoeriger wyze dan gene; doch alle met buitengemeene hartlykheid, een openbaar Rouwbedryf. De ten dien tyde uitgekomene Stukken kunnen ten overvloede des getuigen. 's Mans charakter was vriendlyk, gezellig, eenvoudig, openhartig en opregt. By het yverig voorstaan van Deugd en goede Zeden betoonde hy zich alzins een verdraagzaam *Christen*. De Maatschappy de nagedagtenis van deezen haaren Grondvester dankbaar willende vereeren, besloot, in de Kerk der Hervormden te *Monnikendam*, waar hy begraaven ligt, een Marmeren Gedenkteken te doen oprichten, als mede, door het slaan eener Gedenkpenning, den roem zyner verdiensten te verbreiden. In welke lofwaardige pooging de Tekenpen en het Graveerstift der beste Kunstenaaren in dit vak, der Maatschappy de onderssteunende hand boodt (*). Met

CXXXIX. BOEK.

1806.

(*) De voornaamste Levensbyzonderheden deezen verdienstlyken Man betreffende, zyn voorhanden in C. DE KONING *Lz.*, *Tafereel der Stad Haarlem*, IV D. bl. 74. Te *Haarlem* by A. LOOSJES *Pz.* 1808.

CXXXIX. BOEK. — 1806. Zamenkomst der voornaamste Regeeringsleden, ten Huize van den Raadpensionaris.

Met de beschikkingen om, door nieuwe verordeningen, 's Lands Inkomsten te styven, de Betaaling der Renten te verzekeren, en daadlyk daar te stellen, hieldt zich de Raadpensionaris onvermoeid bezig. Eenigen tyd geleeden hadden de berichten, wegens de gesteldheid des verzwakkenden gezigts van den Raadpensionaris, eene verstimmering aangekondigd, welke aan blindheid grensde, en door geene kunstbewerkingen te verhelpen was. — Eene Byeenkomst, ten Huize in 't Bosch, by den Raadpensionaris, op den tienden van Grasmaand, bestaande uit de Leden der Vergadering van Hun Hoog Mogenden en derzelver Griffier, de Leden van den Staatsraad met derzelver Secretaris, den Algemeenen Secretaris van Staat, en de Secretarissen van Staat voor de Binnenlandsche Zaaken en Financiën, verwekte veel opziens, en leedt het by niemand eenige twyfel of, in deeze Byeenkomst, waren zaaken van de hoogste aangelegenheid voor de *Bataafsche Republiek* het onderwerp der onderhandelingen geweest.

Bezending na *Parys*.

Veelvuldig waren de gissingen wegens het verhandelde. Zekerheid bekwam men, dat, ingevolge dier Vergaderinge, door den Raadpensionaris, eene Bezending benoemd was, bestaande uit de Heeren VERHUELL, GOGEL, VAN STYRUM en W. SIX, om na *Parys* te vertrekken, waar de Minister van onzen Staat, BRANTSEN

zich

zich by dezelve zou voegen. Het Portefeuille van het Ministerie van Finantiën, van den Heer GOGEL, en het waarneemen van alle bezigheden, daaraan verknogt, werd opgedraagen aan den Secretaris van Finantiën E. KANNEMAN, en deeze gevolmagtigd om, overeenkomstig met de Orders van den Lande en den Lastbrief voor dat Ministerie, op alle voorkomende zaaken, te beschikken en te handelen.

CXXXIX. BOEK. 1806.

Verslag van vier Brieven in dien tyd uitgekomen.

Geen gesprekken in den Lande waren veelvuldiger en leevendiger dan die over deeze Bezending, derzelver werkzaamheden en mogelyke gevolgen liepen. In dit tydsgewrichte zagen Vier Brieven het licht, die aller opmerking trokken, en hier niet onvermeld mogen blyven (*). Zy betroffen de tegenwoordige in omloop zynde geruchten over de nadere Vereeniging der *Bataafsche* Republiek met *Frankryk*, het zy door het aannemen van een Hoofd uit het thans aldaar regeerend Huis: het zy door Inlyving in het *Fransche* Keizerryk, onder de gedaante van een Departement. De ongenoemde Schryver, die dit teder onderwerp, als een Gemeenebestgezinde, behandelde, verklaarde aan het loopende

(*) De tytel was: *Brieven over de tegenwoordig in omloop zynde Geruchten, omtrent eene nadere vereeniging van de Bataafsche Republiek met Frankryk. Te Amsterdam, by* J. TEN BRINK *Gz.*

CXXXIX BOEK. 1806. de gerucht geen geloof te kunnen slaan. Hy ontkende niet, dat de *Fransche* Keizer wegens zodanig eene vereeniging een Voorstel kon gedaan, en dezelve als wenschelyk beschouwd hebben. Vervolgens oppert hy zyne twyfeling, of het Voorstel waarlyk gedaan zy, en gaat voort met eenige redekavelingen hier over te voeren, welke meer of min grond scheenen te hebben; doch in de zaak geene verandering maakten.

Hoe men in *Frankryk* over ons Land dagt. In deeze dagen van onzekerheid, wegens het lot 't geen ons Vaderland beschooren was, gaf men in *Parys* deswegen het Staatkundig gevoelen deezer wyze te kennen. Het is zeker, dat de Raadpensionaris SCHIMMELPENNINCK zyn gezigt onherstelbaar verlooren heeft. Wie zal zyne plaats vervullen? Welk een schok zal die verandering van Regeeringspersoon veroorzaaken? — Vraagen van dien aart doen de *Hollanders*, opregt aan hun Vaderland verknogt, zich zelven. Men weet dat de Keizer van *Frankryk* geene rechtstreeksche goedkeuring gegeeven heeft aan de laatste verandering in de Regeeringsgesteltenisse des *Bataafschen* Volks. Hy heeft, te dier gelegenheid gezegd, dat de Voorspoed en de Vryheid der Volken niet verzekerd konden worden dan door twee soorten van Gouvernement, of een *Gematigde en Constitutioneele Monarchie*, of een *Gemeenebest Bestuur*, *ingericht*

vol-

volgens de beginzelen van Vryheid. Het is de zaak niet van elk Volk, om, zonder gevaar, aan hetzelve de keuze van zyn Vertegenwoordigers over te laaten, en wanneer het grond heeft om de uitwerkzelen der Volksvergaderingen te duchten, en wanneer de voordeelen, welke het daarvan verhoopt, minder zyn dan de onheilen, welke het vooruit ziet, zal de Natie, die door eene Gemeenebestregeering niet kan beschermd worden, de toevlugt neemen, tot eene goede en wyze Monarchie. — In de daadlyke Staatsgesteltenisse van *Holland* heeft de Raadpensionaris meer magts dan de Koning van *Groot-Brittanje*, meer zelfs dan de Keizer der *Franschen*, en dan eenig Monarch. In een Gemeenebest is het zonder voorbeeld, dat Hun Hoog Mogenden, of het Vertegenwoordigend en Wetgeevend Lichaam, door den Raadpensionaris zelve benoemd worden. Het gebrekkige van dus eene Regeeringsgesteltenisse heeft kundige oogen niet kunnen ontsnappen. Daar er geen Gemeenebest meer bestaat, waar het Vertegenwoordigend Lichaam, niet in de Volksvergaderingen benoemd wordt, en, indien men de Volksvergaderingen vreest, moet men van het Gemeenebestgezinde Stelzel afstand doen. Te verwerpen is eene Regeeringsgesteltenis, welke noch de voordeelen heeft van eene Republiek, noch die van eene Monarchie, en daarentegen alle de nadeelen, zo van het

CXXXIX. BOEK. 1806. eene als van het andere in zich vereénigt. — Indien dit de staat is der *Hollanderen*, moeten zy, by de verandering van de Regeeringsgesteltenisse winnen. Indien de vermogenden in den Lande, de Kooplieden, de verlichte Mannen denken, dat zy hunne Volksvertegenwoordigers kunnen doen bestaan uit de keuze door het Volk gedaan, zonder Rangen of Godsdienstbelydenissen in aanmerking te neemen, zullen zy eene Regeeringsgesteltenisse daarstellen, veel voeglyker dan de tegenwoordige. Is dit hun begrip niet, gelooven zy de toevlugt te moeten neemen tot eene Constitutioneele Monarchie, zy zullen eene zaak bestaan veel voordeeliger voor hun Land, dan het behouden van den tegenwoordigen Staat. Het is de zaak der *Hollanderen* hun toestand te kennen, de omstandigheden, waarin zy zich bevinden, naar eisch, te schatten en tusschen die beide Stelzels eene keuze te doen, welke de geschiktste is, om hun Voorspoed en Vryheid op de zekerste grondslagen te doen rusten (*).

Nadere handelingen. Inmiddels hing de zaak der na *Parys* Afgevaardigden, die berichtgeevingen naar *'s Haage* zonden, door den Heer Franken, Adjudant van den Vice-Admiraal Verhuell, waar van niets uitlek-

(*) *Journal Politique* 25 Avril. 1806. Uit den *Moniteur*.

lekte, dan alleen dat hy, met naderen last, na de Commisſie te *Parys* was te rug gezonden; waarop verſcheide onderhandelingen met den Heer TALLEYRAND, Minister der Buitenlandſche zaaken, volgden.

Aanſpraak der Gelastigden, by welke *Holland* aan Keizer NAPOLEON wordt opgedragen.

Deeze groote zaak tot volkomene rypheid gekomen zynde, werden de Leden der *Bataafſche* Staats-Commisſie, door drie Keizerlyke Rydtuigen van hun Hotel afgehaald zynde, met veel ſtaatie, ter Throonzaal des Keizers van *Frankryk* binnengeleid. Zy maakten drie diepe buigingen, waar op de Vice-Admiraal VERHUELL, Voorzitter dier Bezendinge, Keizer NAPOLEON dit woord te gemoet voerde,

„ Sire! De Vertegenwoordigers van „ een Volk, bekend door deszelfs moedig geduld in moeilyke tyden, beroemd, wy durven het zeggen, door „ de bondigheid van zyn oordeel, en „ door de trouw in het vervullen van „ zyne aangegaane Verbonden, hebben „ ons de eervolle zending opgedraagen „ om voor den Throon van uwe Majeſteit te verſchynen.

„ Dat Volk heeft langen tyd, onder „ haare eigene woelingen, en onder die „ van geheel *Europa* geleden. Getuigen van de groote Gebeurtenisſen, „ die eenige Staaten hebben om verre „ geworpen, en de ſlachtoffers van de „ verwarringen, die dezelve allen heb-

CXXXIX. BOEK. 1806.

„ ben doen wankelen, gevoelt het, dat
„ de kragt van haar belang en der be-
„ trekkingen, die tegenwoordig de groo-
„ te Mogenheden vereenigen of verdee-
„ len, het tot eene wet maakt, om
„ zich onder de eerste der Politieke
„ Sauvegardes van *Europa* te plaatzen,
„ en dat zyne zwakheid zelf voorschreef,
„ om zyne Instellingen te doen overeen-
„ stemmen, met die van den Staat, wiens
„ bescherming alleen geschikt is, om
„ het tegen de gevaaren der Slaaverny
„ en zelf van eenen geheelen Val te
„ bewaaren.

„ De Volksvertegenwoordigers hebben
„ rypelyk en plegtiglyk geraadpleegd over
„ de omstandigheden van den tegen-
„ woordigen tyd, en over de verschrik-
„ lyke waarschynlykheden van het toe-
„ komende; zy hebben, by het einde
„ der ongevallen, waar onder *Europa*
„ zo lang geleden heeft, en de oorzaak
„ van hunne eigene rampen, en het mid-
„ del om dezelve te heelen, leeren
„ kennen.

„ Wy zyn gelast, Sire! om aan uwe
„ Majesteit den wensch der Vertegen-
„ woordigeren van ons Volk te kennen te
„ geeven: wy bidden haar om ons Prins
„ Louis Napoleon, als *Koning van*
„ *Holland*, toe te staan, aan wien wy
„ met een onbepaald en onderdaanig
„ vertrouwen de bewaaking onzer Wet-
„ ten, en de verdeediging van de Poli-

„ tie-

„ tieke Regten, en van alle belangens CXXXIX.
„ van ons lieve Vaderland toevertrou- BOEK.
„ wen.

„ Onder de heilige hoede der Voor- 1806.
„ zienigheid, en de roemvolle bescher-
„ ming van uwe Keizerlyke en Koning-
„ lyke Majesteit, en eindelyk onder
„ de magt van het Vaderlyk Bestuur,
„ 't welk wy verzoeken, durven wy
„ hoopen, dat *Holland*, vooraltyd, ver-
„ zekerd van de toegenegenheid van een
„ der grootste Monarchen, en door
„ deszelfs noodlot naauw aan uw uit-
„ gestrekt en onsterflyk Keizerryk ver-
„ bonden, de dagen van zynen ouden
„ roem, de rust, die het zedert zo
„ lang verlooren heeft, en zyn welvaart
„ zal zien herleeven."

Keizer NAPOLEON beantwoordde die aanspraak op deezen trant: „ Myne „ Heeren, Vertegenwoordigers van het „ *Bataafsche* Volk! Ik heb altyd het „ beschermen van uw Vaderland voor „ het voornaamste belang van myne „ Kroon gehouden. Telken reize, als „ ik my genoodzaakt zag om my in „ uwe Binnenlandsche zaaken te mengen, „ was ik verwonderd over de onzeke- „ re wyze waar op uw Bestuur was „ ingericht. Bestuurd door een kiesbaar „ Bestuur, zou ieder hernieuwing van „ de Magistraat eene Crisis voor *Euro-* „ *pa* en het teken van nieuwe Zeeoor- „ logen geweest zyn. Alle deeze hin- „ der-

Antwoord des Keizers.

CXXXIX. BOEK. 1806.

„ derpaalen konden niet, dan door „ een Erflyk Gouvernement worden „ uit den weg geruimd. Ik heb het, „ door mynen raad, by het vestigen uwer laatste Staatsregeling aangewezen, en de aanbieding van de „ *Hollandsche Kroon* aan Prins Louis, „ stemt overeen met de waare belangens van my en van uw Vaderland, „ en is geschikt om de algemeene rust „ van *Europa* te verzekeren.

„ *Frankryk* is edelmoedig genoeg „ geweest, om van alle Regten, die „ het Oorlogslot hetzelve op U gegeeven heeft, afstand te doen; maar ik „ kon de sterke Plaatzen, die myn „ Noordelyke Grenzen dekten, niet in „ ontrouwe, of ten minsten twyfelagtige „ handen, vertrouwen.

„ Myne Heeren! Ik stem met uwe „ wenschen overeen. Ik roep Prins „ Louis voor *Koning* van *Holland* uit! — „ Gy Prins regeer over die Volkeren! „ hunne Voorvaders verkreegen de Onafhangelykheid niet, dan door de bestendige hulp van *Frankryk*. Zedert „ was *Holland* de Bondgenoot van *Engeland* en werd overwonnen; het is „ zyn bestaan nog aan *Frankryk* verschuldigd. Dat die Landen dan, „ voor het vervolg, de Koningen, die „ hunne Vryheid, Wetten en Godsdienst „ beschermen, aan U verschuldigd zyn. „ Maar houdt nooit op een *Fransch-*

„ *man*

„ *man* te weezen. De waardigheid van „ Connetabele van het Ryk zal door „ U en uwe Naakomelingen bekleed „ worden; zy zal U de pligten, die Gy „ omtrent my te vervullen hebt, en het „ belang dat ik ſtel in het bewaaken „ der ſterke Plaatzen, die myne Noor- „ delyke Staaten dekken, voor den geest „ brengen. — Onderhoud by uwe „ Troupen dien geest, welken ik by „ hun op het ſlagveld gezien heb. On- „ derhoud by uwe nieuwe Onderdaanen „ de gevoelens van eenheid en liefde „ voor *Frankryk*. Wees de ſchrik der „ boozen en de vader der braven, dat „ is het character van een groot Ko- „ ning!"

CXXXIX. BOEK. 1806.

Prins LOUIS NAPOLEON naderde daarop aan den voet van den Throon, met deeze betuigingen. — „ Ik had myn naÿver altoos daarin geſteld, om myn „ leeven in dienst van uwe Majeſteit „ op te offeren. Myn geluk beſtondt „ alleen in het van naby bewonderen „ van die begaafdheden, welke U voor „ hun, die, gelyk ik, zo dikwyls de „ getuigen van het vermogen en de uit- „ werkzelen van uwe Genie geweest „ zyn, zo dierbaar maaken: zy zal ons „ het leedweezen, het geen ik, door „ my van haar te verwyderen gevoele, „ niet ten kwade duiden; maar myn „ leeven en myn goede wil behooren

LODEWYK aanvaardt het Koningſchap.

„ aan

CXXXIX. BOEK 1806.

„ aan haar. Ik zal *Holland* gaan regeeren, om dat dit Volk zulks begeert, en uwe Majesteit het beveelt.

„ Sire! toen uwe Majesteit *Frankryk* verliet om *Europa*, 't geen tegen U zaamgezwooren hadt, te gaan overwinnen, droeg zy my op om *Holland* te gaan bewaaren, voor den inval, waar mede het gedreigd werd. Ik heb, by die gelegenheid, het character dier Natie en de goede hoedanigheden, welke dezelve kenschetzen, weeten te waardeeren.

„ Ja, Sire! ik zal trotsch zyn met over haar te regeeren; maar hoe eervol ook de loopbaan zyn moge, die voor my geopend is, de verzekering van de standvastige bescherming van uwe Majesteit, de Liefde en de Vaderlandsliefde van myne nieuwe Onderdaanen, geeven my hoop, om de wonden, hun in zo veele Oorlogen geslaagen, te geneezen.

„ Sire! indien uwe Majesteit het laatste zegel op uwen roem drukt, door den Vrede aan de geheele Wereld te schenken, dan zullen de Plaatzen, die aan myne waakzaamheid, en aan die myner Kinderen, en aan de *Hollandsche* Soldaaten, die onder uw oog te *Austerlitz* gevogten hebben, zyn toevertrouwd, wel bewaard worden. Zo wel door zyn belang

„ als

„ als door de gevoelens van liefde en „ dankbaarheid van zyn Koning, zal „ myn Volk met *Frankryk* vereenigd „ zyn."

CXXXIX. BOEK. 1806.

By het eindigen van deeze aanspraak, vertrokken de *Hollandsche* Afgevaardigden op dezelfde staatlyke wyze als zy gekomen en ingeleid waren, naa dat zy aan de Keizerinne waren voorgesteld. De Keizer begaf zich vervolgens in eene andere Kamer, om daar gehoor te verleenen aan de verzamelde Persoonen. Hy was door zynen Broeder vergezeld, en de deuren geopend zynde, kondigde den KONING VAN HOLLAND aan.

Tractaat tusschen den Keizer en H. H. Mog.

Het Tractaat, tusschen den Keizer van *Frankryk* en Hun Hoog Mogenden geslooten was van deezen inhoud. „ Zy„ ne Keizerlyke en Koninglyke Majesteit „ NAPOLEON, Keizer der *Franschen* en Ko„ ning van *Italie*, en de Vergadering van „ Hun Hoog Mogenden, vertegenwoordi„ gende de *Bataafsche* Republiek, gepre„ sideerd door zyne Excellentie den Heer „ Raadpensionaris, vergezeld van den „ Staatsraad, van den Algemeenen Se„ cretaris van Staat, en van de Minis„ ters Secretarissen van Staat, overwe„ gende,

„ *In de eerste plaats*: Dat de tegen„ woordige algemeene gesteldheid van zaa„ ken en betrekkingen van *Europa*, eene „ Regeering, welke zich van eene voort-

„ duu-

LXXXIX. BOEK. — 1806.

„ duurende klem niet kan verzekerd „ houden, aan het oogmerk van zyne „ instelling niet kan beantwoorden;

„ *In de tweede plaats:* Dat eene af- „ wisselende vernieuwing van het Hoofd „ van Staat, steeds in *Holland* zal op- „ leveren eene bron van oneenigheden, „ en Buitenlandsch een gedurig onder- „ werp van bewegingen en geschil tus- „ schen de Mogenheden, het zy in vriend- „ schap of in vyandschap zich met *Hol- „ land* bevindende.

„ *In de derde plaats:* Dat eene Erf- „ lyke Regeering alleen kan waarborgen „ de geruste bezitting van al 't geen, „ het welk aan het Volk van *Holland* „ dierbaar is, met naame de vrye uitoe- „ fening van zynen Godsdienst, de be- „ waaring van zyne Wetten, zyne Staat- „ kundige Onafhanglykheid, en zyne Bur- „ gerlyke Vryheid.

„ *In de vierde plaats:* Dat zyne „ voornaamste belangen gelegen zyn, in „ zich te verzekeren van eene magtige „ Bescherming, onder dewelke het vrye- „ lyk zyne Nyverheid moge uitoefenen; „ en zich handhaaven in 't bezit van „ zyn Grondgebied, van zynen Koop- „ handel, en van zyne Volkplantin- „ gen."

„ *In de vyfde plaats:* Dat het *Fran- „ sche* Keizerryk een zeer weezenlyk „ belang heeft in 't geluk van het Volk „ van *Holland*, in den voorspoed van

„ dee-

„ deezen Staat en in de duurzaamheid CXXXIX.
„ van zyne Instellingen, zo wel uit BOEK.
„ aanmerking, dat de Noordlyke Gren-
„ zen van dit Keizerryk zyn openlig- 1806.
„ gende, en van sterke Vestingen ont-
„ bloot, als met betrekking tot deszelfs
„ algemeene Staatkundige grondbeginzels
„ en betrekkingen. ...

„ Hebben tot derzelver Ministers Ple-
„ nipotentiarissen benoemd, te weeten,
„ zyne Majesteit de Keizer der *Franschen*
„ en Koning van *Italie*, den Heer
„ CHARLES MAURICE DE TALLEYRAND,
„ Groot Kamerheer, Minister van Bui-
„ tenlandsche zaaken, Grootkruis van
„ het Legioen van Eer, Ridder van de
„ Orde van den Zwarten en Rooden
„ Adelaar van *Pruissen*, van de Orde
„ van St. Hubert enz.

„ Zyne Excellentie de Heer Raadpen-
„ sionaris, de Heeren CAREL HENDRIK
„ VERHUELL, Vice Admiraal en Minister
„ van de Marine der *Bataafsche* Re-
„ publiek, Lid van het Legioen van
„ Eer; IZAAK JAN ALEXANDER GOGEL,
„ Minister van Finantiën; JAN VAN STY-
„ RUM, Lid ter Vergadering van Hun
„ Hoog Mogenden; WILLEM SIX, Lid
„ van den Staatsraad; en GERARD BRANT-
„ SEN Minister Plenipotentiaris der *Ba-*
„ *taafsche* Republiek by zyne Keizer-
„ lyke Koninglyke Majesteit, Lid van
„ het Legioen van Eer.

CXXXIX. BOEK. — 1806. „ Deezen zyn, naa hunne Volmagten „ te hebben uitgewisseld, overeengekomen „ men omtrent den voet op welke de „ Koninglyke waardigheid zou worden „ ingevoerd:

En wel op de navolgende CONSTITUTIONEELE WETTEN, in vyf Afdeelingen begreepen en van deezen inhoud.

Eerste Afdeeling. ALGEMEENE BEPAALINGEN. ART. I. „ De Constitutioneele Wetten, thans vigeerende, inzonderheid de Constitutie van den „ Jaare MDCCCV, gelyk mede de Burgerlyke, Staatkundige en Godsdienstige Wetten, tegenwoordig in de „ *Bataafsche* Republiek in gebruik, „ waar van de uitoefening, met de „ bepaalingen van het Tractaat, op „ den vierentwintigsten Mey deezes „ Jaars, tusschen zyne Majesteit den „ Keizer der *Franschen* en Koning van „ *Italie* en de *Bataafsche* Republiek „ geslooten, zullen in hun geheel bewaard blyven, met uitzondering alleenlyk van de zodanige, welke uitdruklyk, door de tegenwoordige Constitutioneele Wetten zullen vernietigd „ zyn.

ART. II. „ De Regeering der *Hollandsche* Coloniën wordt door byzondere Wetten bepaald; de Ontvangst en „ Uitgave der Coloniën zullen beschouwd „ worden, als uitmaakende een gedeelte

„ der

„ der Ontvangst en Uitgaven van den „ Staat. CXXXIX. BOEK. 1806.

Art. III. „ De Publieke Schuld van „ den Staat wordt hier mede gewaarborgd.

Art. IV. „ De *Hollandsche* Taal zal, „ by voortduuring, uitsluitender wyze, „ gebruikt worden voor de Wetten, „ Publikatiën, Ordonnantiën, Vonnissen en van alle Publieke Documenten, zonder eenige uitzondering.

Art. V. „ Geene verandering zal in „ het gehalte of gewigt van de Munt- „ speciën gemaakt worden, ten zy uit „ kragte van eene byzondere Wet.

Art. VI. De voormaalige Vlag van „ den Staat zal behouden worden.

Art. VII. „ De Staatsraad zal bestaan „ uit dertien Leden; de Ministers zullen „ rang, zitting en delibereerende stem „ in den Staatsraad hebben.

Tweede Afdeeling. Van den Godsdienst. Art I. „ De Koning en de „ Wet verleenen gelyke bescherming aan „ alle Godsdiensten, welke in den Staat „ worden uitgeoefend; door hun gezag wordt bepaald al het geen noodzaaklyk geoordeeld wordt, betreffende de Organisatie, de Bescherming en „ Uitoefening van alle Eerdiensten. — „ Alle uitoefening van Godsdienst wordt „ binnen de Muuren der Kerken van „ alle verschillende Gezindheden bepaald.

CXXXIX. BOEK. 1806.

Art. II. „ De Koning geniet in zy„ ne Paleizen, mitsgaders in alle Plaat„ zen, waar hy resideeren zal, de vrye „ en openbaare uitoefening van zynen „ Godsdienst.

Derde Afdeeling. Van den koning.

Art. I. „ De Koning heeft, by uitslui„ ting en, zonder bepaaling, de volle „ uitoefening der Regeering, en van alle „ Magt, benoodigd om de uitvoering „ der Wetten te verzekeren en dezelve „ te doen eerbiedigen. — Hy begeeft „ de Burgerlyke en Militaire Ampten „ en Bedieningen, waarvan de benoe„ ming, by de voorige Wetten, aan den „ Raadpensionaris is toegekend. — Hy „ heeft het volstrekt genot der Preë„ minentiën en Voorregten aan deeze „ Waardigheid verknogt. — De Munten „ van den Staat worden met zyn Beeld„ tenis geslaagen. — Het Regt wordt „ in zynen naam uitgeoefend. — Hy „ heeft het Regt van Gratie, Abolitie, „ of Remissie van Straffen by Regter„ lyke Vonnissen opgelegd, te verlee„ nen: niet te min vermag hy dat Regt „ niet uitoefenen, dan, naa alvoorens in „ geheimen Raade de Leden van het „ Nationaal Geregtshof te hebben ge„ hoord.

Art. II. „ By den dood des Konings „ zal de bewaaring van den minderjaa„ rigen Koning steeds toevertrouwd zyn „ aan de Koninginne Moeder, en by „ ont-

„ ontstentenis van zodanig een Persoon, CXXXIX.
„ als daar toe door den Keizer der Fran- BOEK.
„ schen zal worden aangeweezen.
ART. III. „ De Regent zal voorzien 1806.
„ zyn van eenen Raad van Nationaalen,
„ waarvan de zamenstelling en attribu-
„ tiën by eene byzondere Wet zullen
„ worden bepaald. — De Regent zal
„ niet persoonlyk verantwoordelyk zyn
„ voor de daaden zyner Bestuuring.
ART. IV. „ De Bestuuring der Co-
„ loniën, en van alles wat derzelver
„ innerlyke Regeering betreft, behoort,
„ by uitsluiting, aan den Koning.
ART. V. „ De Algemeene Bestuuring
„ des Koningryks is, onder het onmid-
„ delyk beleid van vier Ministers van
„ Staat, door den Koning te benoemen;
„ te weeten: Een Minister van Buiten-
„ landsche Zaaken — een der Land-
„ en Zeemagt — een der Finantiën —
„ en een der Binnenlandsche zaaken.
Vierde Afdeeling. VAN DE WET. ART. I.
„ De Wet wordt in *Holland* vastgesteld,
„ door de Vereeniging van het Wetgee-
„ vend Lichaam, zynde de Vergadering
„ van Hun Hoog Mogenden, en den
„ Koning. — Het Wetgeevend Lichaam
„ zal bestaan uit *Achtendertig* Leden,
„ gekoozen voor vyf jaaren en benoemd
„ in de volgende evenredigheid. Van
„ het Departement *Holland* zeventien
„ Leden; van *Gelderland* vier; van

CXXXIX. BOEK. 1806.

„ *Brabant* vier; van *Friesland* drie; „ van *Overyssel* drie; van *Zeeland* twee, „ van *Groningen* twee; van *Utrecht* „ twee en van *Drenthe* één. — Het „ getal van de Leden der Vergadering „ van H. H. Mogenden zal door de „ Wet kunnen worden vermeerderd, in „ geval van vergrooting van Grondge- „ bied.

Art. II. „ Ten einde voor ditmaal „ over te gaan tot de benoeming der „ Negentien Leden van de Vergadering „ van H. H. Mogenden, door welke „ het getal, in het voorgaande Artikel „ bepaald, tot voltalligheid zal gebragt „ worden, zal de Vergadering van Hun „ Hoog Mogenden aan den Koning eene „ Nominatie aanbieden van twee Per- „ soonen voor ieder der te vervullene „ plaatzen. — De Departementaale Ver- „ gadering van ieder Departement zal, „ op gelyke wyze, eene Nominatie van „ twee Persoonen aanbieden; de Ko- „ ning zal uit de aangebodene Persoo- „ nen keuze doen.

Art. III. „ De tegenwoordige Raad- „ pensionaris zal den Tytel aannemen „ van *President van Hun Hoog Mogen-* „ *den*, en aldus zyn leeven lang blyven „ fungeeren. — De keuze van zyne Op- „ volgers zal geschieden op de wy- „ ze by de Constitutie van den Jaare „ MDCCCV vastgesteld.

Art.

Art. IV. „ Het Wetgeevend Lichaam „ zal buiten deszelfs midden eenen Grif„ fier, met meerderheid van stemmen, „ benoemen.

Art. V. „ Het Wetgeevend Lichaam „ zal gewoonlyk vergaderen tweemaal „ in 't Jaar: te weten, van den vyftien„ den April tot den eersten van Juny, en „ van den vyftienden van November tot „ den vyftienden van January. Hetzelve „ kan buitengewoon door den Koning „ worden zamengeroepen. — Op den „ vyftienden van November van ieder „ Jaar zal het oudste vyfde gedeelte der „ Leden, het Wetgeevend Lichaam uit„ maakende, aftreeden. De eerste aftree„ ding zal plaats hebben den vyftien„ den November MDCCCVII, en voor „ dit maal zal het lot de eerste aftree„ dingen bepaalen, en de aftreedende „ Leden zyn altyd weder verkiesbaar.

Vyfde Afdeeling. Van de regterlyke magt. Art. I. „ De Regterlyke „ Inrichtingen, zo als dezelve by de „ Constitutie van den Jaare MDCCCV „ bepaald zyn, zullen bewaard blyven.

Art. II. „ De Koning zal, met be„ trekking tot de Regterlyke Magt, „ uitoefenen alle de Regten, en al de „ Magt, welke aan den Raadpensiona„ ris zyn toegekend by 't XLIX, LI, „ LVI, LXXIX, LXXXI en LXXXVII „ Artykelen van de Constitutie van den „ Jaare MDCCCV.

CXXXIX. BOEK. — 1806.

Art. III. „ Alles wat betrekking heeft „ tot de oitoefening der Crimineele Ju„ ftitie en Militaire zaaken, zal byzon„ derlyk door eene nadere Wet bepaald „ worden."

De Raadpenfionaris legt zyn post neder.

Dit alles aangenomen en bekragtigd zynde, lag de Raadpenfionaris Schimmelpenninck, in eene daar toe bepaalde buitengewoone Vergadering, op den vyfden van Zomermaand, in derzelver fchoot, zynen Post, by den volgende Brieve; neder. — „ *Hoog Mogende* „ *Heeren!* Hoe zeer ik reeds, zedert „ een geruimen tyd, in den wankelen„ den ftaat myner gezondheid en vooral „ in de ongelukkige belemmering van „ myn Gezigt, eene maar al te gegron„ de reden zou hebben kunnen vinden, om „ my aan de moeilykheden van het Staats„ beftuur te onttrekken, heeft echter, „ tot nog toe, besef van pligt, geboo„ ren uit het bemoedigend vooruitzigt, „ aan myn Vaderland van eenigen we„ zenlyken dienst te kunnen zyn, my „ daarvan weerhouden; terwyl ook de „ aanmerking, dat de omftandigheden, „ waarin het Land, door den jongstuit„ gebarften Oorlog, gebragt was, en „ waarvan de gevolgen de vyandlyke „ Benden tot aan onze Frontieren ge„ voerd hadden, zodanig een ftap des„ tyds minder beraamlyk maakten. — „ Thans, Hoog Mogende Heeren! hou„ den deeze drangredenen op, en de

„ over-

„ overtuiging, dat myn verdere dienst, „ in myne tegenwoordige gesteldheid, en „ in den tegenwoordigen stand van zaa- „ ken van geen weezenlyk nut kan zyn, „ doet my besluiten, om een' Post te ver- „ laaten, welke ik, voor myne Landge- „ nooten niet meer nuttig, en voor my „ zelven niet meer voegzaam agt langer „ te bekleeden.

„ Ik maak, derhalven, gebruik van „ het regt, my by Artykel XLI der Staats- „ regeling toegekend, en leg, uit kragt „ van hetzelve, by deezen, myn' Post „ als Raadpensionaris neder in den schoot „ der Vergadering van U Hoog Mogen- „ den.

„ Ik verlaat dien Post met de inner- „ lyke bewustheid van alles, wat van „ my afhing, te hebben beproefd voor „ het geluk van myne Landgenooten. — „ Ik verlaat dezelve, doordrongen van „ het gevoel der hartlyke erkentenis „ van zo veele blyken van vertrouwen „ van uwe Vergadering, en van myne „ Medeburgers in 't algemeen, ontvan- „ gen. — Ik betuig daar voor, aan alle „ de Leden van uwe Vergadering en „ in U Hoog Mogenden aan de geheele „ Natie, mynen opregten dank, met „ de verzekering, dat het aandenken „ aan dezelve my, in myne verwyde- „ ring, op eene aangenaame wyze, zal „ vergezellen.

CXXXIX. BOEK. — 1806. „ En hier mede scheidende van die „ naauwere betrekkingen, in welke myn „ Post my tot de Vergadering van U „ Hoog Mogenden hadt gesteld, bid ik „ de Algoede Voorzienigheid, dat zy myn „ Vaderland, 't welk my steeds boven „ alles dierbaar zal blyven, in haare by„ zondere bescherming neeme, deszelfs „ Bloei, Welvaart en Voorspoed, en „ daardoor het geluk van deszelfs Inge„ zetenen bevordere, en U Hoog Mo„ genden in derzelver Persoonen en Fa„ miliën de beste zegeningen doe on„ dervinden!"

Deeze nederlegging aangenomen. Staande de Vergadering bragt eene daartoe benoemde Commissie een Verslag uit, ingevolge van 't welk Hun Hoog Mogenden verklaarden, in den gedaanen Afstand van den Heere SCHIMMELPENNINCK te berusten. De vier oudste Leden der Vergadering, de Heeren WEERTS, BUSCH, VAN HENGST en TWENT VAN RAAPHORST met de Griffier, naamen op zich, de Vergadering deswegens kennis te geeven, met uitdrukkelyke verklaaring, welke wy woordelyk afschryven; „ Dat de Vergadering „ van H. H. Mogenden niet dan met „ een opregt gevoel van leedweezen, „ den afstand door zyne Excellentie ge„ daan, hadt vernomen, dat dit leed„ weezen des te leevendiger werd, naar „ maate zy bevroedde, dat de wanke„ lende gezondheid en de ongelukkige

„ be-

„ belemmering in Hoogstdeszelfs Ge-
„ zigt, tot dat besluit geene geringe
„ motiven hadt opgeleverd.

„ Dat de Vergadering intusschen, uit
„ de stellige bewoordingen deezer Mis-
„ sive zo wel, als om meer andere re-
„ denen, zich ten vollen overtuigd
„ hieldt, dat dit Besluit by zyne Excel-
„ lentie onveranderlyk en onherroepe-
„ lyk was gevestigd, en dat 'er diens-
„ volgens voor haar geene andere keu-
„ ze overbleef, dan in den gemelden Af-
„ stand door den Heer Raadpensionaris
„ uit kragt van het XLI Artykel der
„ Staatsregeling gedaan, haars ondanks,
„ te berusten.

„ Dat intusschen de Vergadering, by
„ deeze gelegenheid, met genoegen,
„ uit dien Brieve hadt gezien, de ge-
„ voelens, welke zyne Excellentie je-
„ gens dezelve bezielen, en zich ver-
„ heugde, dikwyls de duidelykste
„ bewyzen te hebben kunnen geeven van
„ haar vertrouwen op en hoogagting
„ voor den Heer Raadpensionaris; dat
„ deeze gevoelens noch door tyden,
„ noch door omstandigheden, veranderd
„ zynde, zy de verzekering daar van by
„ deezen herhaalden, en niets meer wel-
„ meenend wenschte, dan dat zyne Ex-
„ cellentie, niet alleen tot voorigen wel-
„ stand werd hersteld; maar ook by
„ voortduuring, al dat heil en alle die
„ genoegens mogt ondervinden, welke

„ de

CXXXIX. BOEK. — 1806.

„ de bewustheid van, naar de inspraak „ van het geweeten, de belangen van „ Volk en Vaderland behartigt te heb- „ ben, kan opleveren: eene bewustheid, „ die de dierbaarste belooning is voor „ een welgeplaatst en edel hart!"

SCHIMMELPENNINCK vertrekt.

Naa het bekomen van dit Ontslag verliet de Heer SCHIMMELPENNINCK den *Haag* trok met een Binnejagt na *Utrecht*, om van daar zich verder naar *Deventer* te begeeven.

Slot deezes Werks.

In deezer voege eindigde het kortstondig Raadpensionarisschap, zo kreeg, in dit Land, eene nieuwe Orde van zaaken, het Koninglyk Beheer, eenen aanvang, en neemt onze Vaderlandsche Historie, met die groote Staatsverwisseling voegzaam een einde.

BLAD-

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

A.

B.

C.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

H.

J.

K.

L.

N.

N.

P.

R.

S.

T.

V.

W.

Z.

BERICHT VOOR DEN BINDER.

De Plaaten moeten tegen over de volgende Bladzyden ingevoegd worden.

REGISTER DER NAAMEN VAN ALLEN DE PERSOONEN IN DIT WERK VOORKOMENDE.

A.

B.

BAR-

BILT,

IV.

Bu-

C.

CLIE-

Co-

D.

DIEU,

DRIEL,

E.

EECK-

EVE.

F.

FER-

G.

GA-

GE-

GRAU,

GROOT,

GY-

H.

HART-

XII HEES,

HOF-

HOR-

I.

J.

KOONS,

XXXIX.

L.

LAMP-

LEIJ-

LU-

M.

Meij,

N.

O.

P.

Q.

R.

RIET-

Roo-

Ruurd-

S.

Schuur-

SPOEL

STEEN-

SIJS-

T.

U.

WHIJ-

IJ.

13,

Z.